

Handlings- og økonomiplan 2023 — 2026

Budsjett for 2023

Gausdal kommune

Innholdsfortegnelse

Forord	5
Obligatoriske budsjettskjema - budsjettvedtak	9
§ 5-4 Bevilgningsoversikter - drift (1A).....	9
Obligatorisk budsjettkommentar til bevilgningsoversikter drift.....	10
1. Grunnlag for skatteanslaget og anslått beløp for inntektsutjevning	10
2. Andre forventede fiskale inntekter.	10
3. Forventede statstilskudd.....	10
4. Bundne avsetninger og bruk av slike avsetninger.....	10
5. Ubundne avsetninger og bruk av slike avsetninger.	11
6. Budsjettreserver.....	12
§ 5-4 Sum bevilgninger drift, netto (1B).....	13
§ 5-5 Bevilgningsoversikter - investering (2A).....	13
2B Bevilgningsoversikt - investering.....	15
1. Investeringer i varige driftsmidler	15
2. Tilskudd til andres investeringer	15
3. Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	16
4. Utlån av egne midler	16
§ 5-6 Økonomisk oversikt etter art - drift (3).....	16
Status og rammebetingelser	18
Hovedtrekk i utviklingen i økonomien fra økonomiplanen for 2022-2025 til 2023-2026	18
Budsjettpremisser	18
Støre-regjeringens forslag til statsbudsjett.....	18
Hovedtall	20
Renteforutsetninger	21
Inntekter fra kraftsektoren.....	21
Utvikling i kommunale gebyrer	22
Økonomisk utvikling i planperioden	26
Handlingsregler	26
Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter	27
Disposisjonsfond i % av brutto driftsinntekter.....	29
Netto lånegjeld i % av brutto driftsinntekter	29
Årlig låneopptak til investeringer	32
Investeringer i økonomiplanen	33
Befolkningsutvikling	38

Leve hele livet.....	41
Kommunal planstrategi	46
Kommunens planområder	48
Administrative fellestjenester.....	48
Næring og miljø	56
Skole.....	61
Barnehage.....	66
Kultur og fritid	70
Teknisk drift	76
Bygg/eiendom/areal	82
Interkommunale samarbeid	90
Barn og familie.....	94
Sosiale tjenester og sysselsetting.....	97
Helse.....	99
Omsorg	105
Generelle utgifter og inntekter	112
Gebyrliste	113
Tobakksgebyr	113
Barnehage	113
Skolefritidsordning	114
Bibliotek.....	115
Kulturskole.....	115
Leie av lokaler.....	115
Landbruk.....	120
Utleie- og omsorgsboliger	120
Pleie- og omsorg.....	121
Kurdøgnpris.....	122
Rehabilitering	122
Omsorgslønn	123
Vann, avløp, slam, renovasjon, feiing	123
Byggesaksbehandling	125
Arealplanlegging.....	129
Skjenkebevilling.....	130
Kart og oppmåling	130
KOSTRA og begrepsforklaringer	135
Satsingsområder i kommuneplanens samfunnsdel.....	139

Sammen om et aktivt og nært lokalsamfunn.....	139
Sammen om bærekraftig arealbruk.	140
Sammen for Lillehammer-regionen	141
En organisasjon som samskaper	141
Sammen om gode hverdagsliv	142
Sammen om en grønnere kommune	144
Sammen om samfunnssikkerhet og god beredskap	145
Bærekraftig økonomi.....	146

Forord

Kommunedirektøren legger med dette fram forslag til handlings- og økonomiplan 2023-2026, med årsbudsjett 2023. Kommunal planstrategi, som er en oversikt over planbehovet Gausdal kommune har, er også en del av handlings- og økonomiplanen.

Vi arbeider med å innarbeide mål og delmål og prioriteringer fra ny kommuneplanens samfunnsdel, som ble vedtatt i kommunestyret 25. februar 2021. Kommuneplanens samfunnsdel er det viktigste politisk styringsdokumentet. Handlings- og økonomiplanen er kommuneplanens handlingsdel (etter plan og bygningsloven). Her følges kommuneplanen opp med konkretisering av oppdrag og økonomiske prioriteringer.

Økonomien i Norge (og verden) er for tiden preget av langt større usikkerhet enn normalt. Det er dermed også knyttet stor usikkerhet til kommunenes inntekter fremover. Prisstigningen og rentenivået er utfordrende. Den ekstra kostnadsveksten er ikke fullt ut kompensert over statsbudsjettet, hverken i 2022 eller i 2023.

KS har beregnet at statsbudsjettet fører til at økonomien blir 12 milliarder strammere for kommunene. Innstramningene i kommuneøkonomien vil måtte få konsekvenser for tjenestetilbudet i kommunene.

Her er 2 uttalelser om statsbudsjettet fra KS styreleder Gunn Marit Helgesen:

«I sum ser vi nok at forventningene til hva kommunesektoren skal løse ikke står i forhold til rammene i kommuneøkonomien. Dette gapet øker med flere milliarder kroner i statsbudsjettet for 2023.»

«Vi går en annerledes tid i møte som vil kreve stor innsats fra kommuner og fylkeskommuner.»

Samtidig ser en at forventningene til kommunene øker. Det går fram bl.a. av statsbudsjettet, og enkeltsaker regjeringen har kommunisert i ukene etter at statsbudsjettet ble lagt fram: økt mottak av flyktninger og økt oppmerksomhet og arbeid med kommunal beredskap er 2 eksempler.

Det er flere utfordringer som legger press på oss:

- Manglende befolkningsvekst og aldrende befolkning. Samtidig synker antall barn og unge i skolealder.
- Økt tjenestebehov hos eksisterende og nye brukere.
- Ikke fullfinansiert fastlegeordning
- Kostnadsvekst innen helse og omsorg som følge av demografi og oppgaveforflytning fra stat til kommune

Kommunedirektørens forslag til driftsbudsjett for Gausdal kommune i 2023 er på totalt 675 mill. kroner, og for dette produseres mange tjenester, forvaltningsoppgaver og oppgaver knyttet til lokalsamfunnet og lokaldemokratiet.

«**Gausdal kommune 2042**» har vært et omfattende forankringsarbeid i 2022, der vi har sett på scenarier knyttet til demografi, tjenesteutvikling og økonomi. Oppfølgingen forutsetter innovasjon og utviklingsarbeid. Det tar tid, innebærer nye måter å jobbe på og krever i mange tilfeller utvikling av ny kompetanse. Kapasitet til ledelse og til administrative oppgaver må sikres for å gjennomføre prosesser, utviklingsarbeid og planlegging.

Kommunen har mange **planer og prosesser** i gang som følger opp kommuneplanens samfunnsdel og handlings- og økonomiplanlegging. Disse blir også viktige opp mot arbeidet med tema og problemstillinger som må settes på dagsorden i arbeidet med Gausdal kommune 2042. Her er noen:

- Aldersvennlig lokalsamfunn (mestring, forebyggende arbeid og boligutvikling).
- Ung styrke/styrkebasert tilnærming(mestring/læring/forebyggende/helsefremmende)
- Fokus på boligplanlegging og -utbygging.
- Framtidens helse- og omsorgstjenester del 2, en ny prosess med spesielt søkelys på tjenester til innbyggere med sammensatte behov.
  - Bo- og aktivitetstilbud til unge (habilitering)
  - Rus/psykiatri/demens – voksne/eldre
- Oppfølging av felles digitaliseringsstrategi med Lillehammer og Øyer.
- En frivilligstrategi som skal utarbeides i 2023-2024
- Formålsbygg-utredning (dagens bruk av kommunale bygg og vurdering av framtidig behov/muligheter)
- 10-årig investeringsplan
- Innovasjonsstrategi

Kunnskapsgrunnlag folkehelse (lovpålagt) skal også oppdateres i 2023. Det er et viktig grunnlagsdokument for mange utredninger og planer: kommunene skal ha nødvendig oversikt over helsetilstanden i befolkningen og de positive og negative faktorer som kan virke inn på denne. Kommunen skal særlig være oppmerksom på trekk ved utviklingen som kan skape eller opprettholde sosiale eller helsemessige problemer eller sosiale helseforskjeller.

Kommunen må arbeide mer med samskaping, jfr. utviklingsbehovet og kommuneplanens samfunnsdel. Det forutsetter også nye måter å jobbe politisk på. Fram mot kommunevalget i 2023 må arbeide med dette.

Samlet investeringsplan for perioden 2023-2026 er på 327 mill. kroner. Vi opplever dette som et nødvendig nivå.

Store deler av investeringene i de foregående årene er knyttet til oppgradering og utvidelse av vann- og avløpsnett. Lån med høyere renter fører til et høyere avgiftsnivå, siden dette er selvkostområder. Satsingen på vann- og avløp er viktig kommunal infrastruktur, og spesielt viktig i helse- og beredskapsammenheng. Vi skal være stolte av at vi har kommet langt på dette området. De fleste kommuner har større utfordringer enn oss framover, med store investeringer og svært høye avgiftsøkninger i vente.

Gausdal kommune har vært i en svært krevende økonomisk situasjon. Vi var innom ROBEK-listen i 2020, men har gjennom et stort omstillingsarbeid klart å komme i bedre økonomisk balanse. Pandemien førte til noen utsettelse av omstillingsarbeid, samtidig som det er behov for forsterkede tjenester for innbyggere som har nye/endrede behov som følge av pandemien. Dette og de store utfordringene 2022 brakte med seg (med økonomi og kapasitet) gjorde at forutsetningene for videre effektivisering og omstilling ble vanskeligere. Statsbudsjettet, pris- og kostnads- og renteøkningen har forverret situasjonen. Vi har per nå ikke større tiltak klare for – med virkning fra januar 2023 - å redusere tjenesteomfanget og årsverk. Slike tiltak krever prosesser, herunder risiko- og sårbarhetsvurderinger for å sikre at alle oppgaver (i tjenestene og i arbeidsmiljøet) utføres i tråd med lover og forskrifter.

I arbeidet med å saldere budsjett 2023 har vi vært svært tilbakeholde med å legge inn nye tiltak. Det er gode formål det ikke er funnet rom for. Vi prioriterer fortsatt forebyggende og helsefremmende arbeid (som også er lovpålagt), jfr. føringene i kommuneplanens samfunnsdel, Vi foreslår også å utsette noen

større investeringsprosjekter. Det er nødvendig å se investeringer i sammenheng med fremtidig struktur og Gausdal kommune 2042, slik at vi er sikre på å få best mulig kvalitet innenfor de rammene vi har til rådighet.

Kommuneloven krever at budsjett og økonomiplan skal være realistisk. Kommunedirektøren foreslår derfor å bruke noe av disposisjonsfondet til å komme i balanse i økonomiplanen. Det gir oss tid til å kjøre prosessene i 2023 som trengs for å få til realistiske og forsvarlige omstillingstiltak. Regjeringen har lagt opp til at kommunene gjør dette i sitt «kommuneopplegg». Det er ikke ideelt, men det er ikke andre realistiske alternativ nå. Å øke inntektsanslagene på de frie inntektene / andre inntekter utover hva som ligger i forslag til statsbudsjettet er etter kommunedirektøren sitt syn ikke forsvarlig.

Som grunnlag for handlings- og økonomiplanarbeidet bruker vi mange kilder. Her nevnes de mest sentrale:

Statlige føringer:

- Lover og forskrifter
- Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging fra 2019
- Regjeringens forslag til statsbudsjettet for 2023

Lokale utredninger og vedtak, bl.a.:

- Kommuneplanens samfunnsdel for 2021-2032
- Handlingsplan for 2022-2025. med økonomiplan, årsbudsjett 2022 og kommunal planstrategi
- Regnskap og årsmelding 2021
- Tiltaksplan knyttet til Robek-statusen, inkludert vedtak i prosessen «Fornyelse og omstilling 2020»
- Tertialrapport 1 og 2 for 2022
- Kunnskapsgrunnlag folkehelse
- Kunnskapsgrunnlag for framtidens helse og omsorgstjenester, 6 delutredninger og saker/vedtak knyttet til framtidens helse- og omsorgstjenester
- Kvalitetsmelding grunnskolen
- Digitaliseringsstrategi 2021-2024 for Lillehammer-regionen
- Kommuneplanens arealdel, vedtatt mars 2021
- Regional landbruksplan Gausdal, Lillehammer og Øyer, vedtatt 2021
- Strategisk næringsplan Gausdal, Lillehammer og Øyer, vedtatt 2021
- Prosjektet Ung styrke
- Hovedplan for vann og avløp, vedtatt 2021
- Helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse
- Beredskapsplan, med underdokument

Proessen framover knyttet til handlings- og økonomiplan og årsbudsjett er følgende:

- Kommunestyreseminar 3. november
- Dokumentet på hjemmesiden
- Formannskapet 16. november og 7. desember
- Planutvalget – gebyrsaker innen tekniske tjenester 11. november
- Formannskapetets innstilling 16. november, – offentlig ettersyn 14 dager

Handlings- og økonomiplan for 2023-2026, budsjett for 2023

- Kommunestyret 24. november
- Ungdomsrådet 7. desember
- Arbeidsmiljøutvalget 1. desember
- Rådet for eldre og mennesker med nedsatt funksjonsevne, 9. november og 7. desember
- Arbeid i partiene / gruppene – i hele perioden
  - administrasjonen står til disposisjon med hjelp/Framsikt
  - deltar gjerne i gruppemøter/medlemsmøter
- Sluttbehandling i kommunestyret 15. desember

Obligatoriske budsjettskjema - budsjettvedtak

§ 5-4 Bevilgningsoversikter - drift (1A)

Beløp i 1000

	Regnskap 2021	Oppr. budsjett 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026
Rammetilskudd	-203 306	-199 360	-213 011	-213 456	-213 744	-213 747
Inntekts- og formuesskatt	-183 325	-170 963	-183 552	-183 552	-183 552	-183 552
Eiendomsskatt	-39 659	-41 200	-44 455	-46 745	-49 185	-51 775
Andre generelle driftsinntekter	-4 664	-5 022	-8 891	-11 471	-9 534	-6 939
Sum generelle driftsinntekter	-430 954	-416 545	-449 909	-455 224	-456 015	-456 013
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	361 575	395 168	422 950	411 751	412 972	410 284
Avskrivninger	36 087	40 423	62 820	65 748	68 255	68 255
Sum netto driftsutgifter	397 662	435 591	485 769	477 499	481 227	478 539
Brutto driftsresultat	-33 292	19 046	35 860	22 275	25 212	22 526
Renteinntekter	-2 663	-3 044	-7 545	-7 690	-8 198	-8 608
Utbytter	-25 536	-13 970	-18 170	-18 760	-19 060	-19 370
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0	0	0
Renteutgifter	10 873	17 174	35 377	38 836	39 703	41 211
Avdrag på lån	26 413	27 966	33 890	36 609	38 298	41 496
Netto finansutgifter	9 086	28 126	43 552	48 995	50 743	54 729
Motpost avskrivninger	-36 087	-40 423	-62 820	-65 748	-68 255	-68 255
Netto driftsresultat	-60 293	6 749	16 593	5 522	7 700	9 000
Disponering eller dekning av netto driftsresultat						
Overføring til investering	309	0	145	0	0	0
Avsetninger til bundne driftsfond	15 456	2 414	2 445	2 335	2 769	3 439
Bruk av bundne driftsfond	-9 081	-6 685	-10 496	-2 827	-1 687	-1 361
Avsetninger til disposisjonsfond	53 609	75	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	0	-2 553	-8 687	-5 030	-8 782	-11 078
Dekning av tidligere års merforbruk i driftsregnskapet	0	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	60 293	-6 749	-16 593	-5 522	-7 700	-9 000
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	0	0	0	0	0	0

Obligatorisk budsjettkommentar til bevilgningsoversikter drift

1. Grunnlag for skatteanslaget og anslått beløp for inntektsutjevning.

Budsjettet bygger på de forutsetninger som ligger til grunn for regjeringen Støre sitt forslag til statsbudsjett for 2023. Kommunen benytter seg av KS sin prognosemodell for beregning av skatt, inntektsutjevning samt rammetilskudd. Postene er budsjettert slik for 2023:

- Skatt på inntekt og formue 183,55 mill. kr
- Rammetilskudd 185,1 mill. kr
- Ordinære skjønnsmidler 1,0 mill. kr
- Inntektsutjevningstilskudd 26,9 mill. kr

2. Andre forventede fiskale inntekter.

Gausdal kommune mottar årlig konsesjonsavgifter som avsettes til næringsfondet. Dette er budsjettert med 1,8 mill. kr.

3. Forventede statstilskudd.

Det er budsjettert med følgende generelle statstilskudd:

- Momskompensasjon driftsinntekter 6,5 mill. kr
- Kompensasjon renter og avdrag 0,6 mill. kr
- Integreringsstilskudd flyktninger 6,5 mill. kr

4. Bundne avsetninger og bruk av slike avsetninger.

Det er forutsatt følgende bruk og avsetning av bundne midler i driftsbudsjettet for 2022:

Avsetning til bundne driftsfond	Planområde	Beløp i tusen kr
Konsesjonsavgift avsettes til næringsfond	Skjema 1A	1 829
Selvkost- renovasjon	6	62
Gavefond	12	104
Renter bundne fond	13	450
Sum avsetning til bundne driftsfond		2 445

Handlings- og økonomiplan for 2023-2026, budsjett for 2023

Bruk av bundne driftsfond	Planområde	Beløp i tusen kr
Næringsfond - partnerskaps-avtale Skeikampen pluss	2	-200
Næringsfond - partnerskaps-avtale Gausdal Næringsforum	2	-75
Næringsfond - partnerskaps-avtale skiløyper Vestre Gausdal	2	-100
Næringsfond - partnerskaps-avtale Skeikampen skistadion as (Vintertriathlon)	2	-250
Fond - jubileumsmarkering kulturskolen	5	-50
Selvkost - avløp	6	-5 227
Selvkost - vann	6	-2 621
Selvkost - feiing	6	-7
Selvkost - septik	6	-195
Selvkost - renovasjon	6	-40
Selvkost - kart/oppmåling	7	-202
Selvkost - byggesak	7	-846
Tilskudd landbrukskontor for Lillehammerregionen	8	-184
Tilskudd frisklivssentral for Lillehammerregionen	8	-310
Skolehelse-/helsestasjonstjenesten	9	-100
Gavefond	12	-89
Sum bruk av bundne fond		-10 496

5. Ubundne avsetninger og bruk av slike avsetninger.

Det er ikke budsjettert med avsetning til disposisjonsfond da disse avsetningene ble reversert i kommunedirektørens saldering av driftsbudsjettet.

Handlings- og økonomiplan for 2023-2026, budsjett for 2023

Bruk av disposisjonsfond	Planområde	Beløp i tusen kr
Overskuddsfond	5	-27
Bruk av flyktningefond	10	-47
Stilling psykisk helsetjeneste	11	-750
Bruk av disposisjonsfond - saldere driftsbudsjett	Skjema 1A	-7 863
Sum bruk av disposisjonsfond		8 687

6. Budsjettreserver.

Budsjettet inneholder følgende budsjettreserver og utgifter som ikke er fordelt ut på planområdene.

	Beløp i tusen kr
Formannskapetets tilleggsbevilgningspost	100
Lønnsreservepost - skal fordeles ut på planområdene *	16 084
Egenandel lærlinger - skal fordeles ut på planområdene	425
Pensjon - skal fordeles ut på planområdene	2 812
Tap på fordringer - skal fordeles ut på planområdene	135
SUM	19 556
*) Inkluderer også lønnsoppgjør for 2022 som ikke er fordelt ut på planområdene.	

§ 5-4 Sum bevilgninger drift, netto (1B)

Beløp i 1000

	Regnskap 2021	Oppr. budsjett 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026
Administrative fellestjenester	26 977	26 756	30 544	30 556	31 262	30 712
Næring og miljø	5 971	6 845	6 771	6 916	6 916	6 916
Skole	73 996	73 790	77 999	78 201	78 099	78 099
Barnehage	40 635	38 839	39 907	39 826	39 826	39 826
Kultur og fritid	11 064	11 637	12 083	12 153	12 223	12 223
Teknisk drift	-4 685	-7 030	-13 088	-14 895	-16 477	-17 650
Bygg/eiendom/areal	30 745	28 403	32 423	31 239	30 882	30 634
Interkommunale samarbeid	0	0	0	0	0	0
Barn og familie	25 090	28 343	30 179	30 610	30 610	30 610
Sosiale tjenester og sysselsetting	15 382	12 267	15 968	17 452	19 012	16 899
Helse	73 978	72 458	77 636	78 096	78 196	78 196
Omsorg	90 569	91 145	94 311	88 027	88 042	88 062
Generelle utgifter og inntekter	-22 516	-1 662	7 061	10 823	13 227	15 629
Sum bevilgninger drift, netto	367 206	381 790	411 796	409 003	411 818	410 156
Herav:						
Motpost avskrivninger	0	-6 691	0	0	0	0
Netto renteutgifter og -inntekter	8	0	0	0	0	0
Avsetninger til bundne driftsfond	13 162	450	166	106	560	1 260
Bruk av bundne driftsfond	-8 772	-6 685	-10 496	-2 827	-1 687	-1 361
Avsetninger til disposisjonsfond	1 233	75	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	0	-527	-824	-27	-27	-27
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	361 575	395 168	422 950	411 751	412 972	410 284

§ 5-5 Bevilgningsoversikter - investering (2A)

Beløp i 1000

	Regnskap 2021	Oppr. budsjett 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026
Investeringer i varige driftsmidler	103 884	79 550	56 635	76 670	120 360	66 710
Tilskudd til andres investeringer	1 042	0	500	0	0	0
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	181 208	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500
Utlån av egne midler	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	0	0	0	0	0	0

Handlings- og økonomiplan for 2023-2026, budsjett for 2023

	Regnskap 2021	Oppr. budsjett 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026
Sum investeringsutgifter	286 134	81 050	58 635	78 170	121 860	68 210
Kompensasjon for merverdiavgift	-8 455	-6 708	-3 997	-8 066	-9 162	-1 458
Tilskudd fra andre	-20 851	-14 080	-9 600	-21 760	-13 440	0
Salg av varige driftsmidler	-16 057	-4 400	-3 300	-4 400	-4 840	-5 780
Salg av finansielle anleggsmidler	-180 042	0	0	0	0	0
Utdeling fra selskaper	-129	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	0	0	0	0	0	0
Bruk av lån	-63 694	-55 512	-42 930	-45 231	-96 054	-62 009
Sum investeringsinntekter	-289 228	-80 700	-59 827	-79 457	-123 496	-69 247
Videreutlån	19 292	23 000	23 000	23 000	23 000	23 000
Bruk av lån til videreutlån	-19 292	-23 000	-23 000	-23 000	-23 000	-23 000
Avdrag på lån til videreutlån	11 066	8 583	8 436	9 608	10 374	11 141
Mottatte avdrag på videreutlån	-12 138	-8 583	-7 049	-8 221	-8 988	-9 754
Netto utgifter videreutlån	-1 072	0	1 387	1 387	1 386	1 387
Overføring fra drift	-309	0	-145	0	0	0
Avsetninger til bundne investeringsfond	1 736	0	0	0	0	0
Bruk av bundne investeringsfond	-779	0	0	0	0	0
Avsetninger til ubundet investeringsfond	4 715	0	0	0	250	-350
Bruk av ubundet investeringsfond	-1 196	-350	-50	-100	0	0
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	0	0	0	0
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	4 166	-350	-195	-100	250	-350
Fremført til inndekning i senere år (udekket)	0	0	0	0	0	0

2B Bevilgningsoversikt - investering

1. Investeringer i varige driftsmidler

Beløp i 1000

	Regnskap 2021	Oppr. budsjett 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan Sum 2023- 2026
Administrative fellestjenester	13 667	27 000	19 750	38 750	24 500	3 500	86 500
Næring og miljø	280	0	145	0	0	0	145
Skole	954	800	700	500	560	550	2 310
Barnehage	185	0	0	0	0	0	0
Kultur og fritid	216	0	0	0	0	0	0
Teknisk drift	63 885	36 650	22 740	23 520	49 550	46 010	141 820
Bygg/eiendom/areal	22 131	12 300	11 950	9 550	44 700	16 650	82 850
Barn og familie	0	300	0	0	0	0	0
Helse	473	0	0	500	0	0	500
Omsorg	2 093	2 500	1 350	3 850	1 050	0	6 250
Investeringer i varige driftsmidler	103 884	79 550	56 635	76 670	120 360	66 710	320 375

2. Tilskudd til andres investeringer

Beløp i 1000

	Regnskap 2021	Oppr. budsjett 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan Sum 2023- 2026
Standard, ikke prosjekttilknytning	80	0	0	0	0	0	0
Salg av Engjom skole og rektorbolig, Engjomsvegen 113 og 111	10	0	0	0	0	0	0
Investeringstilskudd kirkelig fellesråd	0	0	500	0	0	0	500
Rehab Skei - Svingvoll	384	0	0	0	0	0	0
Justeringsrett mva. VA-anlegg Kjoslia 3 (30.08.19-29.08.29)	51	0	0	0	0	0	0
Justeringsrett mva. VA-anlegg Kjoslia 1 del 1 (14.10.2020-13.10.2030)	33	0	0	0	0	0	0
Justeringsrett mva. VA-anlegg Thon hotellbygg (30.09.19-29.09.29)	205	0	0	0	0	0	0
Justeringsrett mva. VA-anlegg Slåseterlia (22.01.2020-21.01.2030)	179	0	0	0	0	0	0
Justeringsrett mva. VA-anlegg Blekastad hyttefelt (19.05.2020-18.05.2030)	28	0	0	0	0	0	0

Handlings- og økonomiplan for 2023-2026, budsjett for 2023

Beløp i 1000

	Regnskap 2021	Oppr. budsjett 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan Sum 2023- 2026
Justeringsrett mva. VA- anlegg Bergseng sæter (20.05.2020- 11.12.2027)	27	0	0	0	0	0	0
Justeringsrett mva. VA- anlegg Slåseter Hyttegrend trinn 3 (19.08.2020- 18.08.2030)	45	0	0	0	0	0	0
Tilskudd til andres investeringer	1 042	0	500	0	0	0	500

3. Investeringer i aksjer og andeler i selskaper

Beløp i 1000

	Regnskap 2021	Oppr. budsjett 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan Sum 2023- 2026
Kjøp av aksjer	180 042	0	0	0	0	0	0
Egenkapitalinnskudd KLP	1 166	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	6 000
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	181 208	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	6 000

4. Utlån av egne midler

Beløp i 1000

	Regnskap 2021	Oppr. budsjett 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan Sum 2023- 2026
Utlån av egne midler	0	0	0	0	0	0	0
Sum del 1-4	286 134	81 050	58 635	78 170	121 860	68 210	326 875

§ 5-6 Økonomisk oversikt etter art - drift (3)

Beløp i 1000

	Regnskap 2021	Oppr. budsjett 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026
Rammetilskudd	-203 306	-199 360	-	-213 456	-213 744	-213 747
Inntekts- og formuesskatt	-183 325	-170 963	213 011	-183 552	-183 552	-183 552
Eiendomsskatt	-39 659	-41 200	-44 455	-46 745	-49 185	-51 775
Andre skatteinntekter	-2 054	-3 658	-1 829	-1 829	-1 829	-1 829
Andre overføringer og tilskudd fra staten	-2 610	-1 364	-7 062	-9 642	-7 705	-5 110

Handlings- og økonomiplan for 2023-2026, budsjett for 2023

	Regnskap 2021	Oppr. budsjett 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026
Overføringer og tilskudd fra andre	-121 440	-88 980	-93 185	-92 925	-92 925	-92 925
Brukerbetalinger	-19 371	-17 721	-15 029	-14 639	-14 639	-14 639
Salgs- og leieinntekter	-82 293	-72 867	-80 839	-91 992	-97 492	-101 889
Sum driftsinntekter	-654 058	-596 113	-638 962	-654 780	-661 071	-665 466
Lønnsutgifter	287 283	294 003	304 922	299 182	300 971	300 127
Sosiale utgifter	72 356	77 461	74 212	77 974	80 378	82 780
Kjøp av varer og tjenester	183 196	182 266	212 144	213 570	216 099	216 635
Overføringer og tilskudd til andre	41 844	21 004	20 724	20 580	20 580	20 195
Avskrivninger	36 087	40 423	62 820	65 748	68 255	68 255
Sum driftsutgifter	620 766	615 159	674 822	677 054	686 283	687 992
Brutto driftsresultat	-33 292	19 046	35 860	22 275	25 212	22 526
Renteinntekter	-2 663	-3 044	-7 545	-7 690	-8 198	-8 608
Utbytte	-25 536	-13 970	-18 170	-18 760	-19 060	-19 370
Gevinst og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0	0	0
Renteutgifter	10 873	17 174	35 377	38 836	39 703	41 211
Avdrag på lån	26 413	27 966	33 890	36 609	38 298	41 496
Netto finansutgifter	9 086	28 126	43 552	48 995	50 743	54 729
Motpost avskrivninger	-36 087	-40 423	-62 820	-65 748	-68 255	-68 255
Netto driftsresultat	-60 293	6 749	16 593	5 522	7 700	9 000
Disponering eller dekning av netto driftsresultat						
Overføring til investering	309	0	145	0	0	0
Avsetninger til bundne driftsfond	15 456	2 414	2 445	2 335	2 769	3 439
Bruk av bundne driftsfond	-9 081	-6 685	-10 496	-2 827	-1 687	-1 361
Avsetninger til disposisjonsfond	53 609	75	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	0	-2 553	-8 687	-5 030	-8 782	-11 078
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	60 293	-6 749	-16 593	-5 522	-7 700	-9 000
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	0	0	0	0	0	0

Status og rammebetingelser

Hovedtrekk i utviklingen i økonomien fra økonomiplanen for 2022-2025 til 2023-2026

I løpet av 2022 har det skjedd mye i verden som også påvirker økonomien i landet og kommunen vår. Krigen i Ukraina har ført til en kraftig økning i energiprisene, og lønns-/prisveksten for øvrig er også svært høy. For å få kontroll på og dempe prisveksten, har Norges Bank satt opp styringsrente med 2,25 prosentpoeng i løpet av det siste året. I løpet av vinteren er det ventet en ytterligere renteoppgang på 0,75 prosentpoeng. Dette merkes også for kommunen.

Dette er utgiftsøkninger som rammer både enkeltpersoner, bedrifter og offentlig sektor. Det er innført strømstøtteordninger for privatpersoner og deler av næringslivet. For offentlig sektor er det per nå ikke innført kompensasjonsordning for de økte utgiftene. Dette innebærer at utgiftsøkninger utover det som finansieres av gebyrer og rammetilskudd/skatteinntekter må finansieres av kommunen sjøl. Som det framgår av kommunedirektørens forord, utfordrer dette kommuneøkonomien i Gausdal i betydelig grad.

Budsjettpremiser

I ny kommunelov er det i § 14-4 inntatt bestemmelser om innhold i økonomiplan og budsjett. Ordlyden er som følger:

Økonomiplanen skal vise hvordan langsiktige utfordringer, mål og strategier i kommunale og regionale planer skal følges opp.

Økonomiplanen og årsbudsjettet skal vise kommunestyrets eller fylkestingets prioriteringer og bevilgninger og de målene og premissene som økonomiplanen og årsbudsjettet bygger på. De skal også vise utviklingen i kommunens eller fylkeskommunens økonomi og utviklingen i gjeld og andre vesentlige langsiktige forpliktelser. Vedtaket om årsbudsjett skal angi hvor mye lån som skal tas opp i budsjettåret.

Kommuneplanens handlingsdel er del av samme dokument som økonomiplan og årsbudsjett i Gausdal. Det som er inntatt i ny kommunelov er inkludert i dette dokumentet. Vedtatte planer følges opp og de satsinger/utfordringer som kommunen vektlegger framgår også. Det vises i den forbindelse til følgende kapitler i dokumentet:

- Satsingsområdene i kommuneplanens samfunnsdel (innledningsvis) med tilhørende mål og delmål.
- Utfordringer, fokusområder og oppdrag knyttet til kommunens vedtatte mål inngår på det enkelte planområde.

Støre-regjeringens forslag til statsbudsjett

Kommunedirektøren har lagt til grunn forutsetninger som inngår i Støre-regjeringens forslag til statsbudsjett for 2023. Eventuelle justeringer som skulle oppstå som del av budsjettforhandlinger på Stortinget, må legges fram for kommunestyret på nyåret for gjennomgang og eventuelt justering av budsjettet.

Handlings- og økonomiplan for 2023-2026, budsjett for 2023

Administrasjonen støtter seg på KS sin prognosemodell i arbeidet med rammetilskudd/skatteinntekter samt hvordan de sentrale føringene i statsbudsjettet vil slå ut for Gausdal.

I statsbudsjettet er det lagt inn en **kommunal prisvekst (deflator) på 3,7 %**. Av dette utgjør lønnsveksten 4,2 % og prisveksten 3,1 %. I tillegg framgår det av statsbudsjettet at den kommunale prisveksten i 2022 er oppjustert til 5,3 %.

Det er viktig å påpeke at den reelle prisveksten både i 2022 og 2023 er betydelig høyere som følge av økningen i energiprisene. Denne utgiftsveksten blir ikke fullt ut kompensert av rammetilskuddet.

Følgende tiltak er lagt inn på bakgrunn av statsbudsjettet:

Plan-omr	Tiltak	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026
01	Statsbudsjett 2023, synstolking - i henhold til nye krav	15	0	0	0
03	Statsbudsjett 2023, nytt prøvegjennomførings-system og regelendring opplæringslova	-7	-7	-7	-7
03	Helårsvirkning statsbudsjett 2022, gratis 12/uke SFO for 1. klassinger, mm	1 401	1 401	1 401	1 401
04	Statsbudsjett 2023, redusert makspris barnehage til 3000 kr/mnd fra 1/1-2023	261	261	261	261
04	Statsbudsjett 2023, gratis 3. barn i barnehage (samtidig)	16	16	16	16
04	Statsbudsjett 2023, redusert pensjonspåslag tilskudd private barnehager	-42	-82	-82	-82
04	Helårsvirkning statsbudsjett 2022, redusert makspris barnehager fra 1/8-2022 mm	514	514	514	514
09	Reversert tiltak fra statsbudsjett 2022, lavterskeltilbud barn og unges psykiske helse	-97	-97	-97	-97
09	Barnevernreformen, økt kompensasjon	-	431	431	431
09	Helårsvirkning fra statsbudsjett 2022 - barnekoordinator	106	106	106	106
09	Helårsvirkning fra statsbudsjett 2022 - rhesusimmunisering	1	1	1	1

Handlings- og økonomiplan for 2023-2026, budsjett for 2023

09	Statsbudsjett 2023, barnevern, *) plan for gjennomføring av samvær og reduserte utgifter til nemnder	11	11	11	11
10	Helårsvirkning - faktorer som påvirker økonomisk sosialhjelp.	315	469	469	469
11	Statsbudsjett 2023, fastlegeordningen *)	100	200	300	300
	Rammetilskudd inkl. ordinære skjønnsmidler og inntekts-utjevningstilskudd	-13 651	-14 096	-14 384	-14 387
	Skattinntekter	-12 589	-12 589	-12 589	-12 589
	Sum	-23 646	-23 461	-23 649	-23 652

Et par elementer ønskes kommentert særskilt:

- **Basistilskudd fastleger.** Ved det kommunale legesenteret er listene per lege allerede justert ned. Det vil si at kommunen allerede har dekket opp de utgiftene som de nye reglene sannsynligvis vil innebære. Kommunen har også en privat lege, vedkommende mottar basistilskudd. Hvilket økonomisk utslag dette konkret gir, vil ikke være klart før de nye reglene foreligger. Det er derfor lagt inn et anslag på dette.
- **Barnevernreformen.** Det interkommunale barnevernsamarbeidet har delvis tatt høyde for utgiftsøkning i budsjettet for 2022. Den planlagte økningen med ett årsverk fra 2022 til 2023 er i første omgang utsatt til 2024. Dette fordi kapasiteten per nå er tilstrekkelig. Det er også ønskelig å avvete den nye barnevernloven og konsekvensene av denne før ytterligere tiltak iverksettes.

Hovedtall

Endringer i budsjettet fra opprinnelig vedtatt budsjett for 2022 til budsjett 2023 og økonomiplan 2023-2026 kan oppsummeres slik:

Hovedoversikt endringer fra opprinnelig budsjett 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026
Reversert avsetning og bruk disposisjonsfond fra opprinnelig budsjett 2022	2 026	2 026	2 026	2 026
Eiendomsskatt, volumendring	-3 255	-5 545	-7 985	-10 575
Forsinka omstillingstiltak, ekstra midler i 2023	3 600	0	0	0
Ressurskrevende tjenester	929	-2 072	-2 072	-2 072
Selvkosttjenester	-7 295	-9 324	-11 263	-12 684

Handlings- og økonomiplan for 2023-2026, budsjett for 2023

Øvrige tiltak	-2 059	-3 251	-2 300	-2 670
Statsbudsjettet	-23 646	-23 461	-23 649	-23 652
Rente-utgifter og -inntekter, avdrag, utbytte	19 813	26 105	28 864	31 104
Lønn, pensjon og pris	22 631	26 670	29 132	31 534
Sum	12 744	11 148	11 753	13 011
Saldering:				
Ikke etablere kafelokaler/kantine kommunehuset	-950	-600	-600	-600
Utvider ikke sosiallærer ved alle skoler, trekker ut ungdomsskolen som har sosiallærer fra før	-85	-200	-200	-200
Videreføring av årsverk, reduksjon i 2023	-800	0	0	0
Forskyve investeringer, utsette rente- og avdragsutgifter	-574	-1 617	-2 586	-1 029
Stryke avsetning til forsikringsfond	-75	-75	-75	-75
Stryke avsetning til flyktningfond	-2 397	-3 653	-537	-56
Bruk av disposisjonsfond	-8 013	-5 153	-8 905	-11 201
Sum saldering	-12 744	-11 148	-12 753	-13 011

Renteforutsetninger

Rentenivået har vært historisk lavt en periode, men er nå på vei oppover. Som følge av en svært høy prisvekst, har Norges Bank økt styringsrenten mange ganger inneværende år. Det innebærer en kraftig renteøkning i 2022 ut fra budsjettforutsetningen, og rentenivået i kommende økonomiplanperiode er derfor også økt. Kommunen baserer seg på anslagene fra Norges Bank og Kommunalbanken. For den del av låneporteføljen som er knyttet mot flytende rente, er følgende rentesatser benyttet:

År 2023	År 2024	År 2025	År 2026
4,55 %	4,50 %	4,35 %	4,25 %

Inntekter fra kraftsektoren

Gausdal kommune utøver sitt eierskap i kraftsektoren gjennom Innlandet Energi Holding as, kommunens eierandel er 3,737 %. Kommunene i Innlandet eier samlet 50 % av Eidsiva Energi AS. Eidsiva Energi AS har for årene 2022-2026 lagt opp til en noe høyere utbytteplan enn minimums-utbytte som framgår av aksjonæravtalen. Kommunen har lagt til grunn dette utbyttelnivået i økonomiplanarbeidet.

Følgende inntekter er lagt inn i økonomiplanen:

Inntekter fra kraftsektoren

Beløp i 1000 kr

Art(T)	Funksjon(T)	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026
Utbytte og eieruttak	Kraftverksmidler	-18 169	-18 759	-19 059	-19 369
Totalsum		-18 169	-18 759	-19 059	-19 369

Utvikling i kommunale gebyrer

De kommunale priser og gebyrer er i utgangspunktet justert med den kommunale prisveksten i statsbudsjettet på 3,7 %. Det er imidlertid gebyrer som justeres på annen måte, og for de gebyrene fremmes det enten en egen sak for kommunestyret eller det er nevnt som et eget punkt i budsjettvedtaket for 2023.

Gebyrer som har egne saker er gebyrer innen følgende tjenester: vann, avløp, renovasjon, feiing, septisk, byggesak, oppmåling og private reguleringsplaner.

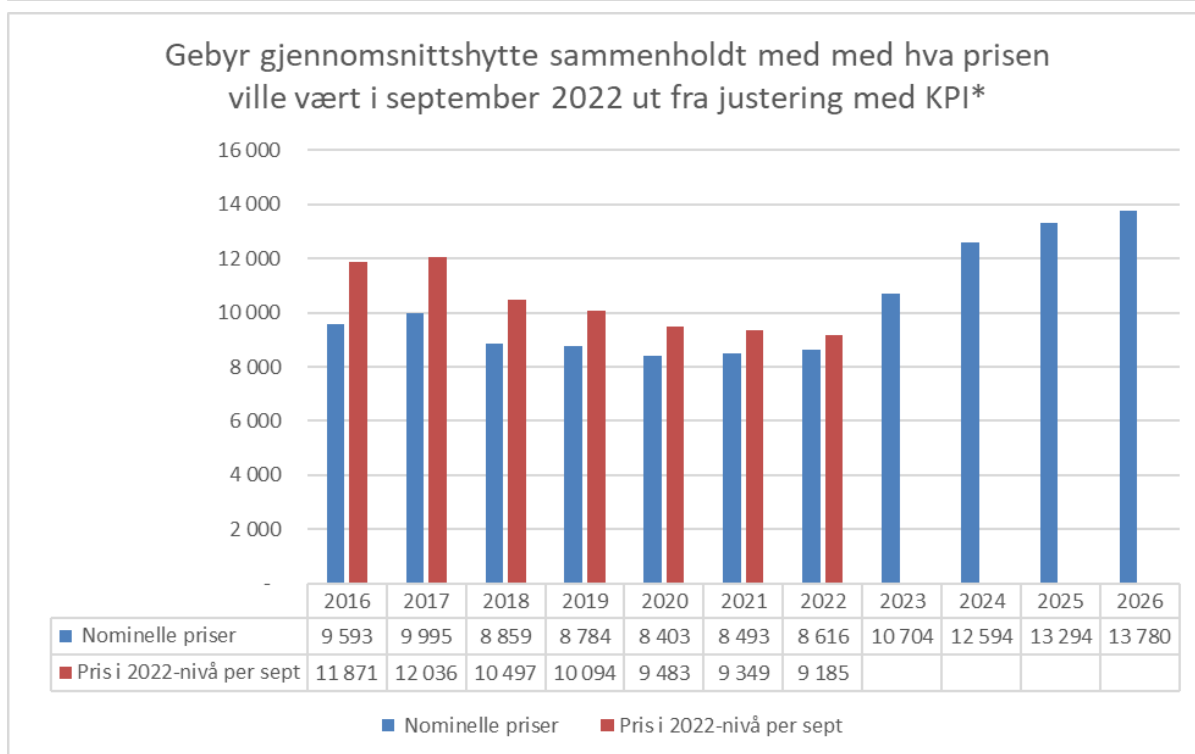
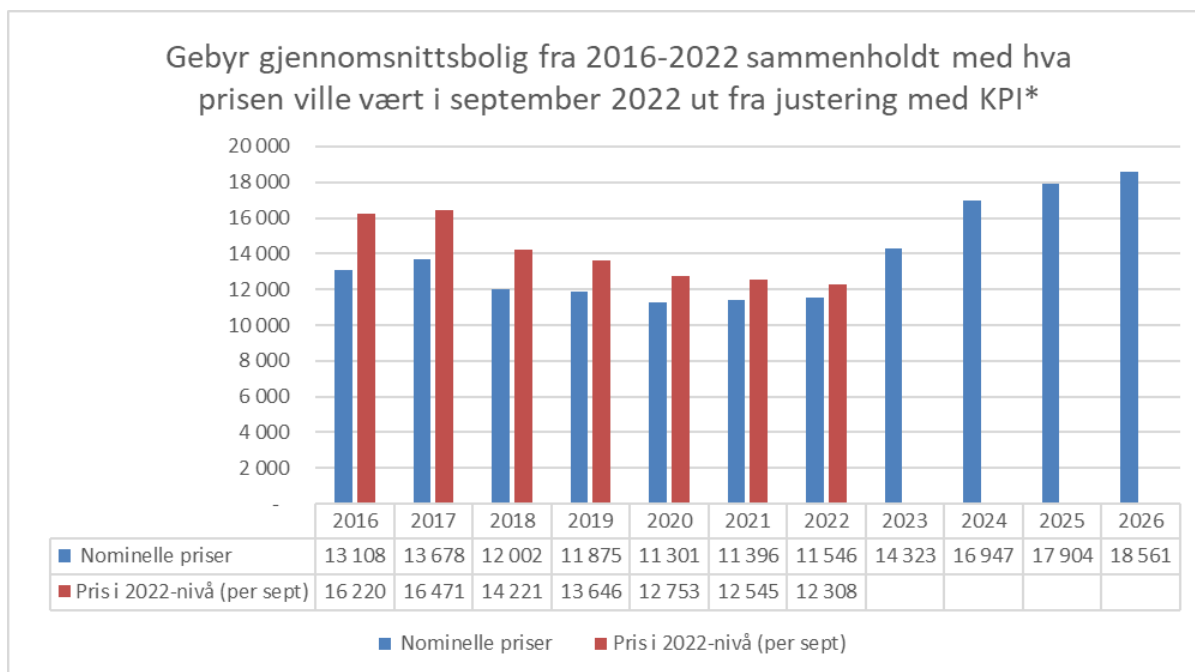
Vann- og avløpsgebyrer

Som følge av at det har vært en kraftig renteøkning i 2022 og ytterligere økning er ventet i 2023, vil dette ha stor innvirkning på de gebyrene der renter og avskrivninger skal dekkes av gebyrene/selvkostfond. I tillegg har det over flere år vært svært høy byggeaktivitet, særlig hytter. Ettersom renten øker, er det anslått en noe lavere byggeaktivitet i årene framover. I tillegg omfattes også selvkostområdene av den svært høye lønns- og prisveksten som har vært det siste året og som ventes videreført i økonomiplanperioden. Disse faktorene medfører at utgiftene innen selvkostområdene øker betydelig fra budsjett-forutsetningene for 2022. For Gausdal er det innen tjenestene vann og avløp at dette gir seg størst utslag.

Kommunen praktiserer selvkost innen vann- og avløpstjenestene. Det innebærer at kommunen skal søke å tilpasse gebyrene til de utgiftene som er innen den enkelte tjeneste. I perioder med lavere utgifter, har gebyrene blitt redusert eller holdt nominelt uendret. I en situasjon som vi nå har fått med økende utgifter og noe lavere inntekter, vil gebyrene tilsvarende måtte økes.

Fra 2017-2022 har gebyrene innen vann og avløp enten blitt satt ned eller hatt en økning som er lavere enn prisveksten.

Den prosentvise veksten for vann- og avløpsgebyrene fra 2022 til 2023 utgjør henholdsvis 50% og 15 %. Dersom gebyrnivået fra 2017 hadde blitt justert med prisveksten i perioden (KPI), er foreslått gebyr for 2023 fortsatt lavere enn det nivået. Dette illustreres i oversiktene nedenfor (gebyrene er med merverdiavgift).

For "gjennomsnittsbolig" er følgende forutsetning lagt til grunn: Forbruk 140 m3 vann/avløp, bruk av vannmåler, middels nivå på renovasjon, 1 pipe.

For "gjennomsnittshytte" er følgende forutsetninger lagt til grunn: Forbruk 30 m3 vann/avløp, bruk av vannmåler, middels nivå renovasjon, 1 pipe.

Utviklingen i KPI fra 1/1 hvert år til utgangen av september 2022 er som følger:

2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
23,7 %	20,4 %	18,5 %	14,9 %	12,8 %	10,1 %	6,6 %

Foreldrebetaling barnehage

Støre-regjeringen sitt forslag til statsbudsjett innebærer en makspris i barnehage med 3.000 kr i måneden (i 11 av årets måneder). Makspris for ett år utgjør dermed 33.000 kr. Kommunedirektøren foreslår at kommunens sats for en heldags barnehageplass settes til det samme. Det tas forbehold om Stortingets endelige vedtak knyttet til maksprisen. Blir den endret, endres også kommunens pris for 2023 tilsvarende.

Støre-regjeringen sitt forslag innebærer også at det tredje barn i en familie som samtidig går i barnehage, skal være gratis.

Ordningen med gratis kjernetid og redusert foreldrebetaling for lavinntektsfamilier fortsetter som tidligere.

Foreldrebetaling skolefritidsordning (SFO)

I budsjettforhandlingene på Stortinget rett før jul 2021 ble det vedtatt at det med virkning fra 1. august 2022 skulle innføres ordning med 12 timers gratis kjernetid for førsteklassingene. Ordningen videreføres i 2023.

Ordning med redusert foreldrebetaling for lavinntektsfamilier fortsetter som tidligere.

Eiendomsskatt

Eiendomsskatten er videreført med 4 promille for boliger og fritidseiendommer og 5 promille for næring. Maksimalsatsene for henholdsvis boliger/fritidsboliger og næring er 4 og 7 promille.

Det har vært en økning i antall enheter som skal betale eiendomsskatt. Det er dette som er årsaken til at inntektene øker i økonomiplanperioden. Som følge av en forventet lavere vekst i antall nye enheter, er inntektsanslaget justert for dette på bakgrunn av nivået i 2022. Følgende inntekter fra eiendomsskatt er lagt inn i økonomiplanen for 2023-2026:

Inntekter fra eiendomsskatt

Beløp i 1000 kr

Art(T)	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026
Eiendomsskatt boliger og fritidseiendommer (annen	-44 455	-46 745	-49 185	-51 775
Totalsum	-44 455	-46 745	-49 185	-51 775

Årsverk

	Planområde	2. tertial 2021	3. tertial 2021	1 .tertil 2022	2. tertial 2022
1	Administrative fellestjenester	12,6	12,6	12,6	13,2
2	Næring og miljø	0	0	0	0
3	Skole	101,17	96,96	96,57	100,22
4	Barnehage	36,67	38,27	42,31	42,15
5	Kultur og fritid	6,95	8,52	7,1	7,95
6	Teknisk drift	11,15	11,15	11,15	11,05
7	Bygg/ eiendom/ areal	36,66	38,76	39,69	40,61
8	Interkommunale samarbeid	22,9	22,9	23,1	23,1
9	Barn og familie	8,2	9,2	11,2	11,6
10	Sosiale tjenester og sysselsetting	5,39	5,29	6,05	7,06
11	Helse	71,15	73,22	78,3	83,04
12	Omsorg	100,54	94,95	95,61	98,02
	Sum	413,38	411,87	423,68	438

Tabellen viser årsverk i drift ved de fire siste tertialavslutningene. Kommunestyret ba i 2021 om at det i forbindelse med rapporteringene til kommunestyret blir lagt fram en oversikt som viser antall årsverk. Arbeidet resulterte i endringer i hvordan vi teller årsverkene i kommunen. Fra 2. tertial 2021 inkluderer årsverkstallene også vakanser og lærlinger.

Fra tabellen ser man at det har vært en økning i totale årsverk i 2. tertial 2022. Det vil være naturlige små svingninger mellom hver telling på de fleste planområder. Noen planområder skiller seg likevel ut i 2. tertial. I 2. tertial har vi fått 4 nye årsverk som følge av lærlinger som har startet opp. 1 årsverk på planområde 4 Barnehage og 3 årsverk på planområde 12 Omsorg. Økningen på planområde 3 Skole skyldes endringer i elevmassen i forbindelse med oppstart av nytt skoleår, og økt behov knyttet til enkeltelever. Økningen på planområde 11 Helse knytter seg til økt behov i kommunens drift, blant annet knyttet til særlig ressurskrevende tjenester. Økningen på planområde 1 er knyttet til 0,3 årsverk kvalitetssystem og internkontroll, samt at 0,3 årsverk informasjonssikkerhet er overført fra investering til drift .

I tillegg til årsverkene i tabellen kommer 6,3 årsverk knyttet til investering. Dette er en nedgang fra 7,05 årsverk i 1. tertial 2022.

Som omtalt i tertialrapportene i 2022, ser vi en generell økning i behovet for tjenester til barn og unge, samt psykisk helse.

Økonomisk utvikling i planperioden

Handlingsregler

Gausdal kommune har vedtatt fire handlingsregler. Status for disse framgår av tabellen nedenfor:

Handlingsregel	Mål	Regnskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026
Netto driftsresultat i % av driftsinntektene	1,75 %	9,2 %	-1,1 %	-2,6 %	-0,8 %	-1,2 %	-1,4 %
Disposisjonsfond i % av driftsinntektene	8 %	15,0 %	14,5 %	12,1 %	11,1 %	9,6 %	7,9 %
Netto lånegjeld i % av driftsinntektene	80 %	112,5 %	129,4 %	125,1 %	123,2 %	130,6 %	132,7 %
Kommunens årlige låneopptak skal ikke overstige låneavdrag (utenom selvkostområdet og startlån). Mill. kr	Mindre enn 0	-10,6	-1,3	0,7	0,5	39,4	-9,4

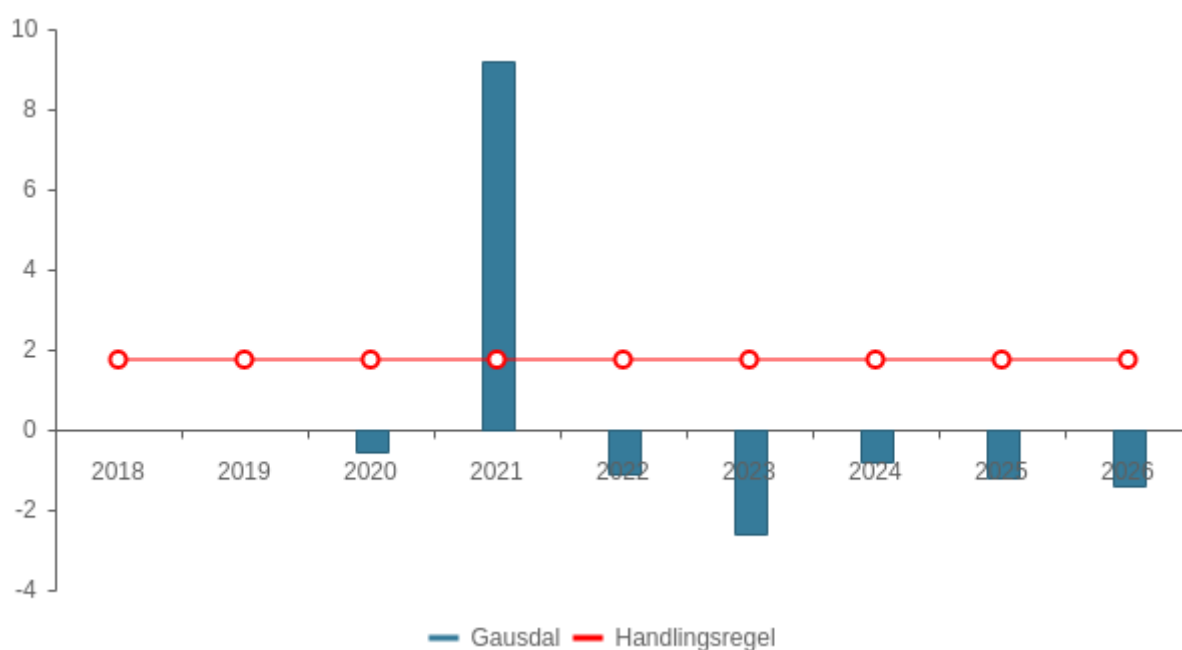
Det er også laget en samlet oversikt for samme perioden som viser avstand i kroner mellom faktiske/budsjetterte nivå og ønsket mål:

Handlings- og økonomiplan for 2023-2026, budsjett for 2023

Handlingsregel - avstand til mål (mill. kr)	Mål	Regnskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026
Netto driftsresultat i % av driftsinntektene	1,75 %	-48,8	17,2	27,8	17,0	19,3	20,6
Disposisjonsfond i % av driftsinntektene	8 %	-45,5	-38,6	-26,5	-20,2	-10,9	0,5
Netto lånegjeld i % av driftsinntektene	80 %	212,4	294,6	288,5	283,1	334,8	350,4
Kommunens årlige låneopptak skal ikke overstige låneavdrag (utenom selvkostområdet og startlån). Mill. kr	Mindre enn 0	-10,6	-1,3	0,7	0,5	39,4	-9,4

For nærmere analyse av den enkelte handlingsregel, vises det til egen omtale for hver handlingsregel.

Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter

Tabell	KOSTRA 2018	KOSTRA 2019	KOSTRA 2020	KOSTRA 2021	Budsjett 2022	Økplan 2023	Økplan 2024	Økplan 2025	Økplan 2026
--------	-------------	-------------	-------------	-------------	---------------	-------------	-------------	-------------	-------------

Handlings- og økonomiplan for 2023-2026, budsjett for 2023

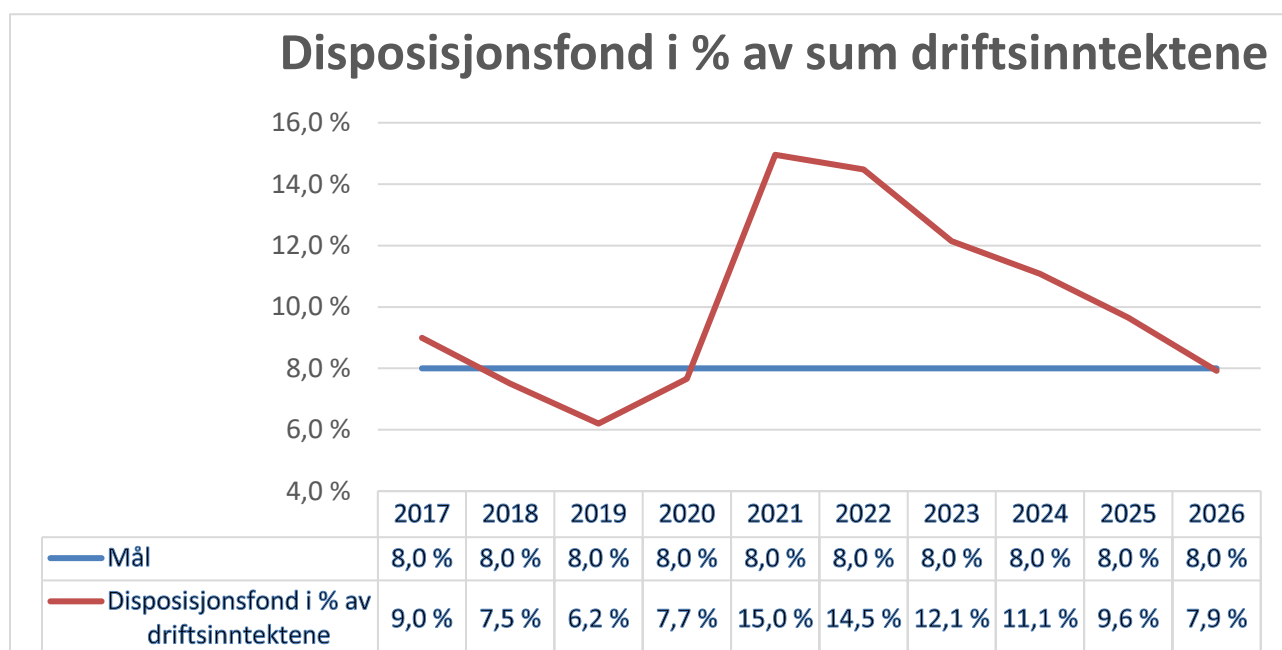
Gausdal	0,00 %	0,00 %	-0,57 %	9,22 %	-1,10 %	-2,60 %	-0,80 %	-1,20 %	-1,40 %
Handlingsregel	1,75 %	1,75 %	1,75 %	1,75 %	1,75 %	1,75 %	1,75 %	1,75 %	1,75 %

Kommunestyret sin handlingsregel sier at netto driftsresultat i % av driftsinntektene skal være 1,75 %. Målet ble nådd med klar margin i regnskapet for 2021, men det er budsjettert med negativt netto driftsresultat både i 2022 og i økonomiplanen for 2023-2026. Resultat det enkelte år samt avstand i kr fram til ønsket mål er som følger:

	Regnskap 2020	Regnskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026
Netto driftsresultat, mill. kr	-3,3	60,3	-6,7	-16,7	-5,9	-8,1	-9,4
Netto driftsresultat i % av driftsinntektene	-0,6 %	9,2 %	-1,1 %	-2,6 %	-0,9 %	-1,2 %	-1,4 %
Avstand til mål 1,75 %, i mill. kr	13,4	-48,8	17,2	27,9	17,4	19,6	21,0

Kommunen har i perioden 2020-2022 gjennomført betydelige omstillingstiltak. Sammen med styrkingen av disposisjonsfondet i 2021 og 2022 som følge av gode regnskapsresultat, gjør dette at kommunen har en god buffer for å takle den kraftige utgiftsveksten som kom i 2022 og som ser ut til å videreføres i økonomiplanen for 2023-2026. Det er likevel ikke økonomisk forsvarlig å måtte bruke av disposisjonsfond alle årene i økonomiplanen. Det blir derfor viktig å få justert ned aktivitet ytterligere for å få en bedre budsjettbalanse og på sikt - styrke disposisjonsfondet igjen.

Disposisjonsfond i % av brutto driftsinntekter

Kommunens disposisjonsfond i økonomiplanperioden er høyere enn ønsket mål med unntak av 2026. Kommunens gode regnskapsresultat i 2020 og særlig 2021 har bidratt til at disposisjonsfondet ble styrket. Som følge av en kraftig utgifts- og renteøkning i 2022, har utgiftene økt mer enn inntektene. Økonomiplanen for 2023-2026 er derfor saldert med bruk av disposisjonsfond. Det vil bli arbeidet videre med ytterligere omstilling for redusere bruken av disposisjonsfond mest mulig. Det er viktig å kunne ha en nødvendig økonomisk buffer i årene framover

Deler av kommunens disposisjonsfond er "øremerket" bestemte formål av kommunestyret sjøl, og dette reduserer den reelle muligheten til å bruke av disposisjonsfondene. Likevel kan kommunestyret når som helst reversere slik øremerking, all den tid midlene ikke er vedtatt brukt knyttet til forpliktelser overfor tredjepart.

Nivå på kommunens disposisjonsfond i økonomiplanperioden er som følger (tall i tusen kr):

Anslag regnskap 2022	År 2023	År 2024	Pr 2025	År 2026
86 292	77 605	72 575	63 792	52 714

Av disse midlene er omtrent 20 mill. kr allerede underlagt prioriteringer fra kommunestyret.

Netto lånegjeld i % av brutto driftsinntekter

Kommuneloven inneholder blant annet følgende bestemmelse:

§ 5-7. Oversikt over gjeld og andre vesentlige langsiktige forpliktelser i økonomiplanen og årsbudsjettet

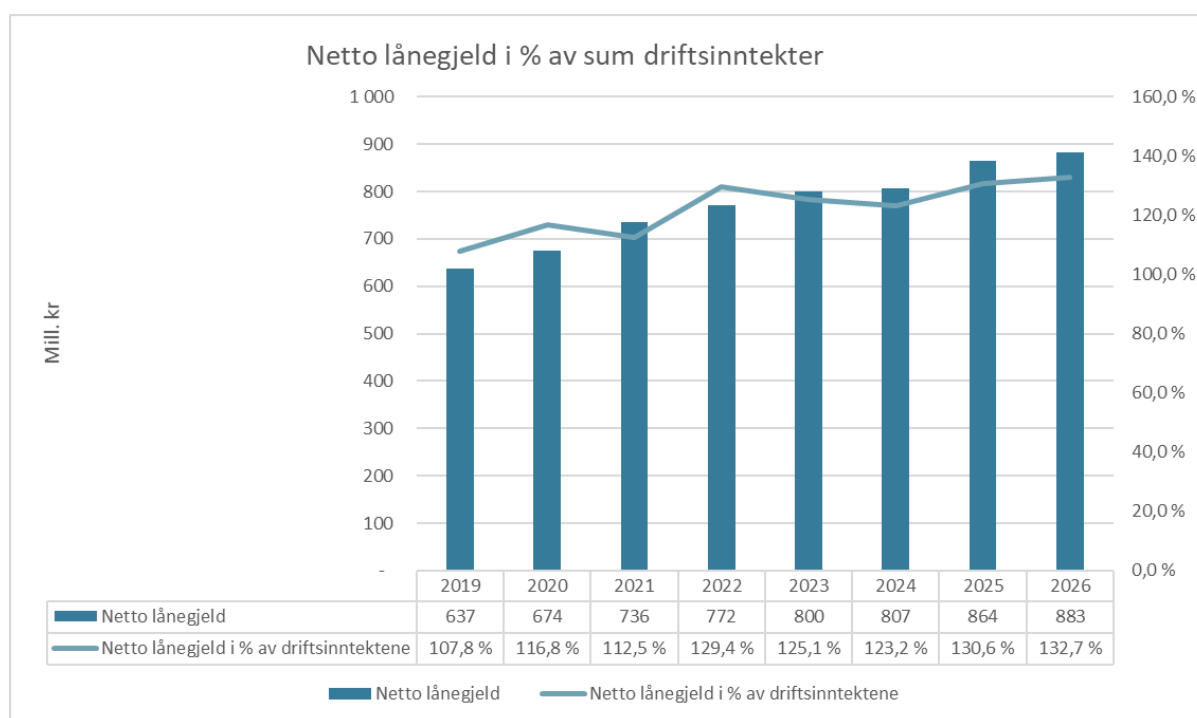
Økonomiplanen og årsbudsjettet skal inneholde en oversikt over den årlige utviklingen i gjeld og andre vesentlige langsiktige forpliktelser i planperioden.

Dette kapitlet omhandler utvikling og sammensetning av kommunens lånegjeld samt utviklingen i netto lånegjeld. Dette dekker derfor opp kravet til informasjon i kommunelovens § 5-7.

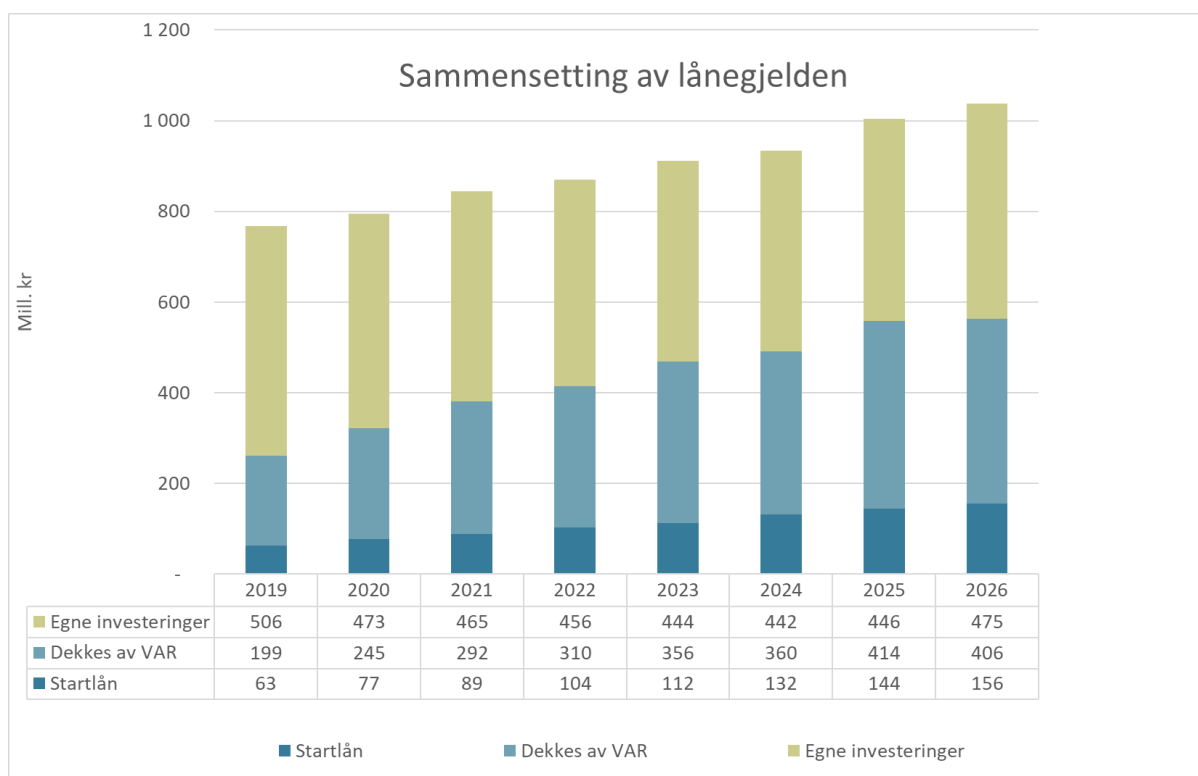
Kommunens netto lånegjeld ligger betydelig høyere enn det som er den satte handlingsregelen for kommunen. All den tid kommunen fortsatt gjennomfører betydelige investeringer innen selvkostsektoren, vil dette bidra til at dette nøkkeltallet fortsatt vil være høyt. De utgifter som knytter seg til renter og avdrag på disse investeringene dekkes av gebyrene, og påvirker slik sett ikke kommunens økonomi for øvrig.

Det er i tillegg tatt høyde for at kommunens lån på 23 mill. kr til Lillehammer og Gausdal energiverk holding as blir borte fra og med 2021. Se for øvrig nærmere forklaring under kapitlet Status og rammebetingelser. Dette forverrer kommunens netto lånegjeld med tilsvarende beløp fra 2021.

Avstanden til vedtatt handlingsregel i økonomiplanen er 288 mill. kr i 2023 og 350 mill. kr i 2026. Handlingsregelen for planperioden er som følger:

Oversikt som viser kommunens netto lånegjeld og andel av denne som knytter seg til selvkostområdene vises her:

Årlig låneopptak til investeringer

Handlingsregel:

Kommunens årlige låneopptak skal ikke overstige låneavdrag (utenom selvkostområdet og startlån).

Tall ut fra kommunedirektørens innstilling er:

Tall i hele mill. kr	Regnskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026
Låneopptak til investeringer	65,00	68,66	42,39	45,23	96,05	62,01
Andel låneopptak knyttet til selvkost-områdene	59,16	41,10	19,10	20,50	31,10	43,00
Låneopptak utenom startlån og selvkost-områdene	5,84	27,56	23,29	24,73	64,95	19,01
Betalte avdrag lån til investeringer	26,41	40,39	33,89	36,61	38,30	41,50
Avdrag knyttet til selvkost-områdene	9,93	11,52	11,31	12,37	12,79	13,06
Avdrag utenom startlån og selvkost-områdene	16,49	28,87	22,58	24,24	25,51	28,43
Låneopptak utover avdrag på lån korrigert for startlån og avdrag selvkost-områdene	- 0,65	- 1,31	0,71	0,50	39,44	- 9,43
	Innfridd	Innfridd	Ikke innfridd	Ikke innfridd	Ikke innfridd	Innfridd

Tabellen viser at det er et mindre avvik når det gjelder nivå på avdrag sett opp mot handlingsregelen i 2023 og 2024. Årsaken til dette kan knyttes til at kommunens egenandel til flomsikring av Dørja dekkes av låneopptak. I 2025 er det et betydelig større avvik, årsak til det er flere investeringer som er skjøvet ut i tid og som i stedet er foreslått i 2025. I år 2026 er handlingsregelen innfridd.

Investeringer i økonomiplanen

I økonomiplanen for 2023-2026 er det prioritert følgende investeringstiltak:

- Digitalisering
- Vann- og avløpsinvesteringer
- Flomsikring Dørja
- Rammebevilgninger bygg/veger/omsorg
- Rehabilitering av utleieboliger
- Enkelttiltak for øvrig

Som følge av at utgiftene i drift er høyere enn inntektene, er enkelte investeringer forskjøvet noe i tid. Dette for å redusere rente- og avdragsutgiftene i første del av økonomiplanperioden. Disse prosjektene er forskjøvet:

- Trafikksikkerhetstiltak Forset
- Rehabilitering Forset skole
- Dørja (etter avtale med NVE)
- Rehabilitering Follebutunet
- Steinslia næringsområde
- Boliger for yngre mennesker med funksjonsnedsettelse

I investeringsoversikten framgår det at kommunen har tatt i bruk en 10-årig investeringsplan. Det er første gang dette gjøres i Gausdal og vi får se på dette som en start. Det vil bli arbeidet mer med dette framover.

Det vil etter hvert også bli gjort en knytning på investeringsprosjekter til hoved- og delmål i kommuneplanens samfunnsdel. Dette er gjort for noen av prosjektene, og framgår på de hovedmål/delmål der det er gjort en slik knytning. Dette vil bidra til å gjøre sammenhengene mellom de overordna mål enda mer tydelig.

Investeringstabell for kommunen samlet

Ikke-avgiftsfinansierte investeringer

Investeringsprosjekter	Økonomiplan				Sum 2023- 26	Sum øvrige år						Sum i planperioden
	2023	2024	2025	2026		2027	2028	2029	2030	2031	2032	
Administrative fellestjenester												
Digitalisering kommunale tjenester	3 500	3 500	3 500	3 500	14 000	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	35 000
Dørja - Reguleringsplan / prosjektoppfølgning	1 250	1 250	0	0	2 500	0	0	0	0	0	0	2 500
Flomsikring av Dørja	15 000	34 000	21 000	0	70 000	0	0	0	0	0	0	70 000

Handlings- og økonomiplan for 2023-2026, budsjett for 2023

	Økonomiplan				Sum	Sum øvrige år						Sum i planperioden
Investeringsprosjekter	2023	2024	2025	2026	2023-26	2027	2028	2029	2030	2031	2032	
Sum Administrative fellestjenester	19 750	38 750	24 500	3 500	86 500	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	107 500
Næring og miljø												
Bil regionalt landbrukskontor	145	0	0	0	145	0	0	0	0	0	0	145
Sum Næring og miljø	145	0	0	0	145	0	0	0	0	0	0	145
Skole												
iPad i skole	700	500	560	550	2 310	550	550	550	550	550	550	5 610
Sum Skole	700	500	560	550	2 310	550	550	550	550	550	550	5 610
Kultur og fritid												
Investeringstilskudd kirkelig fellestjenester	500	0	0	0	500	0	0	0	0	0	0	500
Sum Kultur og fritid	500	0	0	0	500	0	0	0	0	0	0	500
Teknisk drift												
Investeringsmidler felles brannsamarbeid	400	860	100	660	2 020	0	0	0	0	0	0	2 020
Nødstrømsaggregat ved driftsstasjonen	300	0	0	0	300	0	0	0	0	0	0	300
Overvannstiltak Segalstad bru jmf overvannsplan	100	100	0	0	200	0	0	0	0	0	0	200
Rammebevilgning utbyggingsområder	500	0	0	0	500	0	0	0	0	0	0	500
Rammebevilgning øvrige tekniske anlegg	2 090	2 060	2 050	2 350	8 550	2 100	2 100	2 100	2 100	2 100	2 100	21 150
Utskifting av truck	250	0	0	0	250	0	0	0	0	0	0	250
Sum Teknisk drift	3 640	3 020	2 150	3 010	11 820	2 100	2 100	2 100	2 100	2 100	2 100	24 420
Bygg/eiendom/areal												
Alternative energikilder på større kommunale bygg	500	1 000	1 000	1 000	3 500	1 000	1 000	0	0	0	0	5 500
Boliger for yngre mennesker med funksjonsnedsettelse	0	0	12 500	0	12 500	0	0	0	0	0	0	12 500
Lekeapparater barnehagene	0	250	0	0	250	250	0	0	250	0	0	750
Lekeapparater Kornhaug barnehage	300	0	0	0	300	0	0	0	0	0	0	300
Lekeapparater skolene	250	0	0	250	500	0	0	250	0	0	250	1 000
Ny garasje ved ambulansestasjonen.	0	1 000	0	0	1 000	0	0	0	0	0	0	1 000
Ny taktekking på Driftstasjonen.	1 000	0	0	0	1 000	0	0	0	0	0	0	1 000
Nye biler til eiendomsforvaltningen	1 000	1 000	350	0	2 350	0	500	500	500	500	500	4 850

Handlings- og økonomiplan for 2023-2026, budsjett for 2023

	Økonomiplan				Sum	Sum øvrige år						Sum i planperioden
	2023	2024	2025	2026		2023-26	2027	2028	2029	2030	2031	
Investeringsprosjekter												
Rammebevilgning inv Pleie og omsorg	700	700	700	700	2 800	700	700	700	700	700	700	7 000
Rammebevilgning planområde 7 for øvrig	3 000	3 000	3 000	3 000	12 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	72 000
Rammebevilgning utbyggingsområder	1 000	500	0	0	1 500	0	0	0	0	0	0	1 500
Rehabilitering av administrasjonshus	800	0	0	6 500	7 300	0	0	0	0	0	0	7 300
Rehabilitering av Forset barnehage	0	0	950	0	950	0	0	0	0	0	0	950
Rehabilitering av kommunale utleieboliger	2 700	1 100	400	0	4 200	0	0	0	0	0	0	4 200
Rehabilitering Follebutunet.	0	0	5 900	0	5 900	0	0	0	0	0	0	5 900
Rehabilitering Forset skole	0	0	6 000	0	6 000	0	0	0	0	0	0	6 000
Rehabilitering Forsetunet, innvendig	0	0	0	5 200	5 200	0	0	0	0	0	0	5 200
Rehabilitering Kornhaug barnehage.	0	1 000	0	0	1 000	0	0	0	0	0	0	1 000
Steinslia næringsområde, grunnnerv og opparbeiding	0	0	2 000	0	2 000	0	0	0	0	0	0	2 000
Trafikksikkerhetstiltak rundt Forset skole- og barnehage og Gausdal ungdomsskole	0	0	11 500	0	11 500	0	0	0	0	0	0	11 500
Trafikksikkerhetstiltak ved Kornhaug barnehage	700	0	0	0	700	0	0	0	0	0	0	700
Utskifting av bil ved kart/oppmåling	0	0	400	0	400	0	0	0	0	0	0	400
Sum Bygg/eiendom/areal	11 950	9 550	44 700	16 650	82 850	11 950	12 200	11 450	11 450	11 200	11 450	152 550
Helse												
Kjøp/leasing biler hjemmetjenesten m.m.	0	500	0	0	500	0	0	0	0	0	0	500
Sum Helse	0	500	0	0	500	0	0	0	0	0	0	500
Omsorg												
Garasje/carport biler hjemmetjenesten	0	3 000	0	0	3 000	0	0	0	0	0	0	3 000
Kjøp/leasing biler hjemmetjenesten m.m.	1 350	850	1 050	0	3 250	0	0	1 350	1 350	1 050	0	7 000
Sum Omsorg	1 350	3 850	1 050	0	6 250	0	0	1 350	1 350	1 050	0	10 000

Handlings- og økonomiplan for 2023-2026, budsjett for 2023

	Økonomiplan				Sum	Sum øvrige år						Sum i planperioden
	2023	2024	2025	2026		2023-26	2027	2028	2029	2030	2031	
Investeringsprosjekter												
Generelle utgifter og inntekter												
Egenkapitalinnskudd KLP	1 500	1 500	1 500	1 500	6 000	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	15 000
Sum Generelle utgifter og inntekter	1 500	1 500	1 500	1 500	6 000	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	15 000
Sum	39 535	57 670	74 460	25 210	196 875	19 600	19 850	20 450	20 450	19 900	19 100	

Avgiftsfinansierte investeringer

	Økonomiplan				Sum	Sum øvrige år						Sum i planperioden
	2023	2024	2025	2026		2023-26	2027	2028	2029	2030	2031	
Investeringsprosjekter												
Teknisk drift												
Rammebevilgning vann og avløp	19 100	20 500	31 100	43 000	113 700	53 100	29 000	8 100	4 500	17 100	10 500	236 000
Vann og avløp til Steinslia Næringsområde	0	0	16 300	0	16 300	0	0	0	0	0	0	16 300
Sum Teknisk drift	19 100	20 500	47 400	43 000	130 000	53 100	29 000	8 100	4 500	17 100	10 500	252 300
Sum	19 100	20 500	47 400	43 000	130 000	53 100	29 000	8 100	4 500	17 100	10 500	

Oversikt Investering og finansiering

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Investeringer i varige driftsmidler	56 635	76 670	120 360	66 710
Tilskudd til andres investeringer	500	0	0	0
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	1 500	1 500	1 500	1 500
Utlån av egne midler	0	0	0	0
Avdrag på lån	0	0	0	0
Sum finansieringsbehov	58 635	78 170	121 860	68 210
Kompensasjon for merverdiavgift	-3 997	-8 066	-9 162	-1 458
Tilskudd fra andre	-9 600	-21 760	-13 440	0
Salg av varige driftsmidler	-3 300	-4 400	-4 840	-5 780
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	0	0	0	0
Bruk av lån	-42 930	-45 231	-96 054	-62 009
Videreutlån	23 000	23 000	23 000	23 000
Bruk av lån til videreutlån	-23 000	-23 000	-23 000	-23 000
Avdrag på lån til videreutlån	8 436	9 608	10 374	11 141
Mottatte avdrag på videreutlån	-7 049	-8 221	-8 988	-9 754
Overføring fra drift	-145	0	0	0
Bruk av bundne investeringsfond	0	0	0	0
Avsetninger til ubundet investeringsfond	0	0	250	-350
Bruk av ubundet investeringsfond	-50	-100	0	0
Sum finansiering	-58 635	-78 170	-121 860	-68 210
Sum finansieringsbehov	58 635	78 170	121 860	68 210
Sum finansiering	-58 635	-78 170	-121 860	-68 210
Udekket finansiering	0	0	0	0

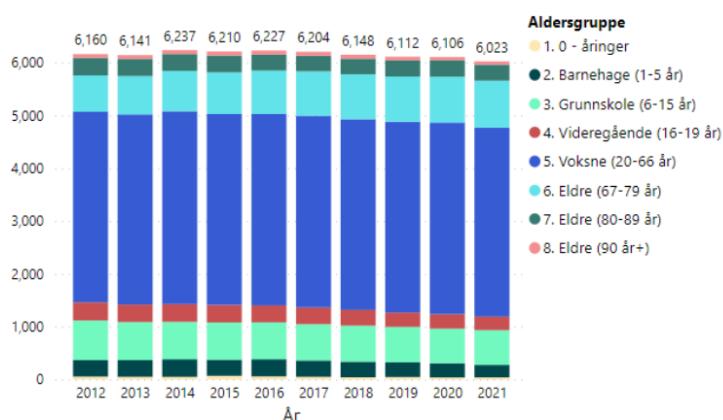
Befolkningsutvikling

Befolkningsutviklingen i Gausdal er i endring, med lavere tilflytting, synkende fødselstall og flere eldre. Det er flest unge kvinner som flytter ut av kommunen. Lavere fødselstall vil påvirke barne- og ungdomskullene i årene som kommer. Samtidig vet vi at store barnekull i etterkrigstida fører til en stor vekst i den eldre delen av befolkningen det nærmeste tiåret. Siden begynnelsen på 70-tallet er det tilflytting og innvandring som har gjort at befolkningen er relativt stabil. Særlig innvandring har bidratt positivt. Etter 2010 har netto innvandring i Gausdal vært lav, og det fører til en raskere befolkningsnedgang enn tidligere.

Historikk

Innbyggerutvikling i Gausdal 2012-2021

Historisk befolkningsutvikling fordelt på aldersgruppe

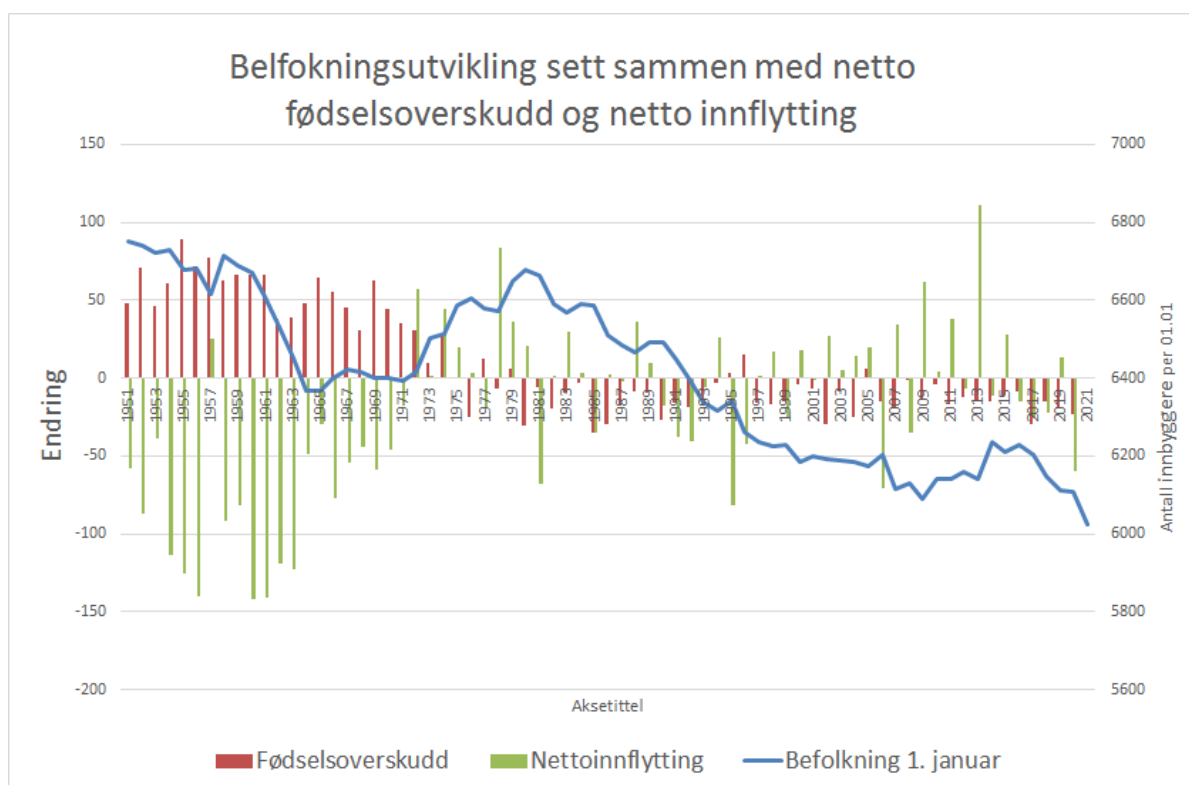

Total reduksjon på -2,2% eller 137 personer

	Endring i antall	prosent	Total Q4-21
Reduksjon	-15	-24%	41
Reduksjon	-76	-25%	236
Reduksjon	-92	-14%	658
Reduksjon	-88	-22%	255
Reduksjon	-28	-0,7%	3 579
Økning	+198	+29%	888
Reduksjon	-28	-10%	304
Reduksjon	-8	-5%	62

Befolkningsutvikling 1951-2021

Diagrammet under viser utviklingen i folketall fra 1951 og fram til i dag. Det totale folketallet vises som en blå linje. Det har hatt en relativt stabil nedgang fra begynnelsen av 1980-tallet. Røde og grønne søyler viser henholdsvis fødselsoverskudd og nettotilflytting. Vi ser at det fra begynnelsen av 1970-tallet har vært vedvarende fødselsunderskudd, og at folketallet i stor grad har blitt opprettholdt av tilflytting og innvandring.

Framskrivning

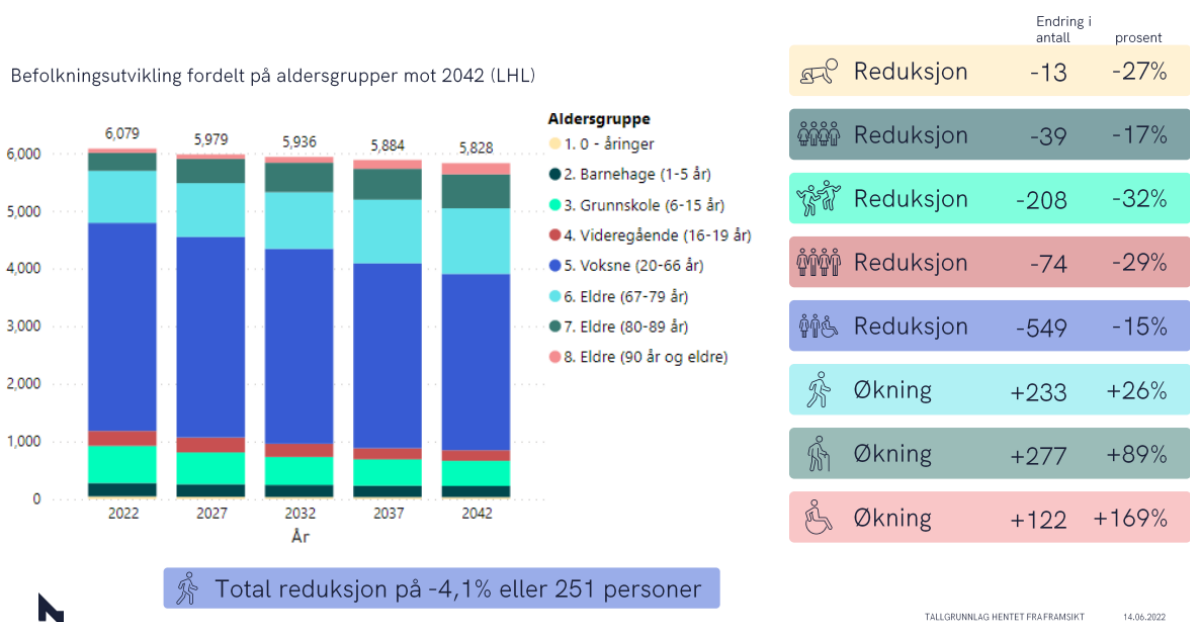
Gausdal kommune har i likhet med mange andre kommuner forholdt seg til det såkalte MMM-alternativet, som forutsetter middels fruktbarhet, levealder, inn- og utvandring. Vi ser nå at dette alternativet treffer relativt bra på total populasjon, men er mindre treffsikkert innenfor enkelte aldersgrupper. Det er i dag flere eldre over 67 år enn man antok for ti og 20 år siden. Likeledes er det færre innbyggere i aldersgruppen under 15 år. Dette kan tyde på at utvikling i levealder har gått raskere enn tidligere antatt. Det har også reduksjonen i antall fødte barn per kvinne.

Det kan se ut til at MMM-alternativet er noe optimistisk med tanke på fruktbarhet og pessimistisk når vi ser på aldring. Gausdal kommune vil derfor benytte SSBs LHL-alternativ ved analyser for befolkningsutvikling:

- Lav fruktbarhet
- Høy aldring
- Lav inn- og utvandring

Diagrammet under viser en fremskrivning av befolkningsutviklingen i Gausdal de neste 20 årene i henhold til **LHL**-alternativet:

Handlings- og økonomiplan for 2023-2026, budsjett for 2023

I 2023 skal vi jobbe videre med utfordringene denne fremskrivningen av befolkningsutvikling gir for Gausdal kommune. Arbeidet kalles *Gausdal 2042*. Mer informasjon om dette finnes under fanen til planområdet "Administrative fellestjenester" i dette dokumentet.

Starten på dette arbeidet ble presentert i kommunestyret første gang på dialogseminaret 16.6.2022. Her finner du lenke til [Presentasjon Gausdal 2042](#) og til kommunestyrets behandling av sak 74/2022 [Oppfølging Gausdal 2042](#) som behandles i kommunestyret 3.11.22.

Befolkningsutvikling per årsak

	2021	2022
Folketall ved inngangen av kvartalet	6 023	6 079
Fødte	49	27
Døde	52	30
Fødselsoverskudd	-3	-3
Innvandring	23	14
Utvandring	11	12
Innflytting, innenlands	272	113
Utflytting, innenlands	226	100
Netto innvandring og flytting	58	15
Folkevekst	56	12
Folketallet ved utgangen av kvartalet	6 079	6 091

Leve hele livet

BAKGRUNN OG FORMÅL

De fleste eldre lever gode liv, former sin egen hverdag, er aktive og deltar i sosiale fellesskap og forbereder sin egen alderdom. De som har behov for det, får gode helse- og omsorgstjenester når det trengs. Eldre bidrar med sine ressurser i jobb, for familie og venner og i nærmiljøet. Alle eldre bør fortsette å ha disse gode hverdagene, også når helsa etter hvert kan svikte og det offentlige må bistå med et helse- og omsorgstilbud.

Leve hele livet vektlegger gode overganger, brukermedvirkning, tverrfaglige arbeidsmåter, forebygging og tidlig innsats. Legger man til grunn innsatsområdene i *Leve hele livet* skal eldre få mulighet til å mestre eget liv der de bor, hele livet. Overordnet skal reformen bidra til: flere gode leveår, pårørende som ikke blir utslitt og ansatte som trives på jobben og som får brukt sin kompetanse.

I Helsedirektoratets veileder heter det at *Leve hele livet* skal være en verktøykasse som kan brukes på ulike områder. Det er innsikt og gode erfaringer fra kommuner som er innholdet i verktøykassen. Det vektlegges at flere aktører i samfunnet går sammen om å utvikle felles løsninger både på kommunens og samfunnets utfordringer. Det vil i stor grad være snakk om å mobilisere de ressursene som finnes i kommunen.

FORANKRING

Leve hele livet er forankret i kommunens planverk både i kommuneplanens samfunnsdel og handlings- og økonomiplanen. Planer for omstilling og utvikling lages innenfor rammene av faktagrunnlag, pålagt effektivisering og statlige føringer. Omstilling skjer innenfor alle sektorene og fordrer at tjenester som er gjensidig avhengige av hverandre, samarbeider om effektiviserings- og endringstiltakene.

STATUS

Store deler av tiltakene innenfor de fem innsatsområdene i *Leve hele livet* er på plass. Stort sett er våre tjenester gode, men det utelukker ikke at vi kan bli bedre. Vi vil ha fokus på de områdene som kommunestyret har bestilt og områder som det faglig sett er av størst betydning å gjøre noe med.

Det arbeides nå spesielt med innsatsområde 1: *Et aldersvennlig Norge*. I Gausdal kalles satsningen Aldersvennlig lokalsamfunn.

Arbeidet med de fire andre innsatsområdene i reformen skjer som en del av den kontinuerlige utviklingen og kvalitetsforbedringen som gjennomføres innenfor helse- og omsorgstjenestene.

MÅL FOR ARBEIDET MED REFORMEN

Målene for arbeidet med reformen i Gausdal samsvarer med målene i kommuneplanenes samfunnsdel og målene for planområde 11 og 12 i handlings- og økonomiplanen:

- Innbyggerne lever aktive liv og mestrer hverdagen og egen helse.
- Medarbeiderne samhandler og bruker sin kompetanse aktivt for å skape gode og effektive tjenester, i samarbeid med innbyggeren.

Målet for reformen *Leve hele livet* er:

- Med *Leve hele livet* skal eldre få mulighet til å mestre eget liv der de bor, hele livet.

Mens Leve hele livet kun tar utgangspunkt i eldre, inkluderer kommunens mål alle innbyggerne. Dette ut ifra erkjennelsen av at omsorgstjenesten, sykehjem og hjemmetjeneste, ikke bare er eldreomsorg, men omsorg for innbyggere i alle aldre. En tredel av helse- og omsorgstjenestens brukere er under 67 år.

STRATEGI

Reformen har mange innsatsområder med flere løsningsforslag under hvert område. Vår strategi er å ta tak i de delene av reformen («verktøykassa») som er mest aktuelle for oss nå. Vi gjør allerede veldig mye innenfor de områdene som trekkes fram i planen, og de sakene som vi allerede har på plass lar vi ligge. De tema som ikke aktualiseres nå kan tas opp igjen senere.

REFORMENS MÅL, HELSEDIREKTORATETS LØSNINGSFORSLAG OG STATUS I GAUSDAL

1. ALDERSVENNLIG LOKALSAMFUNN

Målet er å skape et samfunn som legger til rette for at eldre kan bidra og delta i samfunnslivet

- Planlegg egen alderdom – tilrettelegging av bolig, sosialt fellesskap og et aktivt liv
- Eldrestyrt planlegging av aldersvennlige lokalsamfunn
- Seniorressursen – ta i bruk den ressursen eldre representerer i arbeidsliv og frivillig arbeid.

Å utvikle aldersvennlige lokalsamfunn handler om å legge til rette for at eldre skal kunne bo hjemme så lenge de ønsker, delta i de aktivitetene de er interessert i, kunne være mobile og inkludert i beslutningsprosesser og utvikling, og at de opplever nærmiljøet sitt som tilgjengelig og trygt. For å få til dette må en jobbe på tvers av nivåer og sektorer. Det er ikke kun kommunen sitt ansvar, men kommunen skal være en bidragsyter gjennom sin rolle, som for eksempel med tilrettelegging for møteplasser og aktiviteter, og planlegging av bomiljø, osv. Aldersvennlig lokalsamfunn handler om mye mer enn helse- og omsorgstjenester, blant annet;

• utendørsområder og bebyggelse • transport • bolig • sosial deltagelse • respekt og sosial inkludering • deltagelse i samfunns- og arbeidslivet • kommunikasjon og informasjon

En viktig faktor er også hva hver enkelt kan gjøre selv for å planlegge sin egen alderdom. Utviklingen av aldersvennlige samfunn knyttes opp mot arbeidet med FNs bærekraftsmål, i et tverrsektorielt samarbeid, med inkludering og involvering. Her er også koblingen lokalt til kommuneplanens samfunnsdel 2021-2032 i Gausdal kommune.

Kommunestyret vedtok - i sak 47/21 den 17.06.2021 - å starte en prosess for aldersvennlig lokalsamfunnsutvikling. Dette er en av hovedsatsingene i Leve hele livet, og en oppfølging av kommuneplanens samfunnsdel med handlings- og økonomiplan.

På bakgrunn av innsiktsintervjuer med gausdøler mellom 52 og 92 år, gruppesamtaler, spørreskjema om boligpreferanser og arbeidsmøte med Rådet for eldre og mennesker med nedsatt funksjonsevne (REF), valgte arbeidsgruppen ut de mest sentrale områdene for videre arbeid som anbefaling til kommunestyret i juni 22;

- Det er behov for at ulike aktører sammen ser på mulighetene for å skape enda flere sosiale og trygge møteplasser, både formelle og uformelle.
- Det er behov for å jobbe med aldersvennlig boligutvikling, både politisk, faglig, i areal- og reguleringsplaner, i samhandling med innbyggere og utbyggere. Arbeidsgruppa foreslår felles befaringer til kommuner som har erfaringer med ulike aldersvennlige boligstrukturer og boformer, for å hente erfaringer.

- Digital utvikling: arbeidsgruppa foreslår at Frivilligsentralen er et knutepunkt, som tilrettelegger og koordinator for å fremme digital kompetanse. I tillegg er god nettilgang i hele kommunen en forutsetning for å delta i den digitale utviklingen.
- Frivilligstrategien som skal utvikles i Gausdal bør ha et eget søkelys på seniorers deltagelse i frivilligheten. Det har i tillegg kommet mange gode og viktige innspill gjennom denne prosessen, som kan tas med videre inn i andre faglige prosesser, planer og tiltak.

Vedtaket i kommunestyret i juni 22:

Vi fortsetter den innovative måten å arbeide på ved at kommunestyret etablerer en politisk arbeidsgruppe med medlemmer fra kommunestyret, som skal lede det politiske arbeidet med prikkpunkt 2, om aldersvennlig boligutvikling.

Arbeidsgruppens innspill prikkpunkt 1 og 4 tas med inn i arbeidet med frivilligstrategi. Prikkpunkt 3 om digital kompetanse og koordinering får frivilligsentralen til vurdering og oppfølging. God nett-tilgang arbeides det kontinuerlig med både administrativt og politisk.

I forbindelse med temaet aldersvennlig boligutvikling etableres en politisk arbeidsgruppe som skal lede det politiske arbeidet. Grøntområder/møteplasser i forbindelse med utvikling av boligområder tas inn i arbeidet. Til arbeidsgruppen utnevnes følgende medlemmer fra kommunestyrets faste representanter, en fra hvert parti: Jan Erik Kristiansen, Ap, Einar Einstad, Sp, Randi Noreng, Bygdalista, Stig Melbø, TPL, Karsten Wedel Johansen, MDG.

I den videre prosessen involveres innbyggere, grunneiere, utbyggere og evt andre interessenter, både ved å bruke etablerte og nye medvirkningsarenaer.

2. AKTIVITET OG FELLESKAP

Målet er økt aktivitet, gode opplevelser og fellesskap

- Eldre bør få aktivitetstilbud med bakgrunn i egne interesser, ønsker og behov.
- Aktiviteten skal gi gode opplevelser og øyeblikk i hverdagen og stimulere sanser og minner, bevegelse og deltakelse i sosialt fellesskap.
- Generasjonsmøter er møteplasser mellom generasjonene.

STATUS: Dagsentrene har mange aktiviteter for sine brukere. Det er bygd grillhytter både ved Forsetunet og Follebutunet som kan brukes av både pasienter og pårørende. Vi har aktivitetsvenner og spisevenner og det arrangeres gå-grupper. Både barnehager og skoler har dager med aktiviteter på sykehjemmene. Frisklivssentralen har et varierte tilbud som er godt kjent og populære.

3. MAT OG MÅLTIDER

Målet er å redusere underernæring og skape gode mat- og måltidsopplevelser for den enkelte

- Måltidet skal bestå av næringsrik mat som ser god ut, lukter godt og smaker godt. Maten og måltidet må tilpasses den enkeltes forutsetninger og behov, og serveres i en hyggelig ramme. Maten skal ha tilstrekkelig og riktig innhold av energi og næringsstoffer.
- Det bør legges til rette for sosiale måltidsfellesskap for de som ønsker det. Spisevenner er et eksempel på hvordan kommunene kan tilrettelegge for dette.

STATUS: Vi har ernæringskartlegging av pasienter både i sykehjemmene og i hjemmetjenesten. Det er matombringning til de som ønsker det. Beboere i omsorgsboligene kan spise sammen i kantina hvis de ønsker det. Det er god måltidsrytme i sykehjemmene med fire hovedmåltider jevnt fordelt på dag og kveld. Kjøkkenet sikrer næringsrik og riktig sammensatt kost.

4. HELSEHJELP

Målet er å øke mestring og livskvalitet, forebygge funksjonsfall og gi rett hjelp til rett tid

- Eldre skal ha mulighet til å klare seg selv i størst mulig grad. Helse- og omsorgstjenesten bør vurdere den enkeltes behov og potensial for rehabilitering og egenomsorg før det iverksettes tiltak som kompenserer for tap av funksjonsevne. Hverdagsrehabilitering er et sentralt virkemiddel som både kan gi økt selvstendighet i dagliglivets aktiviteter, forbedre funksjonsevnen og utsette ytterligere funksjonsfall.
- Forebyggende hjemmebesøk er et tilbud for å komme i kontakt med innbyggere på et tidlig tidspunkt, før alvorlig sykdom har utviklet seg og for å forhindre at sykdom og funksjonssvikt forverres. Helsepersonell må bruke sin kompetanse i systematisk kartlegging, observasjon og oppfølging for å kunne sette inn nødvendige tiltak på riktig tidspunkt.
- Velferdsteknologiske løsninger er viktige virkemidler som kan bidra til økt trygghet og sikkerhet, mestring av dagliglivets oppgaver, selvstendighet, mobilitet og fysisk aktivitet og mulighet for å delta i sosiale og kulturelle aktiviteter.

STATUS: Det er økende grad av medisinsk behandling i hjemmetjenesten. Hverdagsrehabilitering og hverdagsmestring er integrert i tjenesten. Det gjennomføres fallkartlegging på alle pasientene. Dagsenter for eldre har utvidet tilbudet til grupper som har lavere funksjonsnivå.

Det er tilbud om forebyggende hjemmebesøk/forebyggende samtale for alle over 80 år og ellers alle som ønsker det. Det arrangeres åpne informasjonsmøter for alle pasienter og pårørende på begge sykehjemmene og en årlig innbyggerdag med informasjon om tjenester og teknologi.

De tverrfaglige tavlemøtene har bidratt til økt fokus på tverrfaglige vurderinger og tverrfaglig arbeid. Demenskoordinator jobber mye med minnearbeid, gjenkjenning og sansestimulering. Det gjennomføres pårørendeskole og samtalegrupper for pårørende til personer med demens. Det er utvidet åpningstid i dagsenter demens med en kveld i uka og tredjehver lørdag.

5. SAMMENHENG I TJENESTENE

Målet er økt trygghet og forutsigbarhet i pasientforløpet til eldre og deres pårørende

- Tjenestetilbud skal ta utgangspunkt i hva som er viktig for den enkelte. Det innebærer blant annet å ivareta hele mennesket, ikke bare sykdommen og funksjonssvikten. Målet er at alle skal ta i bruk sine ressurser og opprettholde selvstendighet så lenge som mulig.
- Kommunen må ha fleksible avlastningstilbud som møter pårørendes behov, informasjon og dialog blant annet ved bruk av digitale verktøy, pårørendeskoler og samtalegrupper som medvirker til læring og mestring.
- Færre å forholde seg til gir økt kontinuitet. Primærkontakt, riktig hjelp til riktig tid, nye arbeids- og organisasjonsformer, alternative turnusordninger.
- Mykere og bedre overganger, med god informasjon og kommunikasjon, mellom hjem/familie og kommunale tjenester. Så langt det er mulig må overganger planlegges i samråd med pasient og pårørende, og for gjensidig kompetanseoverføring mellom tjenestenivåene.

STATUS: Vi har fokus på sømløse overganger internt i kommunen ved at tildelingskontoret er «sentralen» for all kommunikasjon mellom tjenester/instanser. Helse- og omsorgstjenesten har gjennomført forbedringsprosesser for å etablere beste mulige pasientforløp og har bl.a. deltatt i kvalitetsnettverk i regi av KS og Folkehelseinstituttet. Det er fokus på effektiv ruteplanlegging i hjemmetjenesten.

Vi har økt antall korttids-/avlastningsplasser og vi har tilbud om dagopphold på dagsenter som et avlastningstilbud. Det er etablert omsorgsplasser med heldøgns bemanning, HDO, for å få på plass alle trinnene i omsorgstrappen og gi pasientene tjenester på et riktigst mulig omsorgsnivå. Samhandlingen mellom sykehus og kommune er avtaleregulert og fungerer stort sett bra.

Kommunal planstrategi

Kommunal planstrategi 2023-2026

Gausdal kommune

Navn på plan	Status	Kommentar
Kommuneplanen - Samfunnsdelen 2021-2032 - Arealdelen 2021-2032	Vedtatt 25.02.2021 Rullering 2023*	*Delvis rullering av arealdel for temaet boligformål i tilknytning til Follebu tettsted, jf. kommunestyresak 65/22, 29.09.22
Kommuneplanens handlingsdel og økonomiplan	Årlig rullering	Innbefatter årsbudsjett og planstrategi
Kommunal planstrategi	Planbehovet vurderes og vedtas årlig	Vedtatt i forbindelse med handlings- og økonomiplan
Kunnskapsgrunnlag folkehelse	Vedtatt 23.01.2020	Nytt kunnskapsgrunnlag vedtas i neste kommune-styreperiode. Rullering starter i 2023.
Kommunedelplan for Skei	Planprogram for revisjon vedtatt 17.06.2021	Forventet vedtak i 2024.
Overordnet risiko- og sårbarhetsanalyse. Tiltaksoversikt i Gausdal ble utarbeidet i 2022.	Vedtatt 2019	En tar sikte på å avtale med Lillehammer og Øyer om å oppdatere helhetlig ROS i ny kommunestyreperiode
Kommunedelplan for idrett, fysisk aktivitet og naturopplevelse	Vedtatt 16.12.2021	Handlingsplan rulleres årlig
Hovedplan for vann og avløp 2021-2030	Vedtatt 17.06.2021	
Beitebruksplan	Vedtatt i 2016	Oppstart rulleringsarbeidet

		16.09.2022 (planutvalget)
Løypeplan	Vedtatt i 2015	Starter rullering i løpet av 2023, for ferdigstilling 2023/2024
Plan for hjortevilt	Vedtatt 2018. Gjelder ut 2022	Rulleringsarbeidet starter 2022, ferdigstilling 2023
Trafikksikkerhetsplan	Vedtatt 2017	Oppstart av rullering i 2022
Rehabiliteringsplan for kommunale bygg	Vedtatt 2014	Handlingsplan rulleres årlig.
Beredskapsplan, med tilhørende vedlegg og planer	Årlig oppdatering	Detaljer oppdateres oftere når behov
Naturmangfoldsplan	Planprogram lagt ut på høring 22.09.2021	Forventet sluttbehandling juni 2023
Frivilligstrategi	Oppstart vår 2023	
Plan for kommunens arbeid for å forebygge omsorgssvikt og atferdsproblemer.	Mål og strategidel til sluttbehandling des. 2022. Handlingsdelen er faglig	Ny lovpålagt plan, jfr. barnevernloven
Rusmiddel politisk handlingsplan	Oppstart 2023	Lovpålagt plan som utarbeides hvert 4. år.

Interkommunale planer

Navn på plan	Status	Kommentar
Landbruksplan for Lillehammer-regionen 2021-2025	Vedtatt 30.09.2021	
Strategisk næringsplan for	Vedtatt 25.03.2021	

Lillehammer-regionen 2021-2031		
Digitaliseringsstrategi 2021-2025 for Lillehammer-regionen	Vedtatt 17.06.2021	
Ny plan? Strategisk plan for Lillehammer- regionen	Vurderes	Planene er en mulig oppfølging av felles formannskapskonferanse 4. og 5. oktober 2022.

Om kommunal planstrategi:

Kravet til å utarbeide kommunal planstrategi er regulert i plan- og bygningsloven, og den skal vedtas i løpet av første året nytt kommunestyre sitter. Det er et verktøy for politisk prioritering av planoppgaver i kommunen. Kommunal planstrategi er også en arena for å drøfte og avklare behov for interkommunal planlegging. I Gausdal kommune har vi tatt kommunal planstrategi aktivt i bruk, og setter den i sammenheng med plan- og styringssystemet ellers. Planbehovet blir derfor vurdert årlig i forbindelse med utarbeidelse og behandling av kommuneplanens handlingsdel, med økonomiplan og årsbudsjett. I løpet av det første året nytt kommunestyret sitter skal kommunestyret i forbindelse med planstrategien ta stilling til om kommuneplanens samfunnsdel skal rulleres.

Ovenfor framgår status og oversikt over planbehovet slik det vurderes nå. Reguleringsplaner mv. går ikke fram av oversikten.

I Gausdal vil vi i hovedsak utarbeide de lovpålagte planene, og planer som vedtas utarbeidet sammen med andre kommuner, primært kommunene i Lillehammer-regionen. Mål og strategier og tiltak for tjenesteutvikling og samfunnsutvikling innarbeides derfor i kommuneplanens samfunnsdel og handlings- og økonomiplanen. Dette vil effektivisere planarbeidet, og reduserer omfanget av de administrative oppgavene.

Kommunens planområder

Administrative fellestjenester

Om planområdet

Planområdet inneholder alle utgifter knyttet til den politiske og administrative styringen av kommunen. I planområdet inngår resepsjonen i kommunehuset, politisk sekretariat, post- og arkiv, personalarbeid, informasjon, økonomistyring, arbeid med eiendomsskatt, kvalitetssystem, internkontroll og utviklingsoppgaver for enhetene, de folkevalgte organer som kommunestyret, formannskapet, planutvalget, tjenestevalg, råd for eldre og personer med funksjonsnedsettelse, ungdområdet, kontrollutvalget inkludert utgifter til revisjon, tilskudd til interkommunale samarbeid (vedrørende innfordring, lønn/regnskap, innkjøpssamarbeidet, personvernombud, borgerlige vigsler), store fellesposter som forsikringer, frikjøp hovedtillitsvalgte og felles IKT-utgifter.

Driftsbudsjett med endringer

Handlings- og økonomiplan for 2023-2026, budsjett for 2023

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Vedtatt budsjett	28 991	28 991	28 991	28 991
Vedtatt forrige periode				
Innkjøp av politiker iPad	-150	-150	-5	-5
Kommunevalg 2023	650	0	0	0
Overlapp i forbindelse med at ansatt slutter. Informasjonsarbeid, internkontroll og valg	-212	-425	-425	-425
Reduserte IKT-utgifter	-200	-200	-200	-200
Stortingsvalg 2025	0	0	550	0
Andre tiltak	5	-6	6	6
Sum Vedtak forrige periode	93	-781	-74	-624
Sum Budsjettendring i år	448	448	448	448
Sum Lønns- og prisvekst	346	346	346	346
Konsekvensjustert budsjett	886	13	719	169
Konsekvensjustert ramme	29 878	29 004	29 710	29 160
Nye tiltak				
Budsjett kontroll og tilsyn 2023	193	193	193	193
Godtgjørelse folkevalgte oppjustert i henhold til reglementet	187	187	187	187
Innkjøp kamera	50	0	0	0
Merutgifter informasjonsarbeid	200	200	200	200
Statsbudsjett 2023, synstolking - i henhold til nye krav	15	0	0	0
Videreføre årsverk. Omstillingsarbeid, HR, informasjonssikkerhet/internkontroll, utredninger mm.	2 000	2 150	2 150	2 150
Økte IKT-utgifter	750	750	750	750
Økte utgifter til forsikringer	150	150	150	150
Andre tiltak	204	204	204	204
Sum Nye tiltak	3 749	3 834	3 834	3 834
Innsparingstiltak				
Saldering, reversere avsetning til forsikringsfond	-75	-75	-75	-75
Videreføre årsverk. Omstillingsarbeid, HR, informasjonssikkerhet/internkontroll, utredninger mm.	-800	0	0	0
Sum Innsparingstiltak	-875	-75	-75	-75
Nye tiltak og realendringer budsjett	2 874	3 759	3 759	3 759
Ramme 2023-2026	32 752	32 763	33 469	32 919

Sammendrag budsjett

Driftsramma på planområdet er økt med 3,8 mill. kr fra 2022 til 2023. I tillegg til de tiltak som konkret framgår av tiltakslisten, er det på alle planområdene budsjettendringer knyttet til blant annet lønnsoppgjør og korreksjoner mellom planområdene.

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Handlings- og økonomiplan for 2023-2026, budsjett for 2023

	Økonomiplan				Sum	Sum øvrige år						Sum i planperioden
	2023	2024	2025	2026		2023-26	2027	2028	2029	2030	2031	
Investeringsprosjekter												
Digitalisering kommunale tjenester	3 500	3 500	3 500	3 500	14 000	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	35 000
Dørja - Reguleringsplan / prosjektoppfølgning	1 250	1 250	0	0	2 500	0	0	0	0	0	0	2 500
Flomsikring av Dørja	15 000	34 000	21 000	0	70 000	0	0	0	0	0	0	70 000
Sum investeringsprosjekter	19 750	38 750	24 500	3 500	86 500	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	107 500

Kostra-analyse

	Gausdal 2020	Gausdal 2021	Øyer	Tynset	Oppdal	Hole	Kostragruppe 01
Prioritet							
Netto driftsutgifter per innbygger (100) politisk styring (B) *) **)	481	559	675	852	587	432	510
Netto driftsutgifter per innbygger (110) kontroll og revisjon (B) *) **)	202	134	169	87	139	96	151
Netto driftsutgifter per innbygger (120) administrasjon (B) *) **)	3 836	3 631	4 728	4 000	4 162	4 085	3 880
Netto driftsutgifter til administrasjon og styring i kr. pr. innb (B) *) **)	5 093	5 033	6 506	5 703	5 697	5 275	5 302

*) Inflasjonsjustert med deflator

***) Justert for utgiftsbehov

Utfordringer og muligheter i planperioden

Det er i hovedsak på dette planområdet ansvaret for å lede, designe og drive utviklingsarbeid ligger. Planområdet følger i hovedsak opp alle overordnede mål, strategier og satsingsområder for hele kommunen, og bidrar inn mot alle tjenesteområder. Lederstøtte og samarbeid med de hovedtillitsvalgte og vernetjenesten er sentralt. Saksbehandling til de folkevalgte organ, samt koordinering og oppfølging av politiske vedtak, utføres i stor grad av ansatte innen dette planområde.

Vi må ha tilstrekkelig kapasitet og kompetanse til arbeidet med større planer, prosjekter, utredninger, saksbehandling, omstillingsarbeid, arbeidsgiverstrategi, det systematiske internkontrollarbeidet, digitalisering, personalarbeid og økonomistyring. Ulike særlover setter stadig større krav til kommunens internkontroll. Dette er et viktig arbeid for å sikre forsvarlig drift og at kommunen oppfyller bestemmelser i lov og forskrift. Imidlertid er det utfordrende å gjennomføre dette i praksis etter omfattende effektiviseringstiltak på planområdet de senere år. Å ta ned 2 nye stillinger i 2023 vurderes som ikke gjennomførbart.

Enhetene har få eller ingen ressurser som ikke er knyttet til fag- og tjenesteutøvelse, og er derfor avhengige av kapasitet og kompetanse fra «sentralt hold». Denne er bygd ned de siste årene, samtidig som oppgavene ikke blir færre, men flere og mer komplekse.

Denne utviklingen ser vi både inn mot:

- tjenesteutvikling (rettighetslovgivning med flere vedtak, kvalitetskrav og rapportering)

Handlings- og økonomiplan for 2023-2026, budsjett for 2023

- prosesser for å tilpasse tjenestene til nye behov/omstilling/digitalisering
- internkontroll (lov/forskrift som krever flere prosedyrer, sjekklister og ROS-analyser)
- HR (arbeid med nærvær/sykefraværsoppfølging/arbeidsmiljøet/ personalsaker/ organisasjonskultur/ kompetanseutvikling)

Digitalisering og informasjonssikkerhet er fortsatt et område som også skal ha stor oppmerksomhet i denne planperioden. Kommunen vil ha økonomiske utfordringer i planperioden, og effektivisering gjennom digitalisering er nødvendig for å kunne tilpasse seg de økonomiske rammefaktorene, samt sikre god kvalitet i tjenestene. Digitaliseringsstrategien som ble vedtatt i 2021 og gir retning for arbeidet framover. Å ha nok investeringsmidler er nødvendig for å oppfylle statlige føringer, oppnå målsettinger i strategien, samt å effektivisere arbeidsprosesser og sikre bedre kvalitet for innbyggeren.

Innenfor arbeidsgiverområdet skal vi ha en særskilt oppmerksomhet på nærværarbeidet.

Fokusområder 2023

Gausdal kommune 2042

Proessen med Gausdal kommune 2042 må ha stor oppmerksomhet. Andre større utredninger og saker og planer som støtter opp under dette arbeidet, og oppfølgingen av kommuneplanens samfunnsdel, bl.a.:

- Aldersvennlig lokalsamfunn
- Framtidens helse og omsorg – del 2 – med søkelys på tjenester til innbyggere med sammensatte behov.
  - Bo- og aktivitetstilbud til unge (habilitering)
  - Rus/psykiatri/demens – voksne/eldre
- Frivilligstrategi
- Formålsbygg-utredning
- 10-årig investeringsplan

Kommune- og fylkestingsvalg 2023

Det er kommunevalg i 2023, og både i forkant og etterkant av valget er det mange saker som skal forberedes og følges opp, som blant annet evaluering av politisk organisering denne perioden, og deretter sak om politisk organisering perioden 2023-2026. Reglement for folkevalgte organ må deretter fastsettes. Dialogprosessen skal også sees på.

Omstilling og innovasjon

Vi må prøve å arbeide for mest mulig tjenesteutvikling innenfor gjeldende økonomiske rammer. Og om vi velger smart tidsnok, kan vi lykkes med å få i gang innovative prosjekter med løsninger som kombinerer effektivitet med kvalitet.

Interkommunalt samarbeid og strategisk viktige saker for Lillehammer-regionen

Kommunestyrene i Gausdal, Lillehammer og Øyer vedtok i 2019 en strategi for interkommunalt samarbeid. I 2023 bør det vedtas en ny regional, strategisk plan for utvikling av Lillehammer-regionen som bo- og arbeidsmarked og interkommunalt samarbeid. Perspektivene ivaretar både samfunns- og tjenesteutviklingsperspektivet.

Sammen om et aktivt og nært lokalsamfunn.

Måltabell

Hovedmål

Kommunen som organisasjon inviterer til og tilrettelegger for god samskaping og bred deltakelse i utviklingen av Gausdalssamfunnet.

Vi tar vare på fellesskapet og lokaldemokratiet.

Delmål

Å legge til rette for dialog og samarbeid med innbyggere, næringsliv og frivillige organisasjoner. Samskaping og samarbeid bidrar til viktig og nødvendig utvikling i kommunen.

Aktivt arbeid for å få flere til å bruke stemmeretten sin og delta i lokalpolitikken.

Sammen for Lillehammer-regionen

Måltabell

Hovedmål

Lillehammerregionen skal gjennom kunnskap, innovasjon og samarbeid videreutvikle regionen som et attraktivt sted å bo og leve, være fritidsinnbygger, arbeide, studere, besøke, investere og drive virksomhet i.

Delmål

Aktiv eierskapspolitikk.

At samarbeid utvikles for fremtidsrettede og effektive løsninger i kommunal tjenesteyting.

Helhetlig og samordnet samfunnsutvikling. Samarbeid gir Lillehammer-regionen en sterkere stemme som samfunnsaktør.

En organisasjon som samskaper

Måltabell

Hovedmål

Vi er en attraktiv arbeidsgiver som legger til rette for å tiltrekke og utvikle kompetente og initiativrige medarbeidere og ledere. Vi samhandler og samskaper for å finne løsninger og utvikle tjenestene, og bidrar til at innbyggerne har tillit til kommunen.

Delmål

Vi arbeider målrettet med likestilling i et inkluderende arbeidsmiljø som ivaretar ulike livsfaseutfordringer.

Å videreutvikle kommunen som en arbeidsplass med ansvarsbevisste, myndiggjorte og kompetente medarbeidere som er kjent med og bruker handlingsrommet.

Å arbeide aktivt med god økonomistyring og effektiv tjenesteproduksjon i hele organisasjonen.

Ledere som arbeider styrkebasert og bygger kultur for læring, forenkling og forbedring.

Å sikre de ansattes rettigheter og fremmer et trygt arbeidsmiljø for alle. Ansatte og tillitsvalgte medvirker aktivt i utviklingsarbeid.

Godt samspill, god rolleavklaring og respekt for hverandres roller som

folkevalgte/ledere/ansatte/tillitsvalgte/verneombud.

Å utvikle nye løsninger sammen med andre, ikke bare internt i kommunen, men også med innbyggere, næringsliv, frivillige organisasjoner og forsknings- og utviklingsmiljøer.

Sammen om gode hverdagsliv

Måltabell

Hovedmål

I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.

Delmål

Et aktivt samarbeid mellom lokalsamfunnet og kommunen som organisasjon, for et godt og bærekraftig velferds- og tjenestetilbud.

Sammen om en grønnere kommune

Måltabell

Hovedmål

Vi skal jobbe aktivt gjennom det grønne skiftet for å bli klimanøytrale innen 2030.

Delmål

At kommunen reduserer energibruk og klimagassutslipp fra egen drift. Vi arbeider målrettet med energieffektivisering, kjøp av strøm med fornybar opprinnelsesgaranti og reduksjon av utslipp fra kommunens bilpark. Klimabevissthet skal være gjennomgående for alle tjenester.

Bedre utbygging av bredbånd, for å redusere behov for bil- og jobbreiser og ta i bruk ny teknologi.

Sammen om samfunnssikkerhet og god beredskap

Måltabell

Hovedmål

Gausdal er et trygt lokalsamfunn med god beredskap.

Delmål

En godt organisert kommunal kriseledelse med psykososialt kriseteam.

Målrettet arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap for å ivareta menneskene og verdiene.

Oppdatert planverk innen samfunnssikkerhet og beredskap.

Bærekraftig økonomi

Måltabell

Hovedmål

Vi er en økonomisk robust og bærekraftig kommune.

Delmål

At kommunen løser oppgavene sine ved å prioritere, drive kontinuerlig forbedringsarbeid og finner nye og bedre løsninger (innovasjon).

Vi har en helhetlig tilnærming til saker og planer som krever økonomisk innsats .

Oppdrag

"-" benyttes der det ikke er registrert data

Beløp i 1000

Oppdrag	Frist	Delmål	Mål
For «Gausdal kommune 2042» skal det i løpet av 2023 utarbeides et program med en oversikt over prosjekt og utredninger mv. Dette skal inkludere en prosess for effektivisering/omstilling/gevinstrealisering med effekt fra 2025.	31.12.2023	At kommunen løser oppgavene sine ved å prioritere, drive kontinuerlig forbedringsarbeid og finner nye og bedre løsninger (innovasjon).	Vi er en økonomisk robust og bærekraftig kommune.
For «Gausdal kommune 2042» skal det i løpet av 2023 utarbeides et program med en oversikt over prosjekt og utredninger mv. Dette skal inkludere en prosess for effektivisering/omstilling/gevinstrealisering med effekt fra 2025.	31.12.2023	Vi har en helhetlig tilnærming til saker og planer som krever økonomisk innsats .	Vi er en økonomisk robust og bærekraftig kommune.
I 2023 skal det gjøres en kartlegging av kommunens bygningsmasse/ formålsbygg.	31.12.2023	-	Arealet vårt skal forvaltes på en balansert og bærekraftig måte.
I 2023 skal det gjøres en kartlegging av kommunens bygningsmasse/ formålsbygg.	31.12.2023	-	Vi er en økonomisk robust og bærekraftig kommune.
Som ledd i arbeidet med "Gausdal 2042" skal det utarbeides en innovasjonsstrategi innen utgangen av 2023.	31.12.2023	At kommunen løser oppgavene sine ved å prioritere, drive kontinuerlig forbedringsarbeid og finner nye og bedre løsninger (innovasjon).	Vi er en økonomisk robust og bærekraftig kommune.

Næring og miljø

Om planområdet

Planområdet omfatter næring, landbruk og miljø. I dette inngår de interkommunale samarbeidene (3:1) Lillehammer-regionen Vekst (næringsutvikling) og Landbrukskontoret i Lillehammer-regionen (landbruksforvaltning).

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Vedtatt budsjett	6 985	6 985	6 985	6 985
Sum Budsjettendring i år	105	105	105	105
Sum Lønns- og prisvekst	91	91	91	91
Konsekvensjustert budsjett	195	195	195	195
Konsekvensjustert ramme	7 181	7 181	7 181	7 181
Nye tiltak				
Tilbakeført overskuddsfond fra Landbrukskontoret - til finansiering av andel bil i investeringsbudsjettet	-145	0	0	0
Andre tiltak	-16	-16	-16	-16
Sum Nye tiltak	-161	-16	-16	-16
Nye tiltak og realendringer budsjett	-161	-16	-16	-16
Ramme 2023-2026	7 020	7 165	7 165	7 165

Sammendrag budsjett

Driftsramma på planområdet er tilnærmet uendret fra 2022 til 2023. I tillegg til de tiltak som konkret framgår av tiltakslisten, er det på alle planområdene budsjettendringer knyttet til blant annet lønnsoppgjør og korreksjoner mellom planområdene.

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Sum 2023- 26	Sum øvrige år						Sum i planperioden 2023-32
	2023	2024	2025	2026		2027	2028	2029	2030	2031	2032	
Bil regionalt landbrukskontor	145	0	0	0	145	0	0	0	0	0	0	145
Sum investeringsprosjekter	145	0	0	0	145	0	0	0	0	0	0	145

Kostra-analyse

	Gausdal 2020	Gausdal 2021	Øyer	Tynset	Oppdal	Hole	Kostragruppe 01
Prioritet							
Landbruksforvaltning og landbruksbasert næringsutvikl. nettodriftsutgifterbeløp pr innb (kr) *) **)	111	95	118	116	128	63	99

Netto driftsutgifter per innbygger (325) tilrettelegging og bistand for næringslivet (B) *) **)	251	602	735	209	280	-235	221
---	-----	-----	-----	-----	-----	------	-----

*) Inflasjonsjustert med deflator

***) Justert for utgiftsbehov

Utfordringer og muligheter i planperioden

Næring

Næringsutvikling er viktig for framtida til Gausdalssamfunnet. Kommunen må derfor legge til rette for en bærekraftig utvikling og verdiskaping i tråd med kommunens gjennomgående samfunnsstrategier. Strategisk næringsplan for perioden 2020-2030 er styringsverktøyet.

Landbruk

Landbruk er en av de største næringene i kommunen, og er sterkt regulert av nasjonale føringer og virkemidler. Landbruket går gjennom rasjonalisering og profesjonalisering, med utvikling av nye driftsmetoder. Klimaforandringer gir store utfordringer for både jordbruk og skogbruk og krever beredskap og tilegnelse av ny kunnskap hos både næring og forvaltning. Presset på jordbruksarealer i bynære og sentrumsnære strøk er stort, og i utmark utgjør fritidsboligområder inngrep i beitearealer. Samtidig utgjør reiselivsaktører og de store arbeidsplassene innen foredlingsindustri et stort potensial for samarbeid og sysselsetting. Det er en økt bevissthet i samfunnet for kortreist og trygg mat, samt dyrevelferd, som gir en god plattform for det lokale landbrukets status fremover. Landbruksplan for Lillehammer-regionen 2021-2025 gir føringer for det lokale handlingsrommet innen klima og miljø, arealbruk, næringsvirksomhet og samfunnsroller.

Klima og miljø

Endringer i klima og økt fokus på miljø og naturmangfold, setter krav til kommunen som planmyndighet og tilrettelegger for en bærekraftig utvikling. Klimaendringene påvirker i økende grad forutsetningene for å drive samfunnsutvikling. Dette omfatter blant annet arealforvaltning, flom- og skredsikring og artsmangfold. Miljøpåvirkninger i form av ulike typer forurensning får stadig mer oppmerksomhet. De mest relevante sektorene omfatter blant annet transport, jordbruk og industri.

Fokusområder 2023

Det grønne skiftet og bærekraftig arealbruk videreføres som fokusområder i 2023.

Næring

Kommunen har en viktig tilretteleggerrolle for å skape vekst og utvikling for næringslivet, og skal samarbeide tett med Gausdal Næringsforening. Fritidsboligsektoren skal utvikles på en bærekraftig måte og med utgangspunkt i arealplaner. Som ledd i en god besøksforvaltning skal det arbeides med bærekraftige forretningsmodeller for reiselivsnæringen i og rundt Langsua.

Det er viktig at regionen har tilgjengelig næringsareal, og at eksisterende næringsareal synliggjøres. Kommunen skal tilrettelegge for at flere virksomheter etableres ved å tilby etablererkurs og veiledning.

Landbruk

Det er viktig at kommunen legger til rette for bærekraftig produksjon av det totale ressursgrunnlaget i landbruket. For å ivareta dette er det et sterkt fokus på jordvern for å unngå omdisponering av dyrka jord. Det er utarbeidet nye skogbruksplaner i kommunen, med oppdaterte tiltak for skogressurser og

miljøverdier. Veiledningsarbeid for å få den enkelte skogeier til å ha en aktiv skogbruksplan vil være prioritert tema. I henhold til landbruksplanen skal det utarbeides en årlig handlingsplan innen klima og miljø. For 2023 vil investeringsøkonomi innen klimatiltak, samt satsing på fornybare energiresurser være prioriterte tema i arbeidet. Landbrukskontoret har igangsatt et prosjekt innen fjellandbruk som vil ha utadrettede aktiviteter i 2023, bl.a. fagdag om satelittlager for husdyrgjødsel. Utmarksbeite er en bærekraftig ressurs i Gausdal og beitebruksplanen skal revideres i 2023, for å ha oppdaterte mål og tiltak i dette. Lillehammer-regionen Vekst og landbrukskontoret samarbeider tett, blant annet om å styrke produksjon av lokalmat og satsing på landbruksbasert reiseliv.

Miljø

Kommunen skal innarbeide mål og strategier for miljø og klima i planarbeidet. Temaplan for naturmangfold i Gausdal kommune 2023-2027 skal ferdigstilles, og hovedformålet med planen er å få en oversikt over verdifulle naturområder og arter i kommunen. For å beregne kommunens klimaavtrykk og mulige tiltak for å redusere dette, vil det arbeides for å finne gode kartleggings- og måleverktøy. Det er viktig med økt fokus på reduksjon av klimautslipp og initiativ til forebyggende tiltak mot skader forårsaket av klimaendringer, herunder følge opp handlingsplan for Regional plan for Lågen med sidevassdrag. Gausdal kommune skal bidra i det regionale samarbeidet for bærekraftig næringsutvikling og det skal informeres om gårdbrukernes mulighet for å søke tilskuddsmidler til klimarådgivning og klimatiltak.

Miljøhensyn skal følges opp i planer på alle nivå, med hensyn på blant annet grønne lunger, kollektivparkering og ladestasjoner for el-bil.

Sammen om et aktivt og nært lokalsamfunn.

Måltabell

Hovedmål

Kommunen som organisasjon inviterer til og tilrettelegger for god samskaping og bred deltakelse i utviklingen av Gausdalssamfunnet.

Delmål

Å bruke vår rolle som nasjonalparkkommune til å legge til rette for at befolkningen og næringslivet kan ha glede og nytte av Langsua og nærliggende verneområder.

Å legge til rette for dialog og samarbeid med innbyggere, næringsliv og frivillige organisasjoner. Samskaping og samarbeid bidrar til viktig og nødvendig utvikling i kommunen.

Sammen om en grønnere kommune

Måltabell

Hovedmål

Gausdal er en viktig aktør i det grønne skiftet.

Delmål

At de regionale temaplanene for næring og landbruk bygger godt opp under målsetninger for det grønne skiftet. Det gjøres blant annet ved å motivere til investeringer i klimatiltak for å redusere utslipp og øke karbonbinding.

At planene for næring inkludert landbruk støtter opp om ambisjoner for bærekraft. Det gjøres blant annet ved at

Hovedmål

Vi skal jobbe aktivt gjennom det grønne skiftet for å bli klimanøytrale innen 2030.

Vi tar vare på naturen, planlegger helhetlig, tar bærekraftige valg og handler klimavennlig.

Delmål

vi aktivt legger til rette for at de kan tjene på det grønne skiftet.

Bruk av fornybar energi og lokale ressurser til «Stuttrest energi». Vi har råstoffene og bør foredle dem i Gausdal ved for eksempel å motivere til utbygging av fjernvarmeanlegg.

Klimavennlig transport med gode kollektivtilbud for alle, bedre gang- og sykkelveier og god tilrettelegging for el-biler.

At de regionale temaplanene for næring og landbruk bygger godt opp under målsetninger for det grønne skiftet. Det gjøres blant annet ved å motivere til investeringer i klimatiltak for å redusere utslipp og øke karbonbinding.

At planene for næring inkludert landbruk, støtter opp om ambisjoner for bærekraft. Det gjøres blant annet ved at vi aktivt legger til rette for at de kan tjene på det grønne skiftet.

Bedre utbygging av bredbånd, for å redusere behov for bil- og jobbreise og ta i bruk ny teknologi.

Balanse i videre fritidsboligutvikling med fokus på naturens tålegrense, ved blant annet å fastsette markagrense. Markagrense innføres ved revisjon av kommunedelplanen for Skei. Fjellområdene våre er, og skal fortsatt være, attraktive for fastboende, fritidsinnbyggere og besøkende.

Å ta hensyn til biologisk mangfold ved å legge naturmangfoldlovens prinsipper til grunn i alle beslutninger. Dette inkluderer prioriterte arter, utvalgte naturtyper og bekjempelse av uønskede arter.

Oppdrag

"-" benyttes der det ikke er registrert data

Beløp i 1000

Oppdrag	Frist	Delmål	Mål
Arrangere etablererkurs og aktivt rekruttere deltagere.	31.12.2023	At de regionale temaplanene for næring og landbruk bygger godt opp under målsetninger for det grønne skiftet. Det gjøres blant annet ved å motivere til investeringer i klimatiltak for å redusere utslipp og øke karbonbinding.	Gausdal er en viktig aktør i det grønne skiftet.
Etablere prosjekt for bærekraftig utvikling av Langsua nasjonalpark og Gausdal nasjonalparkkommune som besøksmål i samarbeid med nasjonalparkforvaltningen, Gausdal fjellstyre, Randsfjordmuseet, Visit	31.12.2023	Å bruke vår rolle som nasjonalparkkommune til å legge til rette for at befolkningen og næringslivet kan ha glede og nytte av Langsua og nærliggende verneområder.	Kommunen som organisasjon inviterer til og tilrettelegger for god samskaping og bred deltakelse i utviklingen av Gausdalssamfunnet.

Handlings- og økonomiplan for 2023-2026, budsjett for 2023

Oppdrag	Frist	Delmål	Mål
Lillehammer og øvrig næringsliv.			
Følge opp forpliktelsene som ligger i partnerskapsavtalen med Gausdal Næringsforening.	31.12.2023	Å legge til rette for dialog og samarbeid med innbyggere, næringsliv og frivillige organisasjoner. Samskaping og samarbeid bidrar til viktig og nødvendig utvikling i kommunen.	Kommunen som organisasjon inviterer til og tilrettelegger for god samskaping og bred deltakelse i utviklingen av Gausdalssamfunnet.
Gjennom bredbåndsprosjektet i Lillehammer-regionen skal mulige utbyggingsområder kartlegges og utredes for eventuelt å kunne søke statlige/offentlige midler.	31.12.2023	Bedre utbygging av bredbånd, for å redusere behov for bil- og jobbreisen og ta i bruk ny teknologi.	Vi skal jobbe aktivt gjennom det grønne skiftet for å bli klimanøytrale innen 2030.
Gjennomføre åpent møte før første gangs behandling av revidert kommunedelplan Skei	01.03.2023	Balanse i videre fritidsboligutvikling med fokus på naturens tålegrense, ved blant annet å fastsette markagrense. Markagrense innføres ved revisjon av kommunedelplanen for Skei. Fjellområdene våre er, og skal fortsatt være, attraktive for fastboende, fritidsinnbyggere og besøkende.	Vi tar vare på naturen, planlegger helhetlig, tar bærekraftige valg og handler klimavennlig.
I samarbeid med Gausdal næringsforening skal vi arrangere ulike møte- og samskappingsarenaer med næringslivet gjennom året.	31.12.2023	Å legge til rette for dialog og samarbeid med innbyggere, næringsliv og frivillige organisasjoner. Samskaping og samarbeid bidrar til viktig og nødvendig utvikling i kommunen.	Kommunen som organisasjon inviterer til og tilrettelegger for god samskaping og bred deltakelse i utviklingen av Gausdalssamfunnet.
Igangsette mobilitetsforprosjekt/-pilot på Skeikampen i samarbeid med Visit Lillehammer, hvis tilbakemeldingen fra interessenter tilsier det.	31.12.2023	Klimavennlig transport med gode kollektivtilbud for alle, bedre gang- og sykkelveier og god tilrettelegging for el-biler.	Gausdal er en viktig aktør i det grønne skiftet.
Legge fram en årlig tiltaksplan innen klima og miljø i henhold til regional landbruksplan	01.03.2023	At de regionale temaplanene for næring og landbruk bygger godt opp under målsetninger for det grønne skiftet. Det gjøres blant annet ved å motivere til investeringer i klimatiltak for å redusere utslipp og øke karbonbinding.	Gausdal er en viktig aktør i det grønne skiftet.
Naturmangfoldsplan for Gausdal skal legges frem til første gangs behandling.	01.07.2023 -		Arealet vårt skal forvaltes på en balansert og bærekraftig måte.
Revidere gjeldende beitebruksplan for Gausdal.	31.12.2023	Balanse i videre fritidsboligutvikling med fokus på naturens tålegrense, ved blant annet å fastsette markagrense. Markagrense innføres ved	Vi tar vare på naturen, planlegger helhetlig, tar bærekraftige valg og handler klimavennlig.

Handlings- og økonomiplan for 2023-2026, budsjett for 2023

Oppdrag	Frist	Delmål	Mål
		revisjon av kommunedelplanen for Skei. Fjellområdene våre er, og skal fortsatt være, attraktive for fastboende, fritidsinnbyggere og besøkende.	
Støtte opp under, og bidra i både enkeltbedrifters og regionale utviklingsprosjekter for bruk av bærekraftige forretningsmodeller.	31.12.2023	At de regionale temaplanene for næring og landbruk bygger godt opp under målsetninger for det grønne skiftet. Det gjøres blant annet ved å motivere til investeringer i klimatilak for å redusere utslipp og øke karbonbinding.	Gausdal er en viktig aktør i det grønne skiftet.
Vi vil innarbeide kartleggings- og måleverktøy for å beregne kommunens klimaavtrykk.	31.12.2023 -		Vår arealbruk skal gi et så lite klima- og miljøavtrykk som mulig.

Skole

Om planområdet

Planområdet omfatter undervisning ved barneskolene i Forset, Fjerdum og Follebu, samt Gausdal ungdomsskole, voksenopplæringen og skolefritidsordningene ved Forset, Fjerdum og Follebu skoler.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Vedtatt budsjett	74 483	74 483	74 483	74 483
Vedtatt forrige periode				
Andre tiltak	-89	-233	-335	-335
Sum Vedtatt forrige periode	-89	-233	-335	-335
Sum Budsjettendring i år	2 651	2 651	2 651	2 651
Sum Lønns- og prisvekst	283	283	283	283
Konsekvensjustert budsjett	2 845	2 701	2 599	2 599
Konsekvensjustert ramme	77 328	77 184	77 082	77 082
Nye tiltak				
Sosiallærefunksjoner ved både barneskolene og ungdomsskolen	340	800	800	800
Statsbudsjett 2023, nytt prøvegjennomføringssystem og regelendring opplæringslova	-7	-7	-7	-7
Økt nivå netto utgifter undervisning av barn fra Gausdal i andre kommuner	1 500	1 500	1 500	1 500
Sum Nye tiltak	1 833	2 293	2 293	2 293
Innsparingstiltak				
Sosiallærefunksjoner ved både barneskolene og ungdomsskolen	-85	-200	-200	-200

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Sum Innsparingstiltak	-85	-200	-200	-200
Nye tiltak og realendringer budsjett	1 748	2 093	2 093	2 093
Ramme 2023-2026	79 076	79 277	79 175	79 175

Sammendrag budsjett

Driftsramma på planområdet er økt med 4,6 mill. kr fra 2022 til 2023. 1,3 mill. kr av utgiftsøkningen gjelder helårsvirkning av 12 timer/uke gratis kjernetid for førsteklasingene i skolefritidsordningen. I tillegg til de tiltak som konkret framgår av tiltakslisten, er det på alle planområdene budsjettendringer knyttet til blant annet lønnsoppgjør og korreksjoner mellom planområdene.

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Sum	Sum øvrige år						Sum i planperioden
	2023	2024	2025	2026		2023-26	2027	2028	2029	2030	2031	
Investeringsprosjekter												
iPad i skole	700	500	560	550	2 310	550	550	550	550	550	550	5 610
Sum investeringsprosjekter	700	500	560	550	2 310	550	550	550	550	550	550	5 610

Kostra-analyse

	Gausdal 2020	Gausdal 2021	Øyer	Tynset	Oppdal	Hole	Kostragruppe 01
Dekningsgrad							
Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning	8,2 %	11,2 %	9,6 %	7,5 %	8,1 %	10,1 %	8,8 %
Andel timer spesialundervisning av antall lærertimer totalt (B)	19,3 %	24,9 %	17,8 %	18,9 %	16,8 %	25,2 %	19,7 %
Kommunekasse							
Netto driftsutgifter per innbygger (202) grunnskole (B) (Kommunekasse) *) **)	12 996	12 988	13 457	12 078	12 670	14 431	12 588
Netto driftsutgifter pr. innbygger til Grunnskole (B) (Kommunekasse) *) **)	16 409	16 645	18 399	15 776	15 727	17 556	15 911

*) Inflasjonsjustert med deflator

**) Justert for utgiftsbehov

Utfordringer og muligheter i planperioden

Folkehelse og livsmestring

Barn og unges fysiske og psykiske helse; trivsel og mestring, fysisk aktivitet og kosthold er nasjonale utfordringer som også gjelder barn og unge i Gausdalsamfunnet.

Forskning viser tydelige sammenhenger mellom god trivsel, helse og læring. Skolens arbeid med å utvikle et godt og inkluderende læringsmiljø hvor elevene trives, er viktig for elevenes sosiale og personlige utvikling, og fremmer gode undervisningsforhold og faglig læring (UDIR).

Dagens samfunn har et stort press på prestasjoner, status og utseende. I barne- og ungdomsårene er utvikling av et positivt selvbilde og en trygg identitet særlig avgjørende for å takle dette presset. Det er derfor viktig at barn og unge opplever glede, mestring og utvikler en positiv selvfølelse og lærer hvordan de kan takle både negative og positive hendelser i hverdagen. Elevene må tilegne seg kompetanse som fremmer god psykisk og fysisk helse, og som gir muligheter for å ta ansvarlige livsvalg.

Vi ser i skolen et økende antall barn og unge som sliter med komplekse utfordringer, knyttet til skolehverdagen, fritiden eller oftest til begge delene. Vi opplever også at mange foreldre er usikre i forhold til hvordan man skal takle barnas utfordringer og at foreldrerollen er i stadig endring.

I kommuneplanens samfunnsdel, satsingsområde "Sammen om gode hverdagsliv" er det å gi barn og unge best mulig utgangspunkt for å mestre hverdagen og voksenlivet beskrevet som gausdalssamfunnets aller viktigste oppgave. Mulighetene for å lykkes med dette, ligger blant annet i at skolene har kompetanse og ressurser til å jobbe både forebyggende og til hjelpe barn og unge som av ulike årsaker er i sårbare situasjoner, i et godt skole-hjemsamarbeid og et godt tverrfaglig samarbeid mellom ulike kommunale tjenester, samt et godt samarbeid med instanser utenfor kommunen.

Læring og utvikling

Barn og unges læring og utvikling avhenger av flere faktorer, og kan ikke sees på isolert. Skolen skal støtte og bidra til elevenes sosiale læring og utvikling gjennom arbeid med fagene og i skolehverdagen for øvrig. Elevens identitet og selvbilde, meninger og holdninger blir til i samspill med andre. Sosial læring skjer både i undervisningen og i alle andre aktiviteter i skolens regi. I det daglige arbeidet spiller derfor elevenes faglige og sosiale læring og utvikling sammen. Dette er en viktig erkjennelse i arbeidet med faglige resultater. Arbeid med å skape gode, inkluderende skolemiljø, hvor det brukes styrkebaserte tilnærminger i møte med elever, foreldre og ansatte vil kunne bidra til gode relasjoner både i klassene og blant de voksne, og på den måten bidra til et godt utgangspunkt faglig, så vel som sosial læring.

Forskning viser at elevenes grunnskolepoeng har stor betydning i forhold til frafall/fullføring av videregående opplæring. Variasjoner i læringsresultatene i gausdalsskolen har blitt mindre de siste årene. For å øke mulighetene for at gode og riktige tiltak blir iverksatt ser vi likevel at det er behov for å arbeide videre med kartlegginger av elevene og med analyser av resultatene. Denne utfordringen skal det arbeides med både på skole- og kommunenivå. Fokus på god praksis og prosesser for å lykkes, samt erfaringsdeling innad i skolene og skolene mellom er viktig for å sikre et kvalitativt godt tilbud til alle elevene i gausdalsskolen.

Fokusområder 2023

Folkehelse og livsmestring

Av formålsparagrafen i opplæringslova (§ 1-1) fremgår det at

«Elevane (...) skal utvikle kunnskap, dugleik og holdningar for å kunne mestre liva sine og for å kunne delta i arbeid og fellesskap i samfunnet.»

Prosjektperioden for Ung Styrke avsluttes i 2022. Fra 2023 skal det styrkebaserte perspektivet være en naturlig del av måten vi arbeider på i skolen. Overgangen fra prosjekt til implementering er sårbar, og det er derfor viktig å holde fokus på styrkebaserte holdninger og handlinger både i samhandling med elever, foreldre og andre tjenester, slik at det skapes trygge og gode skole- og klasse miljøer som fremmer elevenes psykiske og fysiske helse.

Ansattes kunnskap og holdninger i arbeidet med elever er viktig med tanke på at særlig sårbare elever skal oppleve å være inkludert i fellesskapet. Gjennom samarbeid i regionen, og med høgskolen i Innlandet, vil fokuset på sosial og faglig læring som fremmer inkludering og motvirker utenforskap prioriteres.

I arbeidet med å sikre trygge oppvekstmiljø for barn og ungdom, er samarbeid mellom hjem og skole sentralt. Gjennom å videreutvikle foreldremøter, sammen med foreldre, ønsker vi å skape en trygg arena for samskaping, både mellom foreldre og skole og foreldre imellom.

Læring og utvikling

Mange faktorer spiller inn på elevenes faglige resultater, og det må derfor settes inn tiltak på flere områder. For å finne frem til gode og egnede tiltak for å bedre elevenes resultater er det viktig at skolene ser resultatene fra ulike undersøkelser i sammenheng. Resultatene fra eksamen, nasjonale prøver og elevundersøkelsen, samt grunnskolepoeng må ligge til grunn for grundige analyser, både på skole- og kommunenivå. Analysene skal bidra til at vi avdekker faktorer som hemmer og fremmer læring på skole-, klasse og elevnivå. Disse resultatene blir omtalt i den årlige kvalitetsmeldingen for gausdalsskolen.

Å møte alle elever der de er ut fra deres alder, egenart, interesser og styrker er en forutsetning for at elevene skal oppleve motivasjon og mestring og et tilfredsstillende læringsutbytte. Bevissthet rundt tilpassing av undervisningen til alle elever er videre viktig også for at elevene skal beholde motivasjon og lærelyst gjennom hele skoleløpet. For særlig sårbare elever er det viktig med et nært samarbeid med PPT, barnevern og andre instanser for å sikre at tiltak som iverksettes har effekt i forhold til det enkelte barns skole- og hjemmesituasjon.

Det er viktig med tidlig innsats på alle nivå i skolen. Spesielt viktig er det å ha fokus på tidlig innsats i barneskolen, slik at vi sikrer en positiv læringsutvikling fra starten av. Å følge med på hver enkelt elevs utvikling er nødvendig for å fange opp elever som får utfordringer i forhold til forventet progresjon. Dette må gjøres helt fra 1.klasse. Senere i skoleløpet er det viktig å sette inn tiltak raskt dersom elever møter særlige utfordringer i forhold til grunnleggende ferdigheter eller i fagene, slik at disse kan få effektiv hjelp før utfordringene blir store.

Også i forhold til barns sosiale utvikling er det viktig å fange opp utfordringer tidlig, slik at tiltak kan settes inn før utfordringene blir for store. Dette krever at vi har personale med både sosialpedagogisk og spesialpedagogisk kompetanse, samt et godt samarbeidet mellom barnehagene og skolene, mellom skolene og både interne og eksterne hjelpeinstanser.

Sammen om et aktivt og nært lokalsamfunn.

Måltabell

Hovedmål

Vi tar vare på fellesskapet og lokaldemokratiet.

Delmål

Aktiv tilrettelegging for at barn og unge deltar i utviklingen av lokalsamfunnet, og at de gjennom utdanningsløpet får demokrati-opplæring og en bred forståelse av samfunnet.

Sammen om gode hverdagsliv

Måltabell

Hovedmål

Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.

Delmål

Elevene tilegner seg grunnleggende ferdigheter og kunnskap som de kan bruke i praksis.

Å være opptatt av barn og unges gode egenskaper, og bygge på hverandres ressurser. Det styrker fellesskap, læring og mestring i barnehagen, på skolen, hjemme og på fritidsarenaene.

Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.

Et aktivitetsvennlig lokalsamfunn for alle. Det skjer ved å legge til rette for lett tilgjengelige fysiske omgivelser, åpne møteplasser for organisert og uorganisert aktivitet, aktive og trygge skoleveier.

Systematisk arbeid for at alle skal ha like muligheter. Redusert sosial ulikhet og forskjeller i levekår gjennom tiltak rettet mot lavinntektsfamilier.

Oppdrag

"-" benyttes der det ikke er registrert data
Beløp i 1000

Oppdrag	Frist	Delmål	Mål
Bidra til å følge opp plan for forebygging av atferdsvansker og omsorgssvikt, med vekt på systematikk og samarbeid.	31.12.2023	-	Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.
Fellesskapende didaktikk og inkludering er utviklingsområder for skolene. Det gjennomføres skolebaserte utviklingsprosesser med veiledning fra høgskolen i Innlandet	31.12.2023	Elevene tilegner seg grunnleggende ferdigheter og kunnskap som de kan bruke i praksis.	Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.
Fellesskapende didaktikk og inkludering er utviklingsområder for skolene. Det gjennomføres skolebaserte utviklingsprosesser med veiledning fra høgskolen i Innlandet	31.12.2023	Å være opptatt av barn og unges gode egenskaper, og bygge på hverandres ressurser. Det styrker fellesskap, læring og mestring i barnehagen, på skolen, hjemme og på fritidsarenaene.	Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.
Vi vil i 2023 rapportere på antall klagesaker til Statsforvalteren knyttet til Opplæringslova kap 9A. Målet er at det skal være 0 slike saker.	31.12.2023	Å være opptatt av barn og unges gode egenskaper, og bygge på hverandres ressurser. Det styrker fellesskap, læring og mestring i barnehagen, på skolen, hjemme og på fritidsarenaene.	Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.

Oppdrag	Frist	Delmål	Mål
Vi vil i 2023 rapportere på oppnådde grunnskolepoeng. Målet er stabilt høye grunnskolepoeng, det vil si 41 poeng eller høyere.	31.12.2023	Elevene tilegner seg grunnleggende ferdigheter og kunnskap som de kan bruke i praksis.	Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturen.

Barnehage

Om planområdet

Planområdet omfatter Kornhaug, Forset og Fjerdum barnehager, samt tilskudd til private barnehager. Ordningene knyttet til redusert foreldrebetaling og gratis kjernetid for lavinntekts-familier inngår også her.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Vedtatt budsjett	38 866	38 866	38 866	38 866
Vedtatt forrige periode				
Andre tiltak	-697	-720	-720	-720
Sum Vedtatt forrige periode	-697	-720	-720	-720
Sum Budsjettendring i år	1 148	1 148	1 148	1 148
Sum Lønns- og prisvekst	73	73	73	73
Konsekvensjustert budsjett	524	501	501	501
Konsekvensjustert ramme	39 390	39 367	39 367	39 367
Nye tiltak				
Statsbudsjett 2023, redusert makspris barnehage til 3000 kr/mnd fra 1/1-2023	261	261	261	261
Statsbudsjett 2023, redusert pensjonspåslag tilskudd private barnehager	-42	-82	-82	-82
Statssbudsjett 2023, gratis 3. barn i barnehage (samtidig)	16	16	16	16
Andre tiltak	312	294	294	294
Sum Nye tiltak	547	489	489	489
Nye tiltak og realendringer budsjett	547	489	489	489
Ramme 2023-2026	39 937	39 856	39 856	39 856

Sammendrag budsjett

Driftsramma er økte med 1,1 mill. kr fra 2022 til 2023. I tillegg til de tiltak som konkret framgår av tiltakslisten, er det på alle planområdene budsjettendringer knyttet til blant annet lønnsoppgjør og korreksjoner mellom planområdene.

Kostra-analyse

	Gausdal 2020	Gausdal 2021	Øyer	Tynset	Oppdal	Hole	Kostragruppe 01
Prioritet							
Netto driftsutgifter pr. innbygger til Barnehage (B) *) **)	9 011	9 674	11 027	10 879	9 975	8 523	9 673
Produktivitet							
Antall barn korrigert for alder per årsverk til basisvirksomhet i kommunale barnehager (B)	5,7	5,8	5,7	4,8	5,6	5,8	5,6
Korrigerte brutto driftsutgifter til kommunale barnehager per korrigert oppholdstime (kr) (B) *)	84,5	88,1	96,0	88,7	80,2	81,3	83,2
Dekningsgrad							
Andel barn i kommunale barnehager i forhold til alle barn i barnehage (B)	61,2 %	64,3 %	52,2 %	74,3 %	44,2 %	80,1 %	56,5 %

*) Inflasjonsjustert med deflator

**) Justert for utgiftsbehov

Utfordringer og muligheter i planperioden

Folkehelse og livsmestring

Barn og unges fysiske og psykiske helse; trivsel og mestring, fysisk aktivitet og kosthold er nasjonale utfordringer som også gjelder barn og unge i Gausdalssamfunnet.

Trivsel og mestring er grunnleggende faktorer for all læring og utvikling, og er gjensidig avhengig av hverandre. Barna trives godt i barnehagene i Gausdal, men nasjonale undersøkelser viser at ikke alle barn trives like godt. Dette understreker viktigheten av å ha fokus på trivsel også i våre barnehager, slik at vi kan fortsette å gi barna et best mulig utgangspunkt for videre utvikling.

Dagens samfunn har et stort press på prestasjoner, status og utseende. I barne- og ungdomsårene er en trygg identitet og utvikling av et positivt selvbylde særlig avgjørende for å takle dette presset. Det er derfor viktig at barna i barnehagen opplever glede, mestring og utvikler en positiv selvfølelse og lærer hvordan de kan takle både negative og positive hendelser i hverdagen.

Vi ser også at mange foreldre er usikre i forhold til oppdragelse generelt og grensesetting spesielt. Foreldrerollen er i stadig endring, og det er vesentlig at de ansatte anerkjenner foreldrenes utfordringer, og bidrar til å trygge foreldrene i barnehagehverdagen.

Barn og unges kosthold er viktig både for den psykiske og fysiske helsen. Mange barnehagebarn spiser to-tre måltider i barnehagen, og sett i et folkehelseperspektiv er det derfor avgjørende at disse måltidene er så sunne som mulig.

I kommuneplanens samfunnsdel, satsingsområde "Sammen om gode hverdagsliv" er det å gi barn og unge best mulig utgangspunkt for å mestre hverdagen og voksenlivet beskrevet som gausdalssamfunnets aller viktigste oppgave. Mulighetene for å lykkes med dette, ligger blant annet i et godt barnehage-hjemsamarbeid og et godt tverrfaglig samarbeid mellom ulike kommunale tjenester, samt et godt samarbeid med instanser utenfor kommunen.

Læring og utvikling

Barn og unges læring og utvikling avhenger av flere faktorer, og kan ikke sees på isolert. I barnehagen skal barna oppleve et stimulerende miljø som støtter opp om deres lyst til å leke, utforske, lære og mestre. Barnas nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær skal anerkjennes, stimuleres og legges til grunn for læreprosessen. Barnehagen må derfor ha en helhetlig tilnærming til barnas utvikling og læring. Arbeid med å skape gode, inkluderende barnehagemiljø, hvor det brukes styrkebaserte tilnærminger i møte med barn, foreldre og medarbeidere vil kunne bidra til gode relasjoner mellom barna, mellom barna og de voksne og de voksne seg imellom, og legge et godt grunnlag for barnas læring og utvikling.

Fokusområder 2023

Folkehelse og livsmestring

Rammeplanen gir føringer for hvordan barnehagen skal arbeide og hvilke fagområder som skal ivaretas i barnehagen. Barnehagen skal ha en helsefremmende og forebyggende funksjon og bidra til å utjevne sosiale forskjeller. Barnas fysiske og psykiske helse skal fremmes i barnehagen. Barnehagen skal bidra til barns trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelser og mobbing.

Prosjektperioden for Ung Styrke avsluttes i 2022. Fra 2023 skal det styrkebaserte perspektivet være en naturlig del av måten vi arbeider på i barnehagen. Overgangen fra prosjekt til implementering er sårbar, og det er derfor viktig å holde fokus på styrkebaserte holdninger og handlinger både i samhandling med barn, foreldre og andre tjenester, slik at det skapes trygge og gode barnehagemiljøer som fremmer barnas psykiske og fysiske helse.

Bevissthet rundt utviklingen av barnas egne styrker skal bidra til økt selvfølelse og økt evne til å stå i utfordringene de vil møte i løpet av livet. Når barna utvikler sin sosiale kompetanse, blir de også selv bedre i stand til å bidra positivt til et godt barnehagemiljø som gir mulighet for utvikling og læring for alle barna.

Ansattes kunnskap og holdninger i arbeidet med barn er viktig med tanke på at barn i særlig sårbare situasjoner skal oppleve å være inkludert i fellesskapet. Gjennom samarbeid i regionene, og med høgskolen i Innlandet vil fokuset på et inkluderende barnehagemiljø prioriteres.

I arbeidet med å sikre trygge barnehagemiljø er samarbeid mellom hjem og barnehage sentralt. Gjennom å videreutvikle foreldremøter, sammen med foreldre, ønsker vi å skape en trygg arena for samskaping, både mellom foreldre og barnehage og foreldre imellom.

Læring og utvikling

Barndommen har egenverdi, og barnehagen skal tilrettelegge for helhetlige læringsprosesser som fremmer barns trivsel og allsidige utvikling. Barnehagene må være oppmerksomme på barnas interesser og engasjement og legge til rette for læring i ulike situasjoner og aktiviteter. Barna skal få bruke hele kroppen og alle sanser i sine læringsprosesser, og barnehagen skal legge til rette for læringsfellesskap der barna skal få bidra i egen og andres læring.

Leken skal ha en sentral plass i barnehagen og lekens egenverdi skal anerkjennes. Leken skal være en arena for barns utvikling og læring, og for sosial og språklig samhandling. Barnehagen skal inspirere og gi rom for ulike typer lek både ute og inne, og bidra til at alle barn opplever glede, humor, spenning og engasjement gjennom lek, alene og sammen med andre.

Det er viktig med tidlig innsats også i barnehagen, for å sikre at barna har en god utvikling fra starten av. Å følge med på hvert enkelt barns utvikling er nødvendig for å fange opp barn som kan ha utfordringer fysisk, psykisk eller sosialt.

Det viktigste grepet vi kan ta for å fremme og styrke en inkluderende praksis i barnehage og skole, er å forbedre kvaliteten på det ordinære, allmennpedagogiske tilbudet. Vi vil derfor fortsette det påbegynte arbeidet med veiledning i barnehagene for å øke bevisstheten rundt det allmennpedagogiske tilbudet til alle barn med tanke på å forebygge behovet for spesialpedagogisk hjelp. Fortsatt tett samarbeid mellom barnehage og PPT på systemnivå er en forutsetning for å lykkes med dette arbeidet.

Sammen om et aktivt og nært lokalsamfunn.

Måltabell

Hovedmål

Vi tar vare på fellesskapet og lokaldemokratiet.

Delmål

Aktiv tilrettelegging for at barn og unge deltar i utviklingen av lokalsamfunnet, og at de gjennom utdanningsløpet får demokrati-opplæring og en bred forståelse av samfunnet.

Sammen om gode hverdagsliv

Måltabell

Hovedmål

Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.

Delmål

Å være opptatt av barn og unges gode egenskaper, og bygge på hverandres ressurser. Det styrker fellesskap, læring og mestring i barnehagen, på skolen, hjemme og på fritidsarenaene.

Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.

Et aktivitetsvennlig lokalsamfunn for alle. Det skjer ved å legge til rette for lett tilgjengelige fysiske omgivelser, åpne møteplasser for organisert og uorganisert aktivitet, aktive og trygge skoleveier.

Systematisk arbeid for at alle skal ha like muligheter. Redusert sosial ulikhet og forskjeller i levekår gjennom tiltak rettet mot lavinntektsfamilier.

Oppdrag

"-" benyttes der det ikke er registrert data

Beløp i 1000

Oppdrag	Frist	Delmål	Mål
Bidra til å følge opp plan for forebygging av atferdsvansker og omsorgssvikt, med vekt på systematikk og samarbeid.	31.12.2023 -		Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.

Handlings- og økonomiplan for 2023-2026, budsjett for 2023

Oppdrag	Frist	Delmål	Mål
Fellesskap og inkludering er utviklingsområder barnehagene arbeider med. Det gjennomføres barnehagebaserte utviklingsprosesser med veiledning fra høgskolen i Innlandet.	31.12.2023	Å være opptatt av barn og unges gode egenskaper, og bygge på hverandres ressurser. Det styrker fellesskap, læring og mestring i barnehagen, på skolen, hjemme og på fritidsarenaene.	Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.

Kultur og fritid

Om planområdet

Planområdet omfatter kulturskole, allmennkultur, frivilligsentral, bibliotek, idrett og ungdomsarbeid.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Vedtatt budsjett	12 810	12 810	12 810	12 810
Vedtatt forrige periode				
Markedsføring og omdømmebygging med utgangspunkt i Frivillighetens år 2022	-100	-100	-100	-100
Utarbeidelse av frivilligstrategi	-50	-50	-50	-50
Andre tiltak	-2	-2	-2	-2
Sum Vedtak forrige periode	-152	-152	-152	-152
Sum Budsjettendring i år	-562	-562	-562	-562
Sum Lønns- og prisvekst	47	47	47	47
Konsekvensjustert budsjett	-667	-667	-667	-667
Konsekvensjustert ramme	12 142	12 142	12 142	12 142
Nye tiltak				
Gausdal kirkelig fellesråd, kompensasjon for lønns- og prisvekst	343	343	343	343
Visuell kunst i kulturskolen	0	70	140	140
Sum Nye tiltak	343	413	483	483
Nye tiltak og realendringer budsjett	343	413	483	483
Ramme 2023-2026	12 485	12 555	12 625	12 625

Sammendrag budsjett

Driftsramma på planområdet er redusert med 0,3 mill. kr fra 2022 til 2023. I tillegg til de tiltak som konkret framgår av tiltakslisten, er det på alle planområdene budsjettendringer knyttet til blant annet lønnsoppgjør og korreksjoner mellom planområdene.

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Sum	Sum øvrige år						Sum i planperioden
	2023	2024	2025	2026		2023-26	2027	2028	2029	2030	2031	
Investeringsprosjekter												
Investeringstilskudd kirkelig fellesråd	500	0	0	0	500	0	0	0	0	0	0	500
Sum investeringsprosjekter	500	0	0	0	500	0	0	0	0	0	0	500

Kostra-analyse

	Gausdal 2020	Gausdal 2021	Øyer	Tynset	Oppdal	Hole	Kostragruppe 01
Prioritet							
Netto driftsutgifter for kultursektoren per innbygger i kroner *)	1 732	1 752	2 003	2 449	3 528	1 989	1 999
Netto driftsutgifter per innbygger (380) idrett og tilskudd til andres idrettsanlegg (B) *) **)	90	46	277	241	166	59	89
Netto driftsutgifter per innbygger (383) musikk- og kulturskoler (B) *) **)	372	388	666	371	490	471	384
Dekningsgrad							
Barn 6-15 år i kommunens kulturskole (prosent)	26,1 %	27,3 %	31,9 %	26,8 %	32,3 %	14,2 %	17,1 %

*) Inflasjonsjustert med deflator

***) Justert for utgiftsbehov

Utfordringer og muligheter i planperioden

Kulturenheten har et variert tilbud til de ulike målgruppene. Det er gjennomgående fokus på forebyggende arbeid når det gjelder barn og unge. Enheten arbeider også forebyggende når det gjelder den eldre målgruppen, blant annet for å forebygge isolasjon og ensomhet.

Samarbeid med lag og organisasjoner

Gausdal har et rikt og mangfoldig organisasjonsliv. Kulturenheten skal invitere til og legge til rette for samarbeid mellom de kommunale kulturtjenestene og frivillige lag og organisasjoner, med målsetting om et godt og helhetlig kulturtilbud for både barn og voksne i Gausdal.

Barne- og ungdomsarbeid

Gausdal kommune og frivillige lag og organisasjoner har potensiale for å videreutvikle samarbeidet, når det gjelder å skape og utvikle gode og trygge møteplasser til ungdom. Voksnetthet er en viktig faktor for å skape trygghet. Med begrensede ressurser er vi avhengig av deltakelse fra frivillige for å styrke tilstedeværelsen av voksne på ungdomsklubben og på andre arenaer ungdom oppholder seg.

Ut ifra resultatene på Ungdata-undersøkelsen i 2020 og 2021 kan synes som det i deler av ungdomsmiljøet har noen utfordringer knyttet til tidlig alkoholdebut. Å gjennomføre gode forebyggende tiltak på tvers av tjenester er en av de viktigste oppgavene i det forebyggende ungdomsarbeidet. Det er

viktig å finne riktige tiltak og gjennomføre disse på tvers av de enheter som yter tjenester til ungdom. Alle tjenestene i oppvekstsektoren har et felles ansvar for det forebyggende ungdomsarbeidet, men koordinatoroppgaven er lagt til enhet for kultur og informasjonsforvaltning.

Frivillighet

Til det beste for gausdalssamfunnet og for å kunne tilby gode tjenester til innbyggerne er vi avhengig av frivillige. Dette gjelder både for å opprettholde og utvikle møteplasser og aktivitet gjennom frivilligsentralen, men også i andre tjenester som biblioteket, kulturskolen og innen ungdomsarbeid. For å opprettholde dagens nivå på tilbudene, er det viktig å rekruttere og ta vare på de frivillige. De frivillige skal oppleve mestring og det å være til nytte for andre. Det er utfordrende å få med yngre generasjoner inn i deler av det frivillige arbeidet.

Fokusområder 2023

Barn og unge

Kulturområdet har et høyt fokus på barn og unge i flere av tjenestene. Tilbudene skal bidra til å skape trygge og gode miljøer der barn og unge kan få utvikle seg til å mestre livet ved å bygge på egne og hverandres ressurser. For å oppnå dette fokuseres det på en styrkebasert tilnærming og anerkjennende kommunikasjon.

Kulturskolen er for alle. Kulturskolen skal gi en fullverdig opplæring av høy faglig kvalitet. Formålet med opplæringa er at elevene skal lære, oppleve, skape og formidle kulturelle og kunstnerisk uttrykk. Kulturskolen skal legge til rette for at den enkelte elev skal kunne utvikle sitt eget potensiale, skape glede og styrke selvtillit gjennom aktivitet, individuelt og i samhandling med andre. Kulturskoleaktivitet kan bidra til å tilfredsstille barn og unges behov for trygghet, selvbekreftelse og fellesskap. For elever strever med faglige prestasjoner i grunnskolen, kan kulturskoleaktivitet være en viktig arena for mestring.

Kulturskolen er 30 år i 2023. Dette markeres ved musikaloppsetning innen sang, dans og musikk i løpet av 2023. Prosjektet er tenkt som et samarbeidsprosjekt mellom kulturskole, skoler i Gausdal og profesjonelle aktører. Prosjektet vil bidra til å synliggjøre kulturskolens virksomhet, la barn og unge fordype seg, skape sosial tilhørighet og øke den kunstneriske opplevelsen, både blant utøverne og publikum. Gjennom prosjektet vil kulturskolen utvikles og bidra til å øke rekrutteringen.

Etter skoletid er et tilbud for barn på mellomtrinnet en ettermiddag i uka, på Frivilligsentralen. Dette er et lavterskel fritidstilbud. Det er flere barn som ikke deltar på organiserte fritidsaktiviteter i Gausdal. Det er også barn som ikke har noen å være sammen med etter skoletid. Etter skoletid er et værested der barn kan få en opplevelse av tilhørighet, bygge sosiale relasjoner og få positive opplevelser. Tilbudet endres og videreutvikles ut ifra hva slags tilbud det er behov for.

UtstyrsArena`n er et viktig tiltak for å utjevne forskjeller i samfunnet og legge til rette for at lavinntektsfamilier skal kunne ha mulighet for en aktiv og sosial fritid. Tilbudet har i 2022 blitt noe oppgradert og Gausdal kommune har blitt medlem av BUA-ordningen, som er en nasjonal ordning for utlån av aktivitets- og fritidsutstyr. Dette arbeidet fortsetter i 2023.

Enheter skal igjennom ungdomsarbeid være med å tilrettelegge for trygge uformelle møteplasser for ungdom i bygda. **Smelteverket ungdomsklubb** skal opprettholdes og videreutvikles som en trygg møteplass, i samarbeid med foresatte og andre frivillige. I planperioden skal det jobbes for å styrke samarbeid med lag og organisasjoner til det beste for barn og unge. Lavterskeltilbud som åpen hall skal opprettholdes og videreutviklet ut ifra de ønsker og behov målgruppen har.

Det forebyggende ungdomsarbeidet skal ha en naturlig plass i det tverrfaglige arbeidet med barn og unge, ikke bare i enhet for kultur og informasjonsforvaltning, men i alle tjenester som jobber med barn og unge. Det jobbes i planperioden videre med de utfordringene som avdekkes gjennom det tverrfaglige samarbeidet og Ungdata-undersøkelsen.

Ungdomsrådet er et rådgivende organ for kommunestyret og andre folkevalgte organ i Gausdal kommune. Ungdomsråd eller andre medvirkningsorgan for ungdom er lovfestet i kommuneloven. Ungdomsrådet gir uttalelser og medvirker i ulike saker og i utarbeidelse av planer som berører barn og unge i Gausdal. Ordningen er med på å sette fokus på demokrati, styrke demokratiopplæring og gir en bredere forståelse av samfunnet, for de som er med i ungdomsrådet.

Biblioteket har hele befolkningen som målgruppe, deriblant barn og unge, og tilbyr aktiviteter til ulike aldersgrupper. Gjennom samarbeid med både barnehager og skoler skal biblioteket kunne gi et mest mulig tilrettelagt kulturtilbud. Eksempler på aktiviteter er lesestunder, bokkasser og arrangement til barnehagene og skolene. Videre tilbys spesielle aktiviteter i forbindelse med eksempelvis litteraturfestivalen, Nordisk bibliotekuke og nasjonale kampanjer for å stimulere leseglede hos barn.

Frivillighet

I Gausdal er det en sterk kultur for frivillighet. Frivillig engasjement er en nødvendighet for at det rike kulturtilbudet i bygda skal kunne opprettholdes. Det bidrar også til et utvidet tilbud til brukere av ulike tjenester i kommunen. Mange frivillige er tilknyttet frivilligsentralen, men det er også mange andre former for frivillighet, blant annet representert ved ulike lag og foreninger.

Når det gjelder frivillige tilknyttet frivilligsentralen utføres oppdrag rettet inn mot flere ulike enheter i kommunen og i hovedsak mot omsorgstjenestene. I tillegg utføres mange oppdrag direkte inn i kulturenheten i forbindelse med møteplasser, kulturelle arrangement og praktisk bistand. De som utfører oppdrag som frivillige skal oppleve å bli sett, hørt og anerkjent for jobben de gjør. Når de frivillige på denne måten er aktive og sosiale, er det i seg selv forebyggende og helsefremmende. Det skal være fokus på å rekruttere frivillige til oppdrag det er behov for, gjerne på tvers av tjenester. For at de frivillige skal yte best mulig og motiveres til å fortsette i tiden fremover, skal det tas hensyn til hva de frivillige ønsker å bidra med, og legges til rette for glede og trivsel.

For å følge opp mål og satsinger i kommuneplanens samfunnsdel, der frivillighetens betydning er framhevet, er det igangsatt en prosess for å utarbeide en frivilligstrategi for Gausdal kommune. Dette er også et ledd i arbeidet med å videreutvikle samarbeidet mellom frivillige organisasjoner, enkeltpersoner og kommunen. Strategien skulle etter planen vært ferdig i 2022, men arbeidet er utsatt til 2023.

Generelt kulturarbeid

Allmennkultur er en viktig del av lokalsamfunnet. Gausdal skal ha et kulturliv som bidrar til fellesskap og glede, gi gode opplevelser og varierte sosiale møteplasser for alle aldersgrupper. Gausdal kommune skal tilrettelegge, stimulere og anerkjenne det arbeidet som drives av aktører i lokalsamfunnet.

Lag og organisasjoner skal oppleve god informasjon og dialog med Gausdal kommune. Det skal ved behov tilrettelegges for en møteplass mellom lag/organisasjoner og Gausdal kommune, der de har mulighet til å gi innspill til temaer. Det er ønskelig med et rikt og variert idrettsliv i Gausdal, med fokus på aktivitet, mestring og glede. Gausdal kommune opplyser om og bistår i prosessen med spillemiddelsøknader for lag og foreninger.

Sammen om et aktivt og nært lokalsamfunn.

Måltabell

Hovedmål

Kommunen som organisasjon inviterer til og tilrettelegger for god samskaping og bred deltakelse i utviklingen av Gausdalssamfunnet.

Delmål

Et kulturliv som bidrar til fellesskap og glede, gir gode opplevelser og varierte sosiale møteplasser for alle aldersgrupper.

Videreutvikling av det systematiske samarbeidet mellom frivillige organisasjoner, enkeltpersoner og kommunen. Det bidrar til et sosialt bærekraftig lokalsamfunn med høy deltakelse og trivsel.

Å legge til rette for dialog og samarbeid med innbyggere, næringsliv og frivillige organisasjoner. Samskaping og samarbeid bidrar til viktig og nødvendig utvikling i kommunen.

Vi tar vare på fellesskapet og lokaldemokratiet.

Aktiv tilrettelegging for at barn og unge deltar i utviklingen av lokalsamfunnet, og at de gjennom utdanningsløpet får demokrati-opplæring og en bred forståelse av samfunnet.

Et kulturliv som bidrar til fellesskap og glede, gir gode opplevelser og varierte sosiale møteplasser for alle aldersgrupper.

Sammen om gode hverdagsliv

Måltabell

Hovedmål

I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.

Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.

Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.

Delmål

Et aktivt samarbeid mellom lokalsamfunnet og kommunen som organisasjon, for et godt og bærekraftig velferds- og tjenestetilbud.

Å være opptatt av barn og unges gode egenskaper, og bygge på hverandres ressurser. Det styrker fellesskap, læring og mestring i barnehagen, på skolen, hjemme og på fritidsarenaene.

Et aktivitetsvennlig lokalsamfunn for alle. Det skjer ved å legge til rette for lett tilgjengelige fysiske omgivelser, åpne møteplasser for organisert og uorganisert aktivitet, aktive og trygge skoleveier.

Et aktivt samarbeid mellom lokalsamfunnet og kommunen som organisasjon, for et godt og bærekraftig velferds- og tjenestetilbud.

Oppdrag

"-" benyttes der det ikke er registrert data

Beløp i 1000

Oppdrag	Frist	Delmål	Mål
Bidra til å følge opp plan for forebygging av atferdsvansker og omsorgssvikt, med vekt på systematikk og samarbeid.	31.12.2023	-	Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.
Det utarbeides en frivilligstrategi for det frivillige arbeidet og samarbeidet mellom lag/organisasjoner og Gausdal kommune.	31.12.2023	Videreutvikling av det systematiske samarbeidet mellom frivillige organisasjoner, enkeltpersoner og kommunen. Det bidrar til et sosialt bærekraftig lokalsamfunn med høy deltakelse og trivsel.	Kommunen som organisasjon inviterer til og tilrettelegger for god samskaping og bred deltakelse i utviklingen av Gausdalsamfunnet.

Teknisk drift

Om planområdet

Dette planområdet omfatter prosjektering, veger, miljø- og trafikksikkerhetstiltak, vann- og avløpsanlegg, renovasjon, septikk-tømming, brannvern og feiing.

Både renovasjon og brann/feiing utføres av interkommunale selskaper. Septikk-tømming gjennomføres av ekstern entreprenør etter en felles anbudskonkurranse for Lillehammer, Øyer og Gausdal. Innenfor planområdet utføres derfor bare mindre forvaltningsoppgaver innen disse tjenestene.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Vedtatt budsjett	5 485	5 485	5 485	5 485
Vedtatt forrige periode				
Andre tiltak	-1 656	-3 273	-7 490	-7 490
Sum Vedtatt forrige periode	-1 656	-3 273	-7 490	-7 490
Sum Budsjettendring i år	12 590	12 590	12 590	12 590
Sum Lønns- og prisvekst	141	141	141	141
Konsekvensjustert budsjett	11 075	9 458	5 241	5 241
Konsekvensjustert ramme	16 561	14 944	10 727	10 727
Nye tiltak				
Drift av nye avløpsledninger som er bygget siste året.	134	134	134	134
Drift av nye kommunale veger.	24	24	24	24
Drift av nye vannledninger som er bygget siste året + nye krav til prøvetaking.	185	185	185	185
Drift av nye vannpumpestasjoner.	45	45	45	45
Selvkost økonomiplan 2023-2026	-6 798	-7 084	-4 496	-5 669
Økte strømuttergifter.	1 330	1 330	1 330	1 330
Økte utgifter til 110-sentral	224	224	224	224
Andre tiltak	133	229	276	276
Sum Nye tiltak	-4 723	-4 913	-2 278	-3 451
Nye tiltak og realendringer budsjett	-4 723	-4 913	-2 278	-3 451
Ramme 2023-2026	11 838	10 031	8 449	7 276

Sammendrag budsjett

Driftsramma på planområdet er økt med 6,4 mill. kr fra 2022 til 2023. Av dette utgjør økning selvkostområdene 4,3 mill. kr, hvorav avskrivningene øker med 12,4 mill. kr. I tillegg til de tiltak som konkret framgår av tiltaks-listen, er det budsjettendringer knyttet til blant annet lønnsoppgjør og korreksjoner mellom planområdene.

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Sum	Sum øvrige år						Sum i planperioden
	2023	2024	2025	2026		2023-26	2027	2028	2029	2030	2031	
Investeringsmidler felles brannsamarbeid	400	860	100	660	2 020	0	0	0	0	0	0	2 020
Nødstrømsaggregat ved driftsstasjonen	300	0	0	0	300	0	0	0	0	0	0	300
Overvannstiltak Segalstad bru jmf overvannsplan	100	100	0	0	200	0	0	0	0	0	0	200
Rammebevilgning utbyggingsområder	500	0	0	0	500	0	0	0	0	0	0	500
Rammebevilgning vann og avløp	19 100	20 500	31 100	43 000	113 700	53 100	29 000	8 100	4 500	17 100	10 500	236 000
Rammebevilgning øvrige tekniske anlegg	2 090	2 060	2 050	2 350	8 550	2 100	2 100	2 100	2 100	2 100	2 100	21 150
Utskifting av truck	250	0	0	0	250	0	0	0	0	0	0	250
Vann og avløp til Steinslia Næringsområde	0	0	16 300	0	16 300	0	0	0	0	0	0	16 300
Sum investeringsprosjekter	22 740	23 520	49 550	46 010	141 820	55 200	31 100	10 200	6 600	19 200	12 600	276 720

Kostra-analyse

	Gausdal 2020	Gausdal 2021	Øyer	Tynset	Oppdal	Hole	Kostragruppe 01
Produktivitet							
Netto driftsutgifter ekskl. avskrivninger i kr pr. km kommunal vei og gate (B) *)	70 160	63 759	80 714	87 688	131 838	125 303	81 262
Årsgebyr for avløpstjenesten - ekskl. mva. (kr) *)	3 543	3 450	4 072	9 614	2 638	4 147	4 761
Årsgebyr for vannforsyning - ekskl. mva. (gjelder rapporteringsåret+1) (kr) *)	2 840	2 765	3 491	4 638	2 348	2 927	3 814
Grunnlagsdata (Nivå 3)							
Årsgebyr for avfallstjenesten - ekskl. mva. (kr) *)	2 719	2 724	2 724	2 855	3 308	3 016	3 001
Årsgebyr for septiktømming - ekskl. mva. (gjelder rapporteringsåret+1) (kr) *)	1 715	1 270	906	1 826	2 500	2 929	1 701

*) Inflasjonsjustert med deflator

Utfordringer og muligheter i planperioden

Vann og avløp

Tilgang på rent og godt vann er sentralt for å sikre en god folkehelse. Lovverket har strenge krav til så vel vannforsyning som avløpshåndtering. Kommunens innbyggere skal være trygge på at drikkevannet har god kvalitet, og at forsyningen er stabil med tilstrekkelig trykk og kapasitet. Likeledes er det viktig at avløpet ledes bort og håndteres på en sikker og miljømessig god måte. Vann og avløp står følgelig sentralt i arbeidet med å nå målet om en grønn kommune.

Digitalisering og interkommunalt samarbeid er viktige elementer for å sikre effektiv drift og god kvalitet med stadig lavere økonomisk ramme. Dette betyr at vi må utnytte de muligheter som ligger i de digitale verktøy vi har i dag, og samtidig søke innovative og nye løsninger. Det er viktig med løpende vedlikehold og et godt utbygd digitalt overvåkningssystem for vann og avløpsanleggene. I et helseperspektiv er det også viktig å forebygge og registrere uønskede hendelser på et tidlig tidspunkt.

Vannforbruket i høytider som jul, vinterferie og påske er i ferd med å nærme seg maksimal kapasitet på dagens vannkilde og vannverk på Skei. I tillegg er det behov for å etablere ny reservevannforsyning for alle abonnenter.

Gausdal kommune sender alt avløpsvann til Lillehammer. Unntaket er deler av Espedal hvor det er et eget renseanlegg. Det er begrensninger i kapasiteten ved Lillehammer renseanlegg, og deler av ledningsnettet i Lillehammer frem til renseanlegget. Statsforvalteren har nylig gitt alle kommunene som leverer avløpsvann til Lillehammer renseanlegg, egne utslippstillatelser. Disse tillatelsene setter rammer for hvor mye den enkelte kommune kan sende til renseanlegget.

Veger

Kommunen drifter ca. 81 km med veg og ca. 28 km gang- og sykkelveg. Klimaendringene med mildere vintre og hyppigere nedbør med veksling mellom pluss- og minusgrader gir et mer krevende vintervedlikehold av vegnettet. En stor del av vegene er grusveger som er spesielt utsatte i vårløsningen.

Overvann

Med bakgrunn i de siste års flommer og tydelige tegn på en global klimaendring er det viktig å planlegge for økte nedbørsmengder, større fare for jord- og flomskred og de utfordringer dette medfører. Dette arbeidet er av stor betydning for å sikre et trygt lokalsamfunn for kommunens innbyggere.

Spesielt i nye utbyggingsområder vil det bli viktig å planlegge og å bygge ut infrastruktur med tanke på fordrøyning og sikker bortledning av overvann. I eksisterende byggeområder har ikke kommunen det samme juridiske ansvaret for å gjennomføre sikringstiltak.

Videre har kommunen utfordringer med erosjon og stor massetransport i enkelte elver/bekker i vårløsningen og perioder med store nedbørsmengder.

Beredskap

Kommunen har et driftsovervåkningssystem for å drifte vann- og avløpsanleggene i hele kommunen. Ved strømbortfall i viktige lokasjoner mistes kontakten med systemet, noe som kan være kritisk for vannforsyning og avløpshåndtering.

Kommune Norge opplever en økt trussel for angrep på kritisk infrastruktur som f.eks. vann, avløp, strømforsyning, nett osv. Med bakgrunn i det økte trusselbilde jobbes det på mange områder med å øke sikkerheten mot datainnbrudd, samt sikre energi, drivstofforsyninger osv.

Fokusområder 2023

Vann og avløp

Det har i lengre tid vært jobbet med mulige løsninger for å øke drikkevannskapiteten på Skei. I tråd med nylig vedtatt hovedplan for vann- og avløp jobbes det med en utredning for ny vannkilde som vil sikre bedre kapasitet på Skei, samt sikre reservevannforsyning både for bygda og Skei. Kommunestyret har bedt om at det som en del av utredningen vurderes andre løsninger enn å ta i bruk noen av fjellvannene våre. I den sammenheng utredes nå en ny vannkilde i Forset som kan løse fremtidige kapasitetsproblemer forutsatt tilstrekkelig kapasitet og kvalitet.

Vannledningsnettets ble i forbindelse med Rv 255 prosjektet tilrettelagt for gjensidig vannforsyning ved f.eks. en krisesituasjon, men det gjenstår ca. 200 m med ledningsnett i Follebu for at ledningsnettets er koblet sammen.

Utslippstillatelsen fra statsforvalteren vil kunne sette begrensninger for utbygging i kommunen. For å øke avløpskapiteten vil dette kreve en del investeringer i både ledningsnett og renseanlegg i Lillehammer, samt utbedre mindre flaskehals på nettet i Gausdal.

Det er fokus på å ha en effektiv drift og et fornuftig vedlikehold av VA-anleggene, slik at det bidrar til å holde gebyrene for kommunens næringsliv, innbyggere og fritidsboligeiere på et så lavt nivå som mulig. Økte investeringer innen VA, og økte renteutgifter de neste årene vil på lengre sikt kunne føre til en økning av gebyrnivået. Samtidig er det viktig å gjennomføre de vedtatte investeringsprosjektene og oppgraderingene i planperioden for å sikre tilfredsstillende vann og avløp i alle deler av kommunen.

Veger

Vi ønsker å ha effektive tjenester og god kvalitet på drift av det kommunale vegnettet, og slik sett opprettholde god standard på vegene med lavere økonomiske rammer.

Kommunen har en 4-årsplan for rehabiliteringstiltak når det gjelder kommunale veger. Denne rulleres hvert år, og danner grunnlaget for årlige tiltaksplaner innenfor de rammer kommunestyret fastsetter. Løpende vegvedlikehold gjøres ut fra det til enhver tid gjeldende behov og vær-situasjon.

Vi har de siste årene hatt særlig fokus på bærekraftig samfunnsutvikling, og dette videreføres i 2023. I praksis medfører dette å forebygge flomskader som for eksempel utskifting av underdimensjonerte stikkrenner, holde trær unna vegtraseene og renske gjengrodd grøfter.

Overvann

Vi ønsker trygge og gode byggeområder der overvann ikke gjør skade på mennesker, dyr eller materielle verdier.

I forbindelse med utbygging av nye nærings-, bolig- og hytteområder skal vi ha fokus på håndtering av overvann. I tillegg planlegges det gjennomført flomsikringstiltak i Dørja. Kommunen har søkt og mottatt tilskuddsmidler fra NVE til flomsikringstiltak, og på denne måten får vi utført langt mer omfattende tiltak enn vi ville hatt anledning til i egen regi. Dette er et omfattende prosjekt som krever enten konsesjonsbehandling eller reguleringsplan.

Beredskap

For å sikre driften av kommunens vann- og avløpsanlegg ved strømbortfall, jobbes med å etablere nødstrømsanlegg ved viktige lokasjoner. Det jobbes også med å bedre sikkerheten mot innbrudd i kommunens driftsovervåkning for vann og avløp.

Sammen om gode hverdagsliv

Måltabell

Hovedmål

Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.

Delmål

Et aktivitetsvennlig lokalsamfunn for alle. Det skjer ved å legge til rette for lett tilgjengelige fysiske omgivelser, åpne møteplasser for organisert og uorganisert aktivitet, aktive og trygge skoleveier.

Sammen om en grønnere kommune

Måltabell

Hovedmål

Gausdal er en viktig aktør i det grønne skiftet.

Delmål

At de regionale temaplanene for næring og landbruk bygger godt opp under målsetninger for det grønne skiftet. Det gjøres blant annet ved å motivere til investeringer i klimatiltak for å redusere utslipp og øke karbonbinding.

Klimavennlig transport med gode kollektivtilbud for alle, bedre gang- og sykkelveier og god tilrettelegging for el-biler.

Sammen om samfunnssikkerhet og god beredskap

Måltabell

Hovedmål

Gausdal er et trygt lokalsamfunn med god beredskap.

Delmål

Vi forsyner kommunens innbyggere med nok drikkevann av god kvalitet, og vi sørger for bortledning og rensing av avløpsvann på en miljømessig god måte.

Vi skal unngå hendelser der overvann gjør skade på mennesker og dyr, og nye flomsikringstiltak skal motstå flom med det gjentakingsintervallet det er dimensjonert for.

Å prioritere trafiksikkerhet høyt, bla. gjennom godkjenningsordningen Trafikksikker kommune.

Oppdrag

"-" benyttes der det ikke er registrert data

Oppdrag	Frist	Delmål	Mål
I 2023 skal vi ferdigstille revidering av trafikksikkerhetsplan.	31.12.2023	Å prioritere trafikksikkerhet høyt, bla. gjennom godkjenningsordningen Trafikksikker kommune.	Gausdal er et trygt lokalsamfunn med god beredskap.
Reasfaltering av gang- og sykkelveg mellom Herredshuset og undergangen ved Coop Prix i Forset.	31.12.2023	Klimavennlig transport med gode kollektivtilbud for alle, bedre gang- og sykkelveier og god tilrettelegging for el-biler.	Gausdal er en viktig aktør i det grønne skiftet.
Vi vil i 2023 gå til anskaffelse av nødstrømsaggregat.	31.12.2023 -		Gausdal er et trygt lokalsamfunn med god beredskap.
Vi vil i 2023 rapportere på eventuelle avvik knyttet til drikkevann.	31.12.2023	Vi forsyner kommunens innbyggere med nok drikkevann av god kvalitet, og vi sørger for bortledning og rensing av avløpsvann på en miljømessig god måte.	Gausdal er et trygt lokalsamfunn med god beredskap.
Vi vil i 2023 rapportere på eventuelle avvik knyttet til overvann.	31.12.2023	Vi skal unngå hendelser der overvann gjør skade på mennesker og dyr, og nye flomsikringstiltak skal motstå flom med det gjentaksintervallet det er dimensjonert for.	Gausdal er et trygt lokalsamfunn med god beredskap.

Bygg/eiendom/areal

Om planområdet

Planområdet omfatter byggesak, kart/oppmåling, arealplanlegging og eiendomsforvaltning. Hele kommunens bygningsmasse er samlet på dette planområdet, og er en av de største verdiene som kommunen besitter.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Vedtatt budsjett	51 306	51 306	51 306	51 306
Vedtak forrige periode				
Fra institusjon til HDO, endring i inntekter	-442	-663	-663	-663
Kartlegging av arealer for boligbygging	-200	-200	-200	-200
Konsulentbistand i forbindelse med mindre endringer av reguleringsplaner	0	-50	-50	-50
Maskiner og utstyr til renholdsavdeling	-500	-500	-500	-500
Opphevelse av 4 reguleringsplaner.	-200	-200	-200	-200
Andre tiltak	1 906	4 623	7 129	7 129
Sum Vedtak forrige periode	564	3 010	5 516	5 516
Sum Budsjettendring i år	7 972	7 972	7 972	7 972
Sum Lønns- og prisvekst	586	586	586	586
Konsekvensjustert budsjett	9 121	11 567	14 073	14 073
Konsekvensjustert ramme	60 427	62 873	65 379	65 379
Nye tiltak				
Kafelokaler/kantine i kommunehuset.	950	600	600	600
Kommunedelplan Skei	100	0	0	0
Regulering av område B08 + Fedjevegen i tilknytning til Heggen boligfelt.	350	0	0	0
Reguleringsprosess Grånlia Miljøpark.	250	0	0	0
Selvkost økonomiplan 2023-2026	-670	-672	-1 028	-1 276
Økte strømutfgifter.	5 000	5 000	5 000	5 000
Sum Nye tiltak	5 980	4 928	4 572	4 324
Innsparingstiltak				
Kafelokaler/kantine i kommunehuset.	-950	-600	-600	-600
Sum Innsparingstiltak	-950	-600	-600	-600
Nye tiltak og realendringer budsjett	5 030	4 328	3 972	3 724
Ramme 2023-2026	65 457	67 201	69 351	69 103

Sammendrag budsjett

Driftsramma på planområdet er økt med 14,2 mill. kr fra 2022 til 2023. Av dette utgjør avskrivningene 10,1 mill. kr, og økte strømutfgifter utgjør 5 mill. kr. I tillegg til det som framkommer av tiltaks-listen, inngår budsjettendringer knyttet til lønnsoppgjør og korleksjoner mellom planområdene.

Handlings- og økonomiplan for 2023-2026, budsjett for 2023

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Sum	Sum øvrige år						Sum i planperioden 2023-32
	2023	2024	2025	2026		2023-26	2027	2028	2029	2030	2031	
Investeringsprosjekter	500	1 000	1 000	1 000	3 500	1 000	1 000	0	0	0	0	5 500
Alternative energikilder på større kommunale bygg	500	1 000	1 000	1 000	3 500	1 000	1 000	0	0	0	0	5 500
Boliger for yngre mennesker med funksjonsnedsettelser	0	0	12 500	0	12 500	0	0	0	0	0	0	12 500
Lekeapparater barnehagene	0	250	0	0	250	250	0	0	250	0	0	750
Lekeapparater Kornhaug barnehage	300	0	0	0	300	0	0	0	0	0	0	300
Lekeapparater skolene	250	0	0	250	500	0	0	250	0	0	250	1 000
Ny garasje ved ambulansestasjonen.	0	1 000	0	0	1 000	0	0	0	0	0	0	1 000
Ny takteking på Driftstasjonen.	1 000	0	0	0	1 000	0	0	0	0	0	0	1 000
Nye biler til eiendomsforvaltningen	1 000	1 000	350	0	2 350	0	500	500	500	500	500	4 850
Rammebevilgning inv Pleie og omsorg	700	700	700	700	2 800	700	700	700	700	700	700	7 000
Rammebevilgning planområde 7 for øvrig	3 000	3 000	3 000	3 000	12 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	72 000
Rammebevilgning utbyggingsområder	1 000	500	0	0	1 500	0	0	0	0	0	0	1 500
Rehabilitering av administrasjonshus	800	0	0	6 500	7 300	0	0	0	0	0	0	7 300
Rehabilitering av Forset barnehage	0	0	950	0	950	0	0	0	0	0	0	950
Rehabilitering av kommunale utleieboliger	2 700	1 100	400	0	4 200	0	0	0	0	0	0	4 200
Rehabilitering Follebutunet.	0	0	5 900	0	5 900	0	0	0	0	0	0	5 900
Rehabilitering Forset skole	0	0	6 000	0	6 000	0	0	0	0	0	0	6 000
Rehabilitering Forsettunet, innvendig	0	0	0	5 200	5 200	0	0	0	0	0	0	5 200
Rehabilitering Kornhaug barnehage.	0	1 000	0	0	1 000	0	0	0	0	0	0	1 000
Steinslia næringsområde, grunnerverv og opparbeiding	0	0	2 000	0	2 000	0	0	0	0	0	0	2 000
Trafikksikkerhetstiltak rundt Forset skole- og barnehage og Gausdal ungdomsskole	0	0	11 500	0	11 500	0	0	0	0	0	0	11 500

Handlings- og økonomiplan for 2023-2026, budsjett for 2023

	Økonomiplan				Sum	Sum øvrige år						Sum i planperioden
	2023	2024	2025	2026		2023-26	2027	2028	2029	2030	2031	
Investeringsprosjekter	700	0	0	0	700	0	0	0	0	0	0	700
Trafikksikkerhetstiltak ved Kornhaug barnehage	700	0	0	0	700	0	0	0	0	0	0	700
Utskifting av bil ved kart/oppmåling	0	0	400	0	400	0	0	0	0	0	0	400
Sum investeringsprosjekter	11 950	9 550	44 700	16 650	82 850	11 950	12 200	11 450	11 450	11 200	11 450	152 550

Kostra-analyse

	Gausdal 2020	Gausdal 2021	Øyer	Tynset	Oppdal	Hole	Kostragruppe 01
Prioritet							
Eiendomsforvaltning, kommune nettodriftsutgifter/beløp pr innb (kr) *)	5 881	6 535	8 787	6 187	6 276	6 040	5 794
Netto driftsutgifter per innbygger (261) institusjonslokaler (B) *) **)	1 145	1 343	1 994	700	1 199	1 144	1 063
Kommunekasse							
Netto driftsutgifter per innbygger (222) skolelokaler (B) (Kommunekasse) *) **)	2 844	3 003	4 069	2 206	2 051	2 195	2 372

*) Inflasjonsjustert med deflator

***) Justert for utgiftsbehov

Utfordringer og muligheter i planperioden

Hovedmålene fra kommuneplanens samfunnsdel må være gjennomgående i arbeid med arealplanlegging, byggesaksbehandling og eiendomsdrift. Det mest sentrale er at vi utnytter arealene våre på en bærekraftig måte, planlegger for trygge og gode oppvekst og bomiljøer for alle livets faser, og har fokus på det grønne skiftet og klimagassutslipp.

Eiendom: Forvaltning, drift og vedlikehold, samt investeringsprosjekter.

Eiendomsforvaltning er en oppgave som i hovedsak skal støtte opp under, og legge til rette for kommunens øvrige drift. Slik sett er ikke driften rettet direkte mot eksterne brukere, men mer indirekte ved å gi andre enheter gode forutsetninger/fasiliteter for sin tjenesteyting.

Bygningsmassen må driftes på en mest mulig energieffektiv måte, og med fokus på å redusere klimagassutslipp. I arbeidet med vedlikehold av kommunens bygningsmasse er det viktig å registrere tilstand, slik at utbedringstiltak kan planlegges og prioriteres gjennom rehabiliteringsplan. Dette for å forebygge dyre følgeskader, og for å unngå helseskadelige effekter for dem som oppholder seg der. Tilrettelegging for universell utforming vil ha særskilt fokus ved planlegging av rehabilitering og nybygg.

På samme måte er det viktig at kommunens bygninger har inneklime og uteområder som er helsefremmende og bidrar til et godt arbeidsmiljø.

Kommunen disponerer totalt sett en bilpark på om lag 30 biler. Det er et mål at kommunen reduserer klimagassutslipp fra egen drift. Så mange biler som mulig planlegges erstattet med el-biler når det er

behov for utskiftning, så fremt det er forsvarlig med tanke på driften. Det er etablert ladepunkter for kommunale tjenestebiler ved de fleste formålsbygg.

Byggesak og arealplan

Kommunen har per i dag få ledige tomter for eneboliger/tomannsboliger. Med tanke på jordvern og samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging har kommunen et begrenset handlingsrom med tanke på å etablere nye boligområder for å tiltrekke seg nye innbyggere. Noe av samme utfordringsbildet gjør seg gjeldende for næringstomter.

Tomtereserven for boliger i Heggen 4-feltet i Follebu er utsolgt. I nylig vedtatt kommuneplanens arealdel er det avsatt et par mindre områder i Follebu til boligbebyggelse.

Ved Segalstad Bru er det utarbeidet et kostnadsoverslag på en eventuell utbygging av infrastruktur i Fjerdumskogen boligfelt. På grunn av at terrenget i området er noe utfordrende med tanke på fremføring av veier og ledningsnett for vann og avløp, samt at det er krav om bygging av gang- og sykkelveg langs Baklivegen viser det seg at det blir en kostbar utbygging. Med bakgrunn i dette vil det neppe være realistisk å få solgt tomter til selvkostpris. Det er derfor ikke foreslått lagt inn investeringsmidler i planperioden til utbygging av dette området.

Gausdal har et stort antall fritidsboliger, og antallet fritidsboliger passerte i 2018 antallet boliger i kommunen. I framtidig arealplanlegging må det vurderes hvordan en kan oppnå en mest mulig bærekraftig utvikling av fritidsboligsektoren i kommunen. Dette er blant annet et viktig tema i forbindelse med utarbeidelse av kommunedelplan for Skei.

Kommunen opplever en økende interessekonflikt mellom utbyggingsinteresser og beitedyr næringen. Det er på Skei det er mest intensiv hyttebygging, og det er naturligvis her utfordringene er størst. Det er satt forskjellige bestemmelser om gjerder i reguleringsplanene, litt avhengig av når planen ble vedtatt. Med dagens kapasitet må kommunen prioritere strengt når det gjennomføres tilsyn for å kunne følge opp at de ulike reguleringsbestemmelsene følges i praksis.

Fokusområder 2023

Eiendom: Forvaltning, drift og vedlikehold

Effektiv og bærekraftig forvaltning og drift av kommunens eiendommer innebærer at:

- Byggene vedlikeholdes og utvikles på en klimavennlig måte, og slik at verdiene øker.
- Bygningene utvikles i takt med nye krav og endret bruk, slik at de til enhver tid understøtter den aktuelle bruken, og slik sett bidrar til effektiv tjenesteyting.
- Vedlikeholdet optimaliseres for å få en mest mulig effektiv utnyttelse av ressursene samtidig som en søker å redusere miljøavtrykket mest mulig.
Det er et mål at kommunen reduserer energibruk og klimagassutslipp fra egen drift. Planområde 7 bidrar til dette ved overgang til elbiler.

Energieffektivisering

Det har i mange år vært arbeidet med å redusere energiforbruket i kommunens bygningsmasse. Det er gjennomført et energispareprosjekt der det ble investert betydelige midler for å redusere energibruken. Et element i dette prosjektet var å gjennomføre opplæring av driftspersonell samt drive holdningsskapende arbeid. Det blir viktig å fortsette dette arbeidet, og hele tiden søke etter nye tiltak for å redusere energibruken med tanke på kommunens mål om å bli klimanøytral innen 2030. Det har gjennom flere år vært kjøpt strøm med fornybar opprinnelsesgaranti, og det blir viktig å videreføre dette

i årene fremover. Et annet tiltak som må utredes og vurderes er investering i solcelleanlegg på kommunale bygg.

Kommunens bygningsmasse

Kommunen har et mål om å ha en bærekraftig bygningsmasse med godt inneklima og gode fysiske arbeids-, lærings- og boforhold som driftes og vedlikeholdes på en effektiv og verdiøkende måte, og slik at de bruker minst mulig energi, og skaper minst mulig forurensning.

Det er gjennomført tilstandsanalyser med kostnadsoverslag knyttet til feil og mangler ved bygningsmassen. Oversikten holdes løpende oppdatert, og dette er et godt verktøy for å utarbeide årsplaner og langsiktige prioriteringer for vedlikehold og rehabilitering.

Det har over flere år vært stort fokus på arealeffektivisering. Eldre uhensiktsmessige bygg avhendes eller rives, andre rehabiliteres/ombygges, og det bygges eller kjøpes nye. Det har den senere tid vært mange ledige utleieboliger, men at dette nå er i ferd med å endres ved at kommunestyret har vedtatt å ta imot inntil 15 flyktninger i året for årene 2022 og 2023.

Kommunale investeringsprosjekter innenfor bygg kan variere fra små relativt enkle endringer til store kompliserte prosjekter. Felles for alle er at det er viktig med en god prosess i forkant av den praktiske gjennomføringen, slik at både ansatte, brukere og driftspersonell har mulighet for å komme med innspill. Slike investeringsprosjekter planlegges og gjennomføres på en best mulig måte innenfor vedtatte budsjetttrammer, og med fokus på bruk av miljøvennlige materialer for å redusere klimagassutslipp.

Byggesak og arealplan

Ny kommuneplanens samfunnsdel ble vedtatt i 2021. Vi skal ha fokus på arealstrategiene fra kommuneplanens samfunnsdel ved arealplanlegging og byggesaksbehandling.

Med bakgrunn i gjennomført grovanalyse av nye boligområder i nærheten av tettstedene Segalstad Bru – Follebu, samt bestilling fra kommunestyret, må det jobbes videre med planer for aktuelle områder. Videre prioriteringer av ulike planarbeid er avhengig av en politisk prioritering mellom overordnede planer og reguleringsplaner for næringsområder, boligområder og fritidsboligområder. Det vil bli lagt fram en sak til formannskapet for eventuell prioritering mellom reguleringsplanoppgaver i starten av 2023.

Arbeidet med oppfølging av regelverket om gjerder i hytteområder videreføres i 2023.

Sammen om bærekraftig arealbruk.

Måltabell

Hovedmål

Arealet vårt skal forvaltes på en balansert og bærekraftig måte.

Delmål

At arealstrategiene legges til grunn ved utarbeidelse og vedtak av alle tema- og arealplaner og i byggesaksbehandlingen.

Arealplanene våre skal legge til rette for gode bo- og oppvekstmiljøer, god folkehelse, reiselivs- og næringsutvikling og annen verdiskaping.

Vår arealbruk skal gi et så lite klima- og miljøavtrykk som mulig.

Sammen om gode hverdagsliv

Måltabell

Hovedmål

I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.

Delmål

Et tilgjengelig lokalsamfunn for alle, ved å legge universell utforming til grunn i alle kommunale planer.

Kommunale planer som legger aktivt til rette for ulike type boliger for alle livsfaser i varierte bomiljøer.

Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.

Et aktivitetsvennlig lokalsamfunn for alle. Det skjer ved å legge til rette for lett tilgjengelige fysiske omgivelser, åpne møteplasser for organisert og uorganisert aktivitet, aktive og trygge skoleveier.

Kommunale planer som legger aktivt til rette for ulike type boliger for alle livsfaser i varierte bomiljøer.

Sammen om en grønnere kommune

Måltabell

Hovedmål

Gausdal er en viktig aktør i det grønne skiftet.

Delmål

At de regionale temaplanene for næring og landbruk bygger godt opp under målsetninger for det grønne skiftet. Det gjøres blant annet ved å motivere til investeringer i klimatiltak for å redusere utslipp og øke karbonbinding.

Klimavennlig transport med gode kollektivtilbud for alle, bedre gang- og sykkelveier og god tilrettelegging for el-biler.

Vi skal jobbe aktivt gjennom det grønne skiftet for å bli klimanøytrale innen 2030.

At kommunen er pådriver for framtidsrettede løsninger som bidrar til lavere klimagassutslipp, bedre energieffektivitet og tilrettelegging for ny teknologi (karbonnøytral utvikling). Dette skal gjøres gjennom aktiv medvirkning fra innbyggere, næringsliv inkludert landbruk slik at de kan dra nytte av det grønne skiftet.

At kommunen reduserer energibruk og klimagassutslipp fra egen drift. Vi arbeider målrettet med energieffektivisering, kjøp av strøm med fornybar opprinnelsesgaranti og reduksjon av utslipp fra kommunens bilpark. Klimabevissthet skal være gjennomgående for alle tjenester.

Å sørge for at det bygges der det er trygt, godt tilpasset landskapet og slik at det gir minst mulig klimagassutslipp.

Hovedmål

Vi tar vare på naturen, planlegger helhetlig, tar bærekraftige valg og handler klimavennlig.

Delmål

Balanse i videre fritidsboligutvikling med fokus på naturens tålegrense, ved blant annet å fastsette markagrense. Markagrense innføres ved revisjon av kommunedelplanen for Skei. Fjellområdene våre er, og skal fortsatt være, attraktive for fastboende, fritidsinnbyggere og besøkende.

Å sørge for at det bygges der det er trygt, godt tilpasset landskapet og slik at det gir minst mulig klimagassutslipp.

Sammen om samfunnssikkerhet og god beredskap

Måltabell

Hovedmål

Gausdal er et trygt lokalsamfunn med god beredskap.

Delmål

Helhetlig planlegging for å sikre at areal blir disponert på en bærekraftig måte, og ivaretar hensynet til sikkerhet og beredskap og folkehelse.

Oppdrag

"-" benyttes der det ikke er registrert data

Beløp i 1000

Oppdrag	Frist	Delmål	Mål
Det gjennomføres en kartlegging av alle kommunens formålsbygg for å ha grunnlag for en vurdering av om byggene kan utnyttes mer effektivt.	31.12.2023	-	Vi skal jobbe aktivt gjennom det grønne skiftet for å bli klimanøytrale innen 2030.
Gjennomføre åpent møte før første gangs behandling av revidert kommunedelplan Skei	01.03.2023	Balanse i videre fritidsboligutvikling med fokus på naturens tålegrense, ved blant annet å fastsette markagrense. Markagrense innføres ved revisjon av kommunedelplanen for Skei. Fjellområdene våre er, og skal fortsatt være, attraktive for fastboende, fritidsinnbyggere og besøkende.	Vi tar vare på naturen, planlegger helhetlig, tar bærekraftige valg og handler klimavennlig.
Revidere rehabiliteringsplan for kommunale bygg med særlig fokus på universell utforming.	31.12.2023	Et tilgjengelig lokalsamfunn for alle, ved å legge universell utforming til grunn i alle kommunale planer.	I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.

Handlings- og økonomiplan for 2023-2026, budsjett for 2023

Oppdrag	Frist	Delmål	Mål
Utredning og vurdering av investering i solcelleanlegg på kommunale bygg.	31.12.2023	At kommunen reduserer energibruk og klimagassutslipp fra egen drift. Vi arbeider målrettet med energieffektivisering, kjøp av strøm med fornybar opprinnelsesgaranti og reduksjon av utslipp fra kommunens bilpark. Klimabevissthet skal være gjennomgående for alle tjenester.	Vi skal jobbe aktivt gjennom det grønne skiftet for å bli klimanøytrale innen 2030.
Ved utskifting av biler innen eiendomsforvaltningen, skal dette være elbiler.	31.12.2023	At kommunen reduserer energibruk og klimagassutslipp fra egen drift. Vi arbeider målrettet med energieffektivisering, kjøp av strøm med fornybar opprinnelsesgaranti og reduksjon av utslipp fra kommunens bilpark. Klimabevissthet skal være gjennomgående for alle tjenester.	Vi skal jobbe aktivt gjennom det grønne skiftet for å bli klimanøytrale innen 2030.

Interkommunale samarbeid

Om planområdet

Området omfatter utgifter og inntekter knyttet til de interkommunale samarbeidene der Gausdal har et vertskommuneansvar. Dette innebærer i praksis utgifter og inntekter til felles Landbrukskontor for Lillehammer-regionen og Regional Frisklivssentral. Utgiftene og inntektene her skal både i budsjettet og regnskapet balansere. Kommunens tilskudd til deltakelse i fellesskapene føres på de respektive planområdene, det vil si planområde 2 Næring og miljø for Landbrukskontoret, planområde 9 Barn og familie for Øyer og Gausdal barneverntjeneste og planområde 11 Helse for tilskudd til Regional Frisklivssentral.

Mer om interkommunale samarbeid.

I kommunal sektor er det stor frihet til å organisere virksomheten. Rettsgrunnlag er kommuneloven og særlover som aksjeloven.

- Egen driftsorganisasjon - Selvstendige rettssubjekter - Kjøp av tjenester - Interkommunalt samarbeid	→	Det overordnede ansvaret ligger alltid hos kommunestyret

Siden 2003 har interkommunalt samarbeid (basert på felles IKT-løsninger) vært et strategisk valg for kommunene i Lillehammer-regionen. Gjennom disse samarbeidene er det et mål å sikre:

- Gevinstrealisering
- Større fagmiljø for å løse samfunnsoppgaver
- Større fagmiljø for å redusere sårbarhet
- Større fagmiljø for rekruttering
- At sentrale føringer håndteres, -for eksempel samhandlingsreformen

Noen av samarbeidene omfatter flere kommuner også, og noen samarbeid omfatter bare Gausdal og Lillehammer kommuner, eller Gausdal og Øyer kommuner (barnevernssamarbeid fra og med 2021).

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Vedtatt budsjett	0	0	0	0
Vedtatt forrige periode				
Sum Vedtak forrige periode	0	0	0	0
Konsekvensjustert ramme	0	0	0	0
Nye tiltak				
Sum Nye tiltak	0	0	0	0
Ramme 2023-2026	0	0	0	0

Sammendrag budsjett

Budsjett og regnskap på planområde 8 Interkommunale samarbeid skal alltid gå i null. Dette er fordi det er her Gausdal fører budsjett og regnskap for de interkommunale samarbeid der Gausdal er vertskommune. Er utgiftene lavere enn det som er budsjettert, skal dette overskuddet enten avsettes på et bundet driftsfond til bruk senere år, eller overskuddet utbetales til deltakerkommunene.

De senere år har kommunen på dette planområdet lagt inn en oversikt som viser de ulike samarbeidene som kommunen er deltaker i, og hva som er kommunens andel av budsjettet for disse. Nedenfor er en tabell som viser det enkelte samarbeid og kommunens budsjetterte andel for 2022 og 2023.

Navn på samarbeidet og organisering	Verts-kommune	Omfatter	Plan-omr.	Budsjett 2022	Budsjett 2023
Interkommunale samarbeid § 28 i kommuneloven:					
Fellesenhet Økonomi	Lillehammer	Regnskap, lønn, fakturering, skanning.	1	2 735	2 891
Fellesenhet skatt/innfordring	Øyer	Skatt, arbeidsgiverkontroll og innfordring.	1	390	402
Lillehammer regionen Vekst	Lillehammer	Næringsrådgivning	2	934	954
Felles Landbrukskontor i Lillehammer-regionen	Gausdal	Saksbehandling og rådgivning innen skog- og landbruk	2	3 300	3 323
DIG3 samarbeid	Lillehammer	Drift av felles IT-løsning innen skole.	3	207	215
GIS-samarbeid	Lillehammer	Samarbeid innen geografiske informasjonssystem	7	685	710
Barnevernsamarbeid Øyer og Gausdal	Gausdal	Samarbeid om barneverntjenester. Startet opp 1/1-2021	9	6 263	6 518
Felles barnevernsvakt	Ringsaker	Lovpålagt vaktberedskap for barneverntjenesten	9	330	362
NAV Lillehammer - Gausdal	Lillehammer	NAV- drift av tjenesten. Utgifter til øk.sosialhjelp og kvalifiseringsprogram kommer i tillegg.	10	4 898	5 053
Regional Frisklivssentral	Gausdal	Veiledning fysisk aktivitet, ernæring, livsstil	11	555	566

Handlings- og økonomiplan for 2023-2026, budsjett for 2023

Legevakt	Lillehammer	Interkommunal legevakt	11	3 256	3 779
Miljørettet helsevern	Ringebu	Miljørettet helsevern	11	180	136
Gerica	Øyer	Felles elektronisk pasientjournal	11, 12	357	478
Fellesutgifter, helseregion	Lillehammer/Øyer	Sykehjemslege og sekretær for styret i Helseregion Sør-Gudbrandsdal	11, 12	531	544
FACT-team, psykisk helse/rus	Lillehammer	Oppstart senhøsten 2019	11	283	250
Fagteam psykisk helse og rus	Lillehammer		11	72	143
Intermediærplasser	Lillehammer	Intermediærplasser på Lillehammer Helsehus	12	1 599	1 658
KAD-plasser	Lillehammer	To KAD-plasser på Lillehammer Helsehus	12	416	478
Kjøp av tjenester:					
Innkjøp	Lillehammer	Innkjøpstjenester	1	411	431
Borgerlige vigsler	Lillehammer	Administrasjon og vigselslokale, oppstart 2018	1	10	10
Personvernombud	Lillehammer	Lovpålagt funksjon, oppstart 2018	1	218	226
Regionrådskoordinator	Nå Lillehammer, før Oppland fylkeskommune	Sekretærfunksjon for regionrådet i Lillehammer-regionen	2	138	143
Rensing av avløpsvann	Lillehammer	Kjøp av rensanleggstjenester for avløpsvann og septik	6	9 174	9 458
Alarmsentral	Hamar kommune	Drift av 110-sentralen	6	512	602
Reisevaksinering	Lillehammer		11	45	47

Handlings- og økonomiplan for 2023-2026, budsjett for 2023

Interkommunalt samarbeid § 27 i kommuneloven:					
IKA Opplandene	Oppland fylkeskommune	Arkivsamarbeid	1		
Kontrollutvalgssekretariatet Innlandet	Oppland fylkeskommune	Sekretariat for kontrollutvalg	1	208	218
INNOFF		Innkjøpsamarbeid	1		
Lillehammer Regionen Brannvesen	Lillehammer	Brann- og feiervesen	6	7 603	7 945
Partnerskapsavtale:					
Interkommunalt politisk råd i Lillehammer-regionen		Utviklingsarbeid i regionen	2	333	333
Interkommunale selskap (IKS):					
Innlandet revisjon IKS		Revisjonstjenester	1	1 077	1 116
GLØR IKS		Renovasjonstjenester	6	12 473	14 398
Gudbrandsdalen Krisesenter IKS		Krisesenter	9	456	473
Sum utgifter interkommunale samarbeid				59 650	63 861

Barn og familie

Om planområdet

Planområdet består av pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT), helsestasjons- og skolehelsetjeneste, familieteam, svangerskapsomsorg, barnefysioterapi og barneverntjeneste.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Vedtatt budsjett	28 376	28 376	28 376	28 376
Sum Tekniske justeringer	190	190	190	190
Vedtatt forrige periode				
Statsbudsjett 2022 - Barnekoordinator	106	106	106	106
Statsbudsjettet - Barnevernreformen, økonomiske konsekvenser	431	431	431	431
Andre tiltak	-99	-99	-99	-99
Sum Vedtak forrige periode	438	438	438	438
Sum Budsjettendring i år	265	265	265	265
Sum Lønns- og prisvekst	32	32	32	32
Konsekvensjustert budsjett	925	925	925	925
Konsekvensjustert ramme	29 301	29 301	29 301	29 301
Nye tiltak				
Statsbudsjett 2023, barnevern, plan for gjennomføring av samvær og reduserte utgifter til nemnder	11	11	11	11
Statsbudsjettet - Barnevernreformen, økonomiske konsekvenser	-431	0	0	0
Styrke skolehelsetjenesten	750	750	750	750
Andre tiltak	580	580	580	580
Sum Nye tiltak	910	1 341	1 341	1 341
Nye tiltak og realendringer budsjett	910	1 341	1 341	1 341
Ramme 2023-2026	30 211	30 642	30 642	30 642

Sammendrag budsjett

Driftsramma er økt med 1,8 mill. kr fra 2022 til 2023. Som det framgår av tiltaksoversikten, gjelder 0,75 mill. kr av dette styrking av skolehelsetjenesten. 0,2 mill. kr gjelder midler til helsestasjonen som følge av økning i antall flyktninger, mens øvrig utgiftsøkning gjelder lønns- og prisvekst.

Kostra-analyse

	Gausdal 2020	Gausdal 2021	Øyer	Tynset	Oppdal	Hole	Kostragruppe 01
Prioritet							
Netto driftsutgifter per innbygger (232) forebygg. helsestasjons- og skolehelsetjeneste (B) *) **)	742	840	1 289	921	854	753	826
Netto driftsutgifter pr. innbygger til Barnevern (B) *) **)	3 057	2 790	2 335	1 404	1 554	1 838	2 254

*) Inflasjonsjustert med deflator

***) Justert for utgiftsbehov

Utfordringer og muligheter i planperioden

Barn og unge

Den generelle helsetilstanden til barn og unge i Gausdal er god. Det er høy trivsel i barnehager og skoler, og gjennom Ung Data-undersøkelsen (mars 2021) gir de aller fleste ungdommer uttrykk for at de mestrer utfordringene de møter i hverdagen. De har venner og fellesskap og er fornøyde med livet sitt. Samtidig er noen barn og unge mer sårbare og utsatte, og trenger bistand og hjelp fra kommunale tjenester.

Fra høsten 2021 og gjennom 2022 har det vært en økning i antall henvendelser fra barn og unge som sier at de har det vanskelig i hverdagen sin. Særlig merkes dette i henvendelser til skolehelsetjenesten. Dette omhandler problemer i et stort spekter, fra generelle vansker som angst, usikkerhet og motløshet, til de som har utviklet mer alvorlig problematikk før de kommer i kontakt med noen som kan hjelpe.

Barnevernreformen (oppvekstreformen) trådte i kraft i 2022 og gir kommunene mer ansvar innenfor barnevernområdet. Tjenesten vil få nye omfattende oppgaver, og kommunen vil i tillegg få et økt finansieringsansvar for barneverntiltak. Dette vil utfordre kommunen når det gjelder kapasitet, kompetanse og økonomi.

Foresatte

Alt helsefremmende og forebyggende arbeid rettet mot barn og unge må starte med de foresatte.

I alle tjenester oppleves det at terskelen for å be om hjelp er lavere enn tidligere. Samtidig er usikkerheten større, og mange foresatte strever med å leve opp til medieskapt idealer. Koblet opp mot et sterkt prestasjonsfokus i alle deler av samfunnet øker dette presset på foresatte og deres opplevelse av foreldrerollen.

Fokusområder 2023

Oppvekstsektoren har en felles hovedmålsetning om å ha glade, trygge, robuste barn og unge, med tro og håp for fremtiden, som mestrer et liv med opp- og nedturer. For å lykkes med dette er vi helt avhengige av å arbeide helsefremmende, forebyggende og styrkebasert. Vi trenger samordnet arbeid med de barn, unge og familier som har særskilte behov, og det stiller krav til et godt organisert og tilgjengelig hjelpeapparat som oppleves som samarbeidende, tilgjengelig og oversiktlig.

Tjenestene må ha et særlig blikk for å fange opp sårbare barn/unge som står i fare for skjevutvikling og/eller helseskade.

Plan for å forebygge utvikling av omsorgssvikt og atferdsvansker underbygger tjenestenes samlede ansvar og samordning/koordinering av den forebyggende innsatsen i kommunen.

Tjenestene driver aktivt med ulike tiltak for å gi foreldre støtte og veiledning om hvordan de best kan ivareta barns oppvekst og utviklingsmuligheter. Kort sagt; være en så god forelder som mulig for sitt barn.

Tjenestene benytter flere modeller og programmer for foreldreveiledning som er tilpasset ulike behov og utfordringer.

Sammen om gode hverdagsliv

Måltabell

Hovedmål

Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.

Delmål

Å være opptatt av barn og unges gode egenskaper, og bygge på hverandres ressurser. Det styrker fellesskap, læring og mestring i barnehagen, på skolen, hjemme og på fritidsarenaene.

Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.

Systematisk arbeid for at alle skal ha like muligheter. Redusert sosial ulikhet og forskjeller i levekår gjennom tiltak rettet mot lavinntektsfamilier.

Oppdrag

"-" benyttes der det ikke er registrert data

Beløp i 1000

Oppdrag	Frist	Delmål	Mål
Følge opp plan for forebygging av atferdsvansker og omsorgssvikt, med vekt på systematikk og samarbeid.	31.12.2023	-	Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.

Sosiale tjenester og sysselsetting

Om planområdet

Planområdet består av gjeldsrådgivning, bostøtte, saksbehandling av Husbankens låne- og tilskuddsordninger, sosial rådgivning, økonomisk sosialhjelp, tilbud til rusmisbrukere, flyktingtjeneste, sysselsetting, aktivitets og arbeidstilbud for personer med nedsatt funksjonsevne, oppfølgingstjeneste for ungdom, samt aktivitetssenter i Forset.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Vedtatt budsjett	12 334	12 334	12 334	12 334
Sum Tekniske justeringer	2 901	4 318	5 895	3 782
Vedtatt forrige periode				
Andre tiltak	-72	-160	-176	-176
Sum Vedtak forrige periode	-72	-160	-176	-176
Sum Demografijustering	202	202	202	202
Sum Budsjettendring i år	257	411	411	411
Sum Lønns- og prisvekst	60	60	60	60
Konsekvensjustert budsjett	3 347	4 831	6 391	4 278
Konsekvensjustert ramme	15 681	17 164	18 725	16 612
Nye tiltak				
Økt behov for kompetanse i aktivitetstilbud for personer med nedsatt funksjonsevne	210	210	210	210
Andre tiltak	202	202	202	202
Sum Nye tiltak	412	412	412	412
Nye tiltak og realendringer budsjett	412	412	412	412
Ramme 2023-2026	16 093	17 576	19 137	17 024

Sammendrag budsjett

Driftsramme på planområdet er økt med 3,8 mill. kr fra 2022 til 2023. I tillegg til lønn- og prisvekst, skyldes økningen i hovedsak utgifter til reetablering av flyktingtjeneste samt utgifter til bosetting av flyktinger. Inntektene er høyere enn utgiftene i 2023, men inntektene inngår i generelle statstilskudd på hovedoversikt drift. I tillegg til de tiltak som konkret framgår av tiltaks-listen, er det budsjettendringer knyttet til blant annet lønnsoppgjør og korreksjoner mellom planområdene.

Kostra-analyse

	Gausdal 2020	Gausdal 2021	Øyer	Tynset	Oppdal	Hole Kostragruppe 01	
Prioritet							
Netto driftsutgifter per innbygger (281) økonomisk sosialhjelp (B) *) **)	333	283	1 354	1 107	437	1 069	876
Netto driftsutgifter pr. innbygger til Sosiale tjenester (B) *) **)	2 205	2 601	2 732	2 610	3 053	2 052	2 566

Dekningsgrad

Andelen sosialhjelpsmottakere 18-24 år, av innbyggerne (19)-24 år (B)	2,0 %	1,3 %	7,5 %	5,0 %	3,8 %	2,2 %	4,3 %
Andelen sosialhjelpsmottakere i alderen 20-66 år, av innbyggerne 20-66 år (B)	1,2 %	1,0 %	4,9 %	3,4 %	2,6 %	2,9 %	3,1 %

*) Inflasjonsjustert med deflator

**) Justert for utgiftsbehov

Fokusområder 2023

Aktivitetstilbud for ulike grupper av tjenestemottakere er et viktig forebyggende og helsefremmende tiltak som blant annet bidrar til sosial tilhørighet, aktivitet, trivsel og mestring. Vi erfarer at både tilbud og etterspørsel etter aktivitetstilbud for personer med nedsatt funksjonsevne er i endring. Det er viktig å gjennomgå aktivitetstilbudene jevnlig, med mål om å tilpasse aktiviteten og kompetansen til deltakernes ønsker og behov, samt til å skape mest mulig aktivitet med de ressursene tjenestene har til rådighet. Frivilligheten, herunder lag og organisasjoner, har en svært viktig rolle når det gjelder å kunne tilby et bredt spekter av møteplasser og aktivitet.

NAV har utarbeidet ny virksomhetsstrategi. Kommunene Lillehammer og Gausdal og vårt felles NAV kontor vil ha følgende innsatsområder økonomiplanperioden:

- Sammen løser vi samfunnsoppdraget.
- Vi mobiliserer arbeidskraft i et arbeidsliv i omstilling.
- Alle får pengene de har krav på.
- Sammen finner vi løsninger for de som trenger det mest.

Sammen om gode hverdagsliv

Måltabell

Hovedmål

Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.

Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.

Delmål

Å være opptatt av barn og unges gode egenskaper, og bygge på hverandres ressurser. Det styrker fellesskap, læring og mestring i barnehagen, på skolen, hjemme og på fritidsarenaene.

Et aktivt samarbeid mellom lokalsamfunnet og kommunen som organisasjon, for et godt og bærekraftig velferds- og tjenestetilbud.

Systematisk arbeid for at alle skal ha like muligheter. Redusert sosial ulikhet og forskjeller i levekår gjennom tiltak rettet mot lavinntektsfamilier.

Oppdrag

"-" benyttes der det ikke er registrert data

Beløp i 1000

Oppdrag	Frist	Delmål	Mål
Når det gjelder aktivitetstilbudet til personer med nedsatt funksjonsevne må vi styrke fagkompetansen blant de ansatte, og utvikle arbeidsporfølje i takt med gjeldende behov og generell samfunnsutvikling.	31.12.2023 -		Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.

Helse

Om planområdet

Planområdet omfatter bofellesskapene Flatland, Bjørkvin, Heggelia og Flatavegen 2, vernepleietjeneste, støttekontakt- og avlastningstjeneste for yngre, kommunale tiltaksplasser, psykisk helse- og rustjeneste, fysioterapitjeneste, ergoterapitjeneste, dagsenter for eldre, aktivitetssenteret i Forset, frisklivsentral (folkehelse), utgifter knyttet til kommunelegetjenesten, legevakt, miljørettet helsevern, teknisk hygiene, smittevern og forebyggende edruskapsarbeid, inklusiv inntekter/utgifter knyttet til skjenkebevillinger.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Vedtatt budsjett	72 985	72 985	72 985	72 985
Vedtatt forrige periode				
Behov for anskaffelse av diverse utstyr/inventar	-80	-80	-80	-80
Follebutunet				
Spisestoler Forset bofellesskap	-40	-40	-40	-40
Utsatt nedlegging av Bjørkvin	-900	-1 500	-1 500	-1 500
Andre tiltak	1 126	1 125	1 125	1 125
Sum Vedtak forrige periode	106	-495	-495	-495
Sum Budsjettendring i år	1 895	1 895	1 895	1 895
Sum Lønns- og prisvekst	291	291	291	291
Konsekvensjustert budsjett	2 292	1 691	1 691	1 691
Konsekvensjustert ramme	75 277	74 677	74 677	74 677
Nye tiltak				
Endring i ressurskrevende tjenester planområde 11	1 537	1 537	1 537	1 537
Statsbudsjett 2023, fastlegeordningen	100	200	300	300
Styrking psykisk helsetjeneste	0	750	750	750
Sviktende inntekt refusjoner legesenteret	300	300	300	300
Transport tilknyttet dagsentrene	35	35	35	35
Andre tiltak	540	750	750	750
Sum Nye tiltak	2 512	3 572	3 672	3 672
Nye tiltak og realendringer budsjett	2 512	3 572	3 672	3 672
Ramme 2023-2026	77 789	78 249	78 349	78 349

Sammendrag budsjett

Det er en reduksjon i driftsramma på planområdet med 4,8 mill. kr. Det framgår av tiltaksoversikten at det er forutsatt ytterligere innsparing med 1,5 mill. kr fra 2023 som følge av vedtak om nedlegging av Bjørkvin bofellesskap. Nedlegging er ikke mulig per nå, men drifta er justert ut fra tjenestene i bofellesskapet. Det må legges inn en styrking i 2023 med 0,6 mill. kr for å ha midler til forsvarlig drift, reell innsparing i 2023 blir dermed 0,9 mill. kr.

I tillegg til de tiltak som konkret framgår av tiltaks-listen, er det budsjettendringer til blant annet lønnsoppgjør og korreksjoner mellom planområdene.

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Sum	Sum øvrige år						Sum i planperioden	
	2023	2024	2025	2026		2023-26	2027	2028	2029	2030	2031		2032
Investeringsprosjekter													
Kjøp/leasing biler hjemmetjenesten m.m.	0	500	0	0	500	0	0	0	0	0	0	0	500
Sum investeringsprosjekter	0	500	0	0	500	0	0	0	0	0	0	0	500

Kostra-analyse

	Gausdal 2020	Gausdal 2021	Øyer	Tynset	Oppdal	Hole	Kostragruppe 01
Prioritet							
Netto driftsutgifter per innbygger (233) annet forebyggende helsearbeid (B) *) **)	522	723	369	259	1 195	649	492
Netto driftsutgifter per innbygger (241) diagnose behandling re-/habilitering (B) *) **)	3 132	3 602	4 834	5 085	2 586	2 325	2 411
Netto driftsutgifter pr. innbygger til Kommnehelse (B) *) **)	4 395	5 164	6 492	6 266	4 636	3 727	3 729
Dekningsgrad							
Årsverk av leger pr. 10 000 innbyggere. Funksjon 241	12,0	12,0	9,3	10,0	11,0	9,5	9,9
Kvalitet							
Avtalte fysioterapeutårsverk per 10 000 innbyggere (årsverk)	10,3	10,2	11,2	10,8	9,3	8,7	9,8
Andre nøkkeltall							
Gjennomsnittlig listelengde (B)	737,6	735,9	921,8	933,0	900,0	1 096,0	932,5

*) Inflasjonsjustert med deflator

**) Justert for utgiftsbehov

Utfordringer og muligheter i planperioden

Den generelle samfunnsutviklingen utfordrer oss ved at folketallet synker og ungdom flytter ut av kommunen. Det fører til at andelen eldre i befolkningen øker og at det blir færre unge og voksne i yrkesaktiv alder

Innbyggerne i Gausdal blir stadig eldre, og det vil være nødvendig med langsiktig planlegging fra den enkelte innbyggers side for å kunne mestre egen hverdag og leve godt og verdig hele livet. Å ha god helse handler også om å leve et aktivt liv. Når kommunen planlegger for en fremtidig økning i antall eldre, samtidig som man vet at det vil bli færre i yrkesaktiv alder til å yte tjenester, gjøres det både for å sikre en best mulig livssituasjon for innbyggerne og for å sikre tilstrekkelig kapasitet i tjenestene. Det forebyggende og helsefremmende arbeidet vil dermed få enda større betydning i framtiden. Videre vil den enkeltes nettverk bli enda viktigere enn i dag. Man må ta i bruk de ressursene den enkelt selv har og de som finnes i deres omgivelser. Dette må skje i nært samspill mellom tjenestemottakere, deres familie og sosiale nettverk, og frivillige organisasjoner.

Det er mange faktorer som kan påvirke helsetilstanden til innbyggerne på en negativ måte, som ensomhet, dårlig ernæring, og ulike funksjonstap. Eldrereformen, St.mld. 15, Leve hele livet, vektlegger at innbyggerne har ansvar for å planlegge sin egen alderdom. Den beskriver mange tiltak for at eldre skal kunne mestre livet lenger og ha en trygg, aktiv og verdig alderdom. Selv om hver og en har ansvar for egen helse, har alle rett på helsetjenester når behovet melder seg. Brukermedvirkning er et virkemiddel på flere nivå. Blant annet kan det bidra til økt treffsikkerhet når det gjelder utforming og gjennomføring av både generelle og individuelle tjenestetilbud

De fleste innbyggerne i Gausdal lever gode liv, men vi har også ulikheter, både når det gjelder helse og levekår. Å ha god helse, samt kunne mestre hverdagslige aktiviteter og livets opp- og nedturer, har en svært stor verdi, men det er ingen selvfølge.

Trykket på psykiske helsetjenester i samfunnet er stort, og hos oss erfarer vi at sakene blir mer og mer komplekse. Dette handler blant annet om at kommunen har overtatt ansvar for helsetjenester og behandling som tidligere ble utført av spesialisthelsetjenesten. Det stiller krav til nytenkning og andre måter å organisere tjenestene på, i tillegg til at det utfordrer kapasitet og kompetanse i tjenesten.

Det er økende utfordringer for fastlegeordningen på nasjonalt nivå. Det kommer flere oppgaver som tidligere er håndtert av spesialisthelsetjenesten som utfordrer rammene rundt konsultasjonene. Per i dag er alle legehjemlene i kommunen dekket, og man har vært heldige med rekruttering så langt. Med økende antall eldre i tillegg til nye oppgaver må man her tenke langsiktig og vurdere tjenestens kapasitet.

Fokusområder 2023

Som kommune er vi opptatt av forebyggende og helsefremmende tiltak som bidrar til at våre innbyggere opprettholder god helse hele livet. Hver enkelt har i utgangspunktet ansvar for eget liv og egen helse, men i ulike livssituasjoner og livsfaser kan vi få behov for tjenester. Når man får behov for helsetjenester, er det viktig med dialog for å kartlegge behov og ressurser til den enkelte og i nettverket rundt.

Behovet for boliger i habilitering som er utformet og bemannet på en annen måte enn det vi har i dag, vil øke i neste planperiode. Det betyr at vi må planlegge og arbeide strukturert med tanke på de framskrivninger vi har, slik at behovene vi vet vil komme ivaretas på best mulig måte.

Det er et økt behov for boliger innen målgruppen psykisk helse og rus. Dette gjelder både til den yngre målgruppen og for eldre med psykiske lidelser og rus, som utfordrer tradisjonelle sykehjemsavdelinger. Utfordringene som er nevnt vil også kreve kompetanseheving på området.

Brukerstyrt personlig assistanse (BPA) er en lovpålagt tjeneste og en annen måte å organisere tjenester fra kommunen på. Det kan være personlig assistanse, opplæring, avlastning, fritid og støttekontakt. BPA

kan innebære helsehjelp om ønsket. Etterspørsel etter denne type ordning øker. Gausdal kommune må ha tilstrekkelig veiledning og oppfølgingskompetanse for å ivareta dette på en god og hensiktsmessig måte. Kommunens helseenheter vil bli berørt og kompetansen må bygges tverrenhetlig.

Aktivitetstilbud for ulike grupper av tjenestemottakere er et viktig forebyggende og helsefremmende tiltak som blant annet bidrar til sosial tilhørighet, aktivitet, trivsel og mestring. Tjenestene som tilhører planområdet har ulike tilbud, rettet mot ulike grupper, eksempelvis til personer med utfordringer innen psykisk helse og rus, samt dagsentertilbud for eldre. Dagsenter for eldre har utvidet og differensiert tilbudet fra å være et lavterskeltilbud for relativt funksjonsfriske personer, til også å gi tilbud til personer med lavere funksjonsnivå. Dagsenter for hjemmeboende personer med demens har utvidet tilbudet ved å ha åpent en kveld i uka og tredje hver lørdag.

Sammen om et aktivt og nært lokalsamfunn.

Måltabell

Hovedmål

Kommunen som organisasjon inviterer til og tilrettelegger for god samskaping og bred deltakelse i utviklingen av Gausdalssamfunnet.

Delmål

Videreutvikling av det systematiske samarbeidet mellom frivillige organisasjoner, enkeltpersoner og kommunen. Det bidrar til et sosialt bærekraftig lokalsamfunn med høy deltakelse og trivsel.

Sammen om gode hverdagsliv

Måltabell

Hovedmål

I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.

Delmål

Et aktivt samarbeid mellom lokalsamfunnet og kommunen som organisasjon, for et godt og bærekraftig velferds- og tjenestetilbud.

Flere gode leveår for alle, ved at eldre og innbyggere med funksjonsnedsettelse kan bo hjemme lengst mulig, med nødvendige tjenester for å mestre hverdagen.

Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.

Å være opptatt av barn og unges gode egenskaper, og bygge på hverandres ressurser. Det styrker fellesskap, læring og mestring i barnehagen, på skolen, hjemme og på fritidsarenaene.

Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.

Et aktivt samarbeid mellom lokalsamfunnet og kommunen som organisasjon, for et godt og bærekraftig velferds- og tjenestetilbud.

Sammen om en grønnere kommune

Måltabell

Hovedmål

Vi skal jobbe aktivt gjennom det grønne skiftet for å bli klimanøytrale innen 2030.

Delmål

At kommunen reduserer energibruk og klimagassutslipp fra egen drift. Vi arbeider målrettet med energieffektivisering, kjøp av strøm med fornybar opprinnelsesgaranti og reduksjon av utslipp fra kommunens bilpark. Klimabevissthet skal være gjennomgående for alle tjenester.

Sammen om samfunnsikkerhet og god beredskap

Måltabell

Hovedmål

Gausdal er et trygt lokalsamfunn med god beredskap.

Delmål

Helhetlig planlegging for å sikre at areal blir disponert på en bærekraftig måte, og ivaretar hensynet til sikkerhet og beredskap og folkehelse.

Oppdrag

"-" benyttes der det ikke er registrert data

Beløp i 1000

Oppdrag	Frist	Delmål	Mål
Bygge og utvikle kompetansen på området brukerstyrt personlig assistanse (BPA)	31.12.2023	Flere gode leveår for alle, ved at eldre og innbyggere med funksjonsnedsettelse kan bo hjemme lengst mulig, med nødvendige tjenester for å mestre hverdagen.	I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.
Kartlegge og planlegge for framtidens botilbud og tjenester i habilitering	31.12.2023	Flere gode leveår for alle, ved at eldre og innbyggere med funksjonsnedsettelse kan bo hjemme lengst mulig, med nødvendige tjenester for å mestre hverdagen.	I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.
Utprøving av nye arbeidsmåter i møte med unge med psykiske utfordringer.	31.12.2023	-	Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.
Utrede/kartlegge behov og mulighet for boliger til ulike målgrupper innen psykiske helse og rus	31.12.2023	Flere gode leveår for alle, ved at eldre og innbyggere med funksjonsnedsettelse kan bo hjemme lengst mulig, med nødvendige tjenester for å mestre hverdagen.	I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.

Omsorg

Om planområdet

Planområdet omfatter kommunens pleie- og omsorgstilbud, og inneholder sykehjem drift, helsetjenester i hjemmet (hjemmesykepleie), praktisk bistand (hjemmehjelp), omsorgsboliger, bofellesskap, omsorgslønn, brukerstyrt personlig assistanse, trygghetsalarm, tildelingskontor, kjøkkendrift i institusjon og matlevering til hjemmeboende.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Vedtatt budsjett	91 253	91 253	91 253	91 253
Vedtatt forrige periode				
Behov for anskaffelse av diverse utstyr/inventar	-50	-180	-180	-180
Forsettunet				
Fra institusjon til HDO, endring i inntekter	442	663	663	663
Ressurskrevende tjenester utenom	0	-3 000	-3 000	-3 000
tilskuddsordning, planområde 12 Omsorg				
Andre tiltak	-3 060	-3 060	-3 060	-3 060
Sum Vedtak forrige periode	-2 668	-5 577	-5 577	-5 577
Sum Budsjettendring i år	2 821	2 821	2 821	2 821
Sum Lønns- og prisvekst	369	369	369	369
Konsekvensjustert budsjett	522	-2 387	-2 387	-2 387
Konsekvensjustert ramme	91 776	88 866	88 866	88 866
Nye tiltak				
Behov for anskaffelse av sykehjemssenger og nattbord ved institusjonene	290	290	290	290
Behov for anskaffelse av div. møbler\utstyr ved institusjonene	150	80	60	40
Behov for økt ramme for mottak av trygghetsalarmer	110	110	110	110
Endringer i ressurskrevende tjenester på planområde 12 Omsorg	-1 543	-1 543	-1 543	-1 543
Forsinka omstilling planområde 12 Omsorg	3 000	0	0	0
Strømutgifter for å lade el-biler og faste kostnader til drift av ladestasjoner.	140	175	210	250
Transport tilknyttet dagsentrene	75	75	75	75
Økte drivstoffutgifter i hjemmetjenesten	100	100	100	100
Økte kostnader til omsorgsstønad	340	0	0	0
Økte matvarepriser	200	200	200	200
Andre tiltak	259	259	259	259
Sum Nye tiltak	3 121	-254	-239	-219
Nye tiltak og realendringer budsjett	3 121	-254	-239	-219
Ramme 2023-2026	94 897	88 612	88 627	88 647

Sammendrag budsjett

Det er en økning i budsjetttramma fra 2022 til 2023 med 3,6 mill. kr. Dette inkluderer videreføring av 3 mill. kr i ekstra midler til ressurskrevende tjenester utenfor tilskuddsordning samt 3 mill. kr for å kompensere for forsinkelse i framdrift omstillingstiltak. I tillegg til de tiltak som konkret framgår av

Handlings- og økonomiplan for 2023-2026, budsjett for 2023

tiltaks-listen, er det budsjettendringer til blant annet lønnsoppgjør og korreksjoner mellom planområdene.

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Sum	Sum øvrige år						Sum i planperioden
	2023	2024	2025	2026		2023-26	2027	2028	2029	2030	2031	
Investeringsprosjekter												
Garasje/carport biler hjemmetjenesten	0	3 000	0	0	3 000	0	0	0	0	0	0	3 000
Kjøp/leasing biler hjemmetjenesten m.m.	1 350	850	1 050	0	3 250	0	0	1 350	1 350	1 050	0	7 000
Sum investeringsprosjekter	1 350	3 850	1 050	0	6 250	0	0	1 350	1 350	1 050	0	10 000

Kostra-analyse

	Gausdal 2020	Gausdal 2021	Øyer	Tynset	Oppdal	Hole	Kostragruppe 01
Prioritet							
Institusjoner (f253+261) - andel av netto driftsutgifter til plo (B)	47,0 %	47,8 %	46,9 %	40,6 %	35,4 %	43,8 %	38,9 %
Netto driftsutgifter per innbygger (253) helse- og omsorgstjenester i institusjon (B) *) **)	8 604	8 416	8 130	7 524	6 559	8 198	7 249
Netto driftsutgifter pr. innbygger til Pleie og omsorg (B) *) **)	20 738	20 424	21 607	20 235	21 947	21 331	21 385
Tjenester til hjemmeboende (f254) - andel av netto driftsutgifter til plo (B)	47,6 %	45,8 %	47,2 %	25,7 %	59,4 %	50,0 %	56,3 %
Produktivitet							
Netto utgift per plass i institusjon, korrigert for utleie	1 105 571	1 225 034	939 662	1 203 020	1 027 797	1 487 857	1 180 748
Dekningsgrad							
Andel innbyggere 80 år og over i bolig med heldøgns bemanning	0,3 %	0,5 %	9,0 %	7,3 %	14,0 %	3,0 %	5,2 %
Plasser i institusjon i prosent av innbyggere 80 år over (B)	17,2 %	15,1 %	23,6 %	16,6 %	15,0 %	13,8 %	15,5 %
Kvalitet							
Andel brukerrettede årsverk i omsorgstjenesten m/ helsefagutdanning (prosent)	75,1 %	78,7 %	82,1 %	77,2 %	81,0 %	80,0 %	79,4 %

*) Inflasjonsjustert med deflator

**) Justert for utgiftsbehov

Utfordringer og muligheter i planperioden

DEMOGRAFI: Den generelle samfunnsutviklingen utfordrer oss ved at folketallet synker og ungdom flytter ut av kommunen. Det fører til at andelen eldre i befolkningen øker og at det blir færre unge og voksne i yrkesaktiv alder.

DEMENS: Med høyere levealder øker forekomsten av demens. Nasjonalt senter for aldring og helse anslår at Gausdal har omtrent 150 personer med varierende grad av demens. Om 30 år vil antallet dobles til over 300. Dette vil utfordre både kapasitet og kompetanse i helse- og omsorgstjenesten.

KOMPETANSE og KAPASITET: Den norske modellen med et relativt desentralisert helsevesen, med godt utbygde hjemmetjenester og mange sykehjemsplasser, fører til at kommunene har kompetanse til å håndtere mange sykdommer i befolkningen. Men med større andel eldre vil også mengden aldersrelaterte sykdommer og funksjonsnedsettelse øke, mens økonomi, kompetanse og kapasitet i fremtiden vil være begrenset.

HELTID: Helse og omsorg er en personalintensiv sektor. Ettersom vi vil få redusert tilgang på personale som følge av at andelen yrkesaktive går ned, blir det enda viktigere å bruke kompetansen riktig. Det blir nødvendig å mobilisere og utvikle den kompetansen vi har. Det blir også viktig å stimulere til og tilrettelegge for at flere medarbeidere i helse- og omsorgstjenestene kan arbeide heltid eller i høyere stillingsstørrelser. Heltidskultur er viktig for å sikre kvalitet, bedre arbeidsmiljø og tilstrekkelig kompetanse i tjenestene. Bærekraftsperspektivet øker også behovet for alternative og mindre personalintensive løsninger, eksempelvis gjennom økt bruk av velferdsteknologi.

LEON: Innbyggerne i Gausdal lever generelt sett gode liv, men vi har også ulikheter når det gjelder helse og levekår. Å ha god helse har stor verdi, men er ingen selvfølge. Etter hvert som befolkningen blir eldre vil antallet innbyggere med kognitiv svikt/demenssykdom øke. LEON-prinsippet (Lavest Effektive Omsorgs-Nivå) betyr at helse- og omsorgstjenester skal ytes på det nivået som gir den beste tjenesten med lavest mulig ressursinnsats. Det blir dermed viktig for tjenesten å bruke alle trinnene i omsorgstrappen på en mest mulig effektiv måte.

KLIMA: Det er et mål at kommunen reduserer energibruk og klimagassutslipp fra egen drift. Planområde 12 kan på sikt bidra til dette gjennom reduksjon av utslipp fra egen bilpark.

Fokusområder 2023

FOREBYGGING

ELDRE SOM RESSURS: Vi lever lenger, så det blir flere eldre og aldringen av befolkningen endrer samfunnet. For mange vil pensjonisttilværelsen være nesten en tredjedel av livet. For å skape en bærekraftig velferdsutvikling må eldre bruke sine ressurser, delta i samfunnet, leve aktive liv og bevare sin selvstendighet så lenge som mulig.

MESTRING: Eldrereformen, St.mld. 15, Leve hele livet, vektlegger at innbyggerne har ansvar for å planlegge sin egen alderdom. Den beskriver mange tiltak for at eldre skal kunne mestre livet lenger og ha en trygg, aktiv og verdig alderdom. Selv om hver og en har ansvar for egen helse, har alle rett på helsetjenester når behovet melder seg.

PLANLEGGE EGEN ALDERDOM: Det knyttes stor spenning til regjeringens Bo trygt hjemme-reform som legges fram i 2023. Det er viktig at man på et tidlig nok tidspunkt vurderer om det er mulig å bo i den boligen man har, om man skulle få nedsatt orienteringsevne og nedsatt fysisk funksjonsevne. Helse- og omsorgstjenesten legger vekt på å være pådriver for forebyggende tiltak. Forebyggende hjemmebesøk er et tilbud om å bidra med kartlegging og faglige råd på et tidlig tidspunkt. Et forebyggende hjemmebesøk handler om den enkeltes ressurser og strategier for å mestre hverdagen, og om å forebygge skader og ulykker for å kunne leve et selvstendig liv og fortsette å bo hjemme, også om man har redusert funksjonsnivå. Blant annet gis det råd om hvordan boligen kan tilpasses, samt trygghets- og

velferdsteknologi som den enkelte kan skaffe selv. Tilbudet skal bidra til re-fleksjon og økt kunnskap, samt inspirere til å ta ansvar for egen helse.

AKTIVITET: Aktivitet er et stikkord for at eldre skal få flere gode leveår der de beholder god helse og livskvalitet og mestrer eget liv. Kommunen har aktivitetstilbud både på dagsentrene i Follebu og Forset, i regi av Frivilligsentralen og på Frisklivssentralen.

NETTVERK: I fremtiden vil nettverket til den enkelte bli enda viktigere enn i dag. Man må ta i bruk de ressursene pasientene selv har og de som finnes i deres omgivelser. Dette må skje i nært samspill med pasientene selv, deres familie og sosiale nettverk, frivillige, lokale organisasjoner og virksomheter.

VELFERDSTEKNOLOGI

Flere eldre med mer komplekse helseutfordringer, og samtidig redusert tilgang på helse- og omsorgspersonell, utfordrer kapasiteten i tjenesten. Knappheten på kompetent personell gjør at rutineoppgaver og enkle tilsyn må utføres på en mer rasjonell måte enn i dag for å frigjøre tid til de oppgavene som krever tilstedeværelse av helsepersonell. Særlig gjelder dette i hjemmetjenesten hvor mye tid går med til transport.

Teknologi kan løse rutineoppgaver og samtidig øke sikkerheten for pasientene. Velferdsteknologiske løsninger kan bidra til: a) økt trygghet og sikkerhet, b) mestring av dagliglivets oppgaver, c) selvstendighet, d) mobilitet og fysisk aktivitet og e) mulighet for å delta i sosiale og kulturelle aktiviteter. Digitalt tilsyn gir ifølge Gevinstrealiseringsrapport 2021 (HDIR og KS) økt kvalitet for både brukere, ansatte og pårørende:

- For brukerne er de største gevinstene knyttet til økt opplevelse av frihet, mestring, selvstendighet, verdighet og fleksibilitet i hverdagen. I tillegg oppleves det enklere å komme i kontakt med de ansatte, samtidig som responstiden har blitt redusert.
- Ansatte i tjenesten rapporterer om redusert stress som følge av en jevnere arbeidsmengde, bedre samhandling og roligere arbeidsmiljø, samt færre avvik og økt pasientsikkerhet.
- Pårørende oppgir økt trygghetsfølelse som følge av mindre stress og bekymring for sine nærmeste. Enkelte nevner også at de opplever redusert belastning fordi brukerne er mer selvstendige og har mer forutsigbarhet i hverdagen.

Å leve aktivt og selvstendig er en vesentlig del av livet. Velferdsteknologi kan gjøre hverdagsoppgaver enklere og styrke den enkeltes evne til å klare seg selv i hverdagen til tross for sykdom, nedsatt fysisk funksjonsevne eller kognitiv svekkelse. I mange tilfeller kan det forebygge behov for tjenester og forsinke innleggelse i institusjon. Teknologi gir økt tilgjengelighet til tjenestene og kan redusere belastningen for pårørende. For tjenesten kan det gi bedre ressursutnyttelse og kvalitet på tjenestetilbudet.

Nasjonalt velferdsteknologiprogram hadde som mål at kommunene innførte digitalt tilsyn som en naturlig del av tjenestetilbudet innen utgangen av 2020. Gausdal og flere andre kommuner har ligget litt etter, men fra høsten 2022 gjennomføres et pilotprosjekt i HDO-avdelingen for utprøving av digitalt tilsyn. Mange kommuner har gode erfaringer med tilsvarende løsning både i sykehjem, omsorgsboliger og i private hjem. Gausdal vil gå til anskaffelse av utstyr for digitalt tilsyn gjennom anbudsprosesser sammen med kommunene i regionen.

For å lykkes med implementering av velferdsteknologi må personell frikjøpes til å jobbe med dette. Kommunen vil utarbeide en strategi for velferdsteknologisatsingen ut fra anbefalinger i Nasjonalt velferdsteknologiprogram og i nært samarbeid med kommunene i regionen.

EFFEKTIV BRUK AV OMSORGSTRAPPEN

Tjenestetilbud tildeles etter en helse- og omsorgsfaglig vurdering og ut fra individuelle behov. LEON-prinsippet tilsier at helse- og omsorgstjenesten må bruke alle trinnene i omsorgstrappen effektivt. På det laveste trinnet ligger forebyggende tiltak, bruk av velferdsteknologi og lite ressurskrevende tjenester i hjemmet. På det høyeste trinnet ligger sykehjemsplass og svært omfattende tjenester uavhengig av boform. Et nytt trinn i omsorgstrappen, omsorgsbolig med heldøgns omsorg (HDO), ble etablert i 2021. Det er en ambisjon om at de planlagte sykehjemsplassene er omgjort til HDO-plasser i løpet av 2023. Ved at tjenesten bevisst bruker alle nivåene i omsorgstrappen vil det også være lettere å bruke kompetansen i tjenesten på en riktig og effektiv måte.

ARBEIDSTIDSORDNINGER

Det stilles høye kompetanse- og faglighetskrav til de kommunale tjenestene. Effektivisering i spesialist-helsetjenesten har gitt kommunen økt ansvar for mer komplekse oppgaver. For å imøtekomme krav og forventninger må vi sørge for at personell med rett kompetanse utfører de riktige oppgavene til rett tid. For en mindre kommune som Gausdal er det viktig å benytte all kompetanse best mulig, uavhengig av arbeidssted og organisering.

Mange medarbeidere i helse- og omsorgstjenestene arbeider deltid. For noen er det et bevisst valg ut fra livssituasjonen og flere godt voksne arbeidstakere ønsker å redusere arbeidsbelastningen ved å gå ned i stillingsbrøk, mens yngre medarbeidere har behov for større stillingsstørrelser for å ha en lønn det går an å leve av.

Heltid og heltidskultur – det at mange arbeidstakere går i høye stillingsbrøker – har betydning for: a) kapasiteten på tjenesten, b) kontinuiteten i arbeidet, c) å sikre tilstrekkelig kompetanse til enhver tid, d) å øke kvaliteten på tjenestene og e) for et trygt og godt arbeidsmiljø.

Å bygge en slik kultur innebærer å tenke nytt rundt hvordan tjenestene og arbeidstiden organiseres, samt etablering av nye arbeidstidsordninger (arbeidsplaner/turnuser). Kommunen deltar i KS nettverket Rusta for framtida, innovativ bemanningsledelse, som skal bidra til at tjenestene innfører nye arbeidstidsordninger. Arbeidet skal føre fram til etablering av nye arbeidstidsordninger utover i 2023.

ÅRSPLAN/ÅRSTURNUS: Mange kommuner og helseforetak har gått bort fra korte, rullerende turnusperioder (eks. 6 eller 12 uker) og har innført lengre sammenhengende perioder, som oftest over 52 uker, som har flere fordeler. I en årsturnus er den enkeltes arbeidstid, ferie, fritid, eventuelle permisjoner, m.m. tilsvarende stillingsstørrelsen, lagt inn for ett år frem i tid. Dette gir god ressurs- og økonomi-planlegging og forutsigbarhet og trygghet for brukere og ansatte. En årsturnus kan gjøre det enklere å planlegge langsiktig, innfri ansattes arbeids- og fritidsønsker og det gir bedre fordeling av ubekvem arbeidstid. Målene med en årsturnus er at: a) flere skal jobbe 100 % stilling, b) flere skal få økt sin stillingsbrøk og c) alle får en mer helsefremmende arbeidstidsordning.

Årsturnus forutsetter en grundig analyse av behovet for bemanning og kompetanse over døgnet, uken og gjennom hele året. Ved å overføre tidligere vikar-, innleie- og overtidsbudsjett til faste, større stillinger, oppnår man at flere får høyere stillingsbrøker og dermed redusert uønsket deltid. Små stillingsandeler slås sammen til større stillinger og/eller deltidsansatte tilbys utvidelse av sin stilling. Dette gir mer fast personale, økt kontinuitet og økt kvalitet på tjenestene.

Sammen om gode hverdagsliv

Måltabell

Hovedmål	Delmål
I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.	Flere gode leveår for alle, ved at eldre og innbyggere med funksjonsnedsettelse kan bo hjemme lengst mulig, med nødvendige tjenester for å mestre hverdagen.
Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.	Et aktivt samarbeid mellom lokalsamfunnet og kommunen som organisasjon, for et godt og bærekraftig velferds- og tjenestetilbud.

Sammen om en grønnere kommune

Måltabell

Hovedmål	Delmål
Vi skal jobbe aktivt gjennom det grønne skiftet for å bli klimanøytrale innen 2030.	At kommunen reduserer energibruk og klimagassutslipp fra egen drift. Vi arbeider målrettet med energieffektivisering, kjøp av strøm med fornybar opprinnelsesgaranti og reduksjon av utslipp fra kommunens bilpark. Klimabevissthet skal være gjennomgående for alle tjenester.

Oppdrag

"-" benyttes der det ikke er registrert data

Beløp i 1000

Oppdrag	Frist	Delmål	Mål
Delta aktivt i videreføringen av KS-nettverket om innovativ bemanningsledelse, for å dra nytte av KS sin kompetanse og av erfaringer fra andre kommuner i Innlandet.	31.12.2023	-	Vi er en attraktiv arbeidsgiver som legger til rette for å tiltrekke og utvikle kompetente og initiativrige medarbeidere og ledere. Vi samhandler og samskaper for å finne løsninger og utvikle tjenestene, og bidrar til at innbyggerne har tillit til kommunen.
Gjennomføre pilot for testing av digitalt tilsyn.	31.12.2023	Flere gode leveår for alle, ved at eldre og innbyggere med funksjonsnedsettelse kan bo hjemme lengst mulig, med nødvendige tjenester for å mestre hverdagen.	I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.

Handlings- og økonomiplan for 2023-2026, budsjett for 2023

Oppdrag	Frist	Delmål	Mål
Prøve ut alternative arbeidstidsordninger. Dette skjer i samarbeid mellom ledere og tillitsvalgte.	31.12.2023	-	Vi er en attraktiv arbeidsgiver som legger til rette for å tiltrekke og utvikle kompetente og initiativrike medarbeidere og ledere. Vi samhandler og samskaper for å finne løsninger og utvikle tjenestene, og bidrar til at innbyggerne har tillit til kommunen.
Utvikle en langsiktig strategi for velferdsteknologi.	31.12.2023	Flere gode leveår for alle, ved at eldre og innbyggere med funksjonsnedsettelse kan bo hjemme lengst mulig, med nødvendige tjenester for å mestre hverdagen.	I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.
Ved utskifting av biler i hjemmetjenesten erstattes dieselbilene med mer klimavennlige biler.	31.12.2023	At kommunen reduserer energibruk og klimagassutslipp fra egen drift. Vi arbeider målrettet med energieffektivisering, kjøp av strøm med fornybar opprinnelsesgaranti og reduksjon av utslipp fra kommunens bilpark. Klimabevissthet skal være gjennomgående for alle tjenester.	Vi skal jobbe aktivt gjennom det grønne skiftet for å bli klimanøytrale innen 2030.
Videreføre prosess med å innarbeide hverdagsrehabilitering og utvikling som bidrar til egenmestring hos tjenestemottakerne.	31.12.2023	Flere gode leveår for alle, ved at eldre og innbyggere med funksjonsnedsettelse kan bo hjemme lengst mulig, med nødvendige tjenester for å mestre hverdagen.	I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.
Videreutvikle og implementere nye velferdsteknologiske løsninger.	31.12.2023	Flere gode leveår for alle, ved at eldre og innbyggere med funksjonsnedsettelse kan bo hjemme lengst mulig, med nødvendige tjenester for å mestre hverdagen.	I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.

Generelle utgifter og inntekter

Om planområdet

Planområdet omfatter inntekter fra skatt og rammetilskudd samt andre generelle statstilskudd. Her føres også rente- og avdragsutgifter, samt renteinntekter fra likviditet og avkastning fra kraftsektoren. Generell bruk og avsetning til fond, driftsfinansiering av investeringer og bruk av tidligere års regnskapsmessige overskudd/inndekking av underskudd hører også hjemme på planområdet. Premieavvik pensjon og budsjettreserver som ikke er fordelt ut på de øvrige planområdene plasseres også her.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Vedtatt budsjett	-35 260	-35 260	-35 260	-35 260
Sum Overført til investeringsbudsjettet	0	0	0	0
Sum Tekniske justeringer	2 542	3 653	537	56
Vedtatt forrige periode				
Økt avsetning av renter til bundne fond - høyere rentenivå	315	265	245	215
Andre tiltak	-1 914	-4 734	-6 181	-6 181
Sum Vedtak forrige periode	-1 599	-4 469	-5 936	-5 966
Sum Budsjettendring i år	-27 903	-27 903	-27 903	-27 903
Konsekvensjustert budsjett	-26 960	-28 719	-33 302	-33 813
Konsekvensjustert ramme	-62 220	-63 979	-68 562	-69 073
Nye tiltak				
Lønnsvekst fra 2022 til 2023 inkl. virkning lønnsoppgjør 2022	12 085	12 085	12 085	12 085
Pensjon 2023-2026	-1 635	818	441	2 843
Økning i kvelds/natt- og helgetillegg i henhold til KS tariffavtale	1 925	1 925	1 925	1 925
Sum Nye tiltak	12 375	14 828	14 451	16 853
Innsparingstiltak				
Saldering, reversere avsetning til flyktningefond	-2 397	-3 653	-537	-56
Sum Innsparingstiltak	-2 397	-3 653	-537	-56
Nye tiltak og realendringer budsjett	9 978	11 175	13 914	16 797
Ramme 2023-2026	-52 242	-52 804	-54 648	-52 276

Sammendrag budsjett

Det er en reduksjon i driftsrammen fra 2022 til 2023 med 17 mill. kr. Korreksjon av avskrivninger har sin motpost på dette planområdet, og endringen utgjør en reduksjon på 22,4 mill. kr. Motposten er i hovedsak på planområde 7 Bygg/eiendom/areal. Planområdet inneholder avsatte budsjettposter til lønnsoppgjør, pensjon, egenandel lærlinger og formannskapets tilleggsbevilgningspost. Det vises til obligatorisk note til Bevilgningsoversikter drift for nærmere informasjon om dette.

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Sum	Sum øvrige år						Sum i planperioden
	2023	2024	2025	2026		2023-26	2027	2028	2029	2030	2031	
Investeringsprosjekter												
Egenkapitalinnskudd KLP	1 500	1 500	1 500	1 500	6 000	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	15 000
Sum investeringsprosjekter	1 500	1 500	1 500	1 500	6 000	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	15 000

Gebyrliste

Tobaksgebyr

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Årlig avgift for hvert omsetningssted for tobakk	kr	1 674,0	1 736,0	62,0	3,7%	...	

Barnehage

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Barnehage deltid, 2 dager per uke	kr per måned	1 458,0	1 320,0	-138,0	-9,5%	↓	Følger makspris som fastsettes av Stortinget. Det betales ikke for juli måned.
Barnehage deltid, 3 dager per uke	kr per måned	2 188,0	1 980,0	-208,0	-9,5%	↓	Følger makspris som fastsettes av Stortinget. Det betales ikke for juli måned.
Barnehage deltid, 4 dag per uke	kr per måned	2 917,0	2 640,0	-277,0	-9,5%	↓	Følger makspris som fastsettes av Stortinget. Det betales ikke for juli måned.
Barnehage full tid, 5 dager per uke	kr per måned	3 315,0	3 000,0	-315,0	-9,5%	↓	Følger makspris som fastsettes av Stortinget. Det betales ikke for juli måned.
Kost barnehage	kr per måned	484,0	502,0	18,0	3,7%	...	
Redusert foreldrebetaling for lavinntektsfamilier.							Lavinntektsfamilier har rett til 20 timer gratis kjernetid i barnehagen per uke. Søkes om årlig elektronisk via kommunens hjemmesider.

Handlings- og økonomiplan for 2023-2026, budsjett for 2023

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Søskenmoderasjon foreldrebetaling barnehage, uansett antall							Moderasjon på 30% for første barn, 100% for de neste. * (Se utdypende beskrivelse for mer informasjon)

Dersom Stortinget vedtar annen makspris enn det som er regjeringens forslag, vil kommunens sats bli det samme som Stortingets vedtak.

Søskenmoderasjon foreldrebetaling barnehage, uansett antall

Det ligger inne i regjeringens forslag til statsbudsjett at barnehage skal være gratis fra og med tredje barn dersom du har tre barn eller mer i barnehage samtidig. Gausdal kommune har tidligere hatt 50% reduksjon fra tredje barn.

Skolefritidsordning

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Blir barna hentet etter stengt tid 16:30, faktureres pr. påbegynt halvtime	kr	410,0	425,0	15,0	3,7%	...	
Kost skolefritidsordning, 1 - 3 dager pr. uke	kr per måned	195,0	202,0	7,0	3,6%	↓	
Kost skolefritidsordning, 4 - 5 dager pr. uke	kr per måned	324,0	336,0	12,0	3,7%	...	
Redusert foreldrebetaling							Lavinntekstfamilier har rett til redusert foreldrebetaling for SFO. Søkes om elektronisk årlig via kommunens hjemmeside.
Skolefritidsordning 1 - 3 dager pr. uke	kr per måned	1 922,0	1 993,0	71,0	3,7%	...	
Skolefritidsordning 4 - 5 dager pr. uke	kr per måned	2 625,0	2 722,0	97,0	3,7%	...	
Skolefritidsordning timesats	kr	88,0	91,0	3,0	3,4%	↓	
Søskenmoderasjon skolefritidsordning, uansett antall		50%	50%				

Bibliotek

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Purregebyr, 1. gangs purring	kr	30	30	0	0%	↓	
Purregebyr, 2. gangs purring	kr	50	50	0	0%	↓	
Purregebyr, 3. gangs purring	kr	100	100	0	0%	↓	

Kulturskole

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Dans	kr	1 716,0	1 779,0	63,0	3,7%	...	
Gruppeundervisning/rockeverksted	kr	2 272,0	2 356,0	84,0	3,7%	...	
Individuell undervisning	kr	3 160,0	3 277,0	117,0	3,7%	...	
Søskenermoderasjon individuell undervisning, uansett antall		25%	25%				

Leie av lokaler

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Bruk av kiosken er innbakt i leieprisene. Ved samtidige arrangementer må bruk av kiosk avtales særskilt.							
Husleie for klubbrom betales kun for lukket møtevirksomhet/arrangement.							
Husleie for større arrangementer, slik som fester, messer, utstillinger, kulturarrangementer, m.v. avtales for hvert enkelt tilfelle.							
Lag og foreninger med en ikke-kommersiell aktivitet betaler ikke moms. For andre kommer moms i tillegg til oppsatt pris.							
Skytebanen leies ut til Ø. Gausdal skytterlag. Evt. utleie til andre må avtales med skytterlaget og Gausdal kommune.							

Gausdallhallen, innenbygds

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Lån av hel hall hverdager, pr. time, innenbygds	kr	61,0	63,0	2,0	3,3%	↓	

Handlings- og økonomiplan for 2023-2026, budsjett for 2023

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Lån av hel hall lør/søn, pr. time, innenbygds	kr	61,0	63,0	2,0	3,3%	↓	
Lån pr. enhet i salen (1/3-2/3) Gjelder bare når begge enheter er i bruk. Pr. time hverdager	kr	61,0	63,0	2,0	3,3%	↓	
Lån pr. enhet i salen (1/3-2/3). Gjelder bare når begge enheter er i bruk. Pr. time lørdag/søndag	kr	61,0	63,0	2,0	3,3%	↓	
Skytebanen, månedskort gruppe over 5 personer	kr	794,0	823,0	29,0	3,7%	...	

Gausdallhallen, utenbygds

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Leie av hel hall lør/søn, pr. time lør/søn	kr	910,0	944,0	34,0	3,7%	...	
Leie av hel hall, pr. time hverdager	kr	581,0	602,0	21,0	3,6%	...	
Leie pr. enhet i salen (1/3). Pr. time hverdager	kr	266,0	276,0	10,0	3,8%	...	
Leie pr. enhet i salen (1/3). Pr. time lør/søn	kr	422,0	438,0	16,0	3,8%	...	
Leie pr. enhet i salen (2/3) Pr. time hverdager	kr	346,0	359,0	13,0	3,8%	...	
Leie pr. enhet i salen (2/3). Pr. time lør/søn	kr	547,0	567,0	20,0	3,7%	...	
Skytebanen, månedskort gruppe over 5 personer	kr	794,0	823,0	29,0	3,7%	...	

Gausdal Arena, innenbygds

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Dansesal	kr	61,0	63,0	2,0	3,3%	↓	
Flerbrukshallen, 1/2 hall, pr. time	kr	61,0	63,0	2,0	3,3%	↓	
Flerbrukshallen, hel hall pr. time	kr	61,0	63,0	2,0	3,3%	↓	
Klubbrom	kr	61,0	63,0	2,0	3,3%	↓	
Leie av styrkerom, månedskort grupper over 5 personer	kr	1 279,0	1 326,0	47,0	3,7%	...	
Møterom m/kjøkken, C102	kr	61,0	63,0	2,0	3,3%	↓	
Skumgrop, i tillegg til hall, hverdager	kr	61,0	63,0	2,0	3,3%	↓	
Spinningrom time	kr	61,0	63,0	2,0	3,3%	↓	

Handlings- og økonomiplan for 2023-2026, budsjett for 2023

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Styrkerom, månedskort enkeltpersoner	kr	194,0	201,0	7,0	3,6%	...	
Ungdomshus	kr	61,0	63,0	2,0	3,3%	↓	
Øvingsrom Akustikk 1 - 5, C106 - 110	kr	61,0	63,0	2,0	3,3%	↓	

Gausdal Arena, utenbygds

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Dansesal hverdager pr. time	kr	292,0	303,0	11,0	3,8%	...	
Dansesal lør/søn pr. time	kr	459,0	476,0	17,0	3,7%	...	
Flerbrukshallen, hverdager hel hall pr. time	kr	581,0	602,0	21,0	3,6%	...	
Flerbrukshallen, hverdager 1/2 hall, pr. time	kr	292,0	303,0	11,0	3,8%	...	
Flerbrukshallen, lør/søn hel hall pr. time	kr	912,0	946,0	34,0	3,7%	...	
Flerbrukshallen, lør/søn 1/2 hall, pr. time	kr	459,0	476,0	17,0	3,7%	...	
Klubbrom, hverdager pr. time	kr	292,0	303,0	11,0	3,8%	...	
Klubbrom, lør/søn pr. time	kr	459,0	476,0	17,0	3,7%	...	
Leie av styrkerom, månedskort grupper over 5 personer	kr	1 279,0	1 326,0	47,0	3,7%	...	
Møterom m/kjøkken, hverdager pr. time C102	kr	794,0	823,0	29,0	3,7%	...	
Møterom m/kjøkken, lør/søn pr. time C102	kr	459,0	476,0	17,0	3,7%	...	
Skumgrop, i tillegg til hall, hverdager	kr	292,0	303,0	11,0	3,8%	...	
Skumgrop, i tillegg til hall, lør/søn	kr	459,0	476,0	17,0	3,7%	...	
Spinningrom hverdager, time	kr	292,0	303,0	11,0	3,8%	...	
Spinningrom lør/søn, time	kr	459,0	476,0	17,0	3,7%	...	
Styrkerom, månedskort enkeltpersoner	kr	194,0	201,0	7,0	3,6%	...	
Ungdomshus, hverdager pr. time	kr	581,0	602,0	21,0	3,6%	...	
Ungdomshus, lør/søn pr. time	kr	912,0	946,0	34,0	3,7%	...	
Øvingsrom Akustikk 1 - 5, C106 - 110, hverdager pr. time	kr	292,0	303,0	11,0	3,8%	...	
Øvingsrom Akustikk 1 - 5, C106 - 110, lør/søn pr. time	kr	459,0	476,0	17,0	3,7%	...	

Linflåa kunstgressbane, lag utenfor Gausdal kommune og private

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Barn og unge pr. time	kr	530,0	550,0	20,0	3,8%	....	
Kamp kunstgress, pr. økt	kr	2 260,0	2 344,0	84,0	3,7%	....	
Senior, pr. time	kr	883,0	916,0	33,0	3,7%	....	

Linflåa stadion m/gressbane, lag utenfor Gausdal kommune og private

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Arrangement, friidrettsbane pr. time	kr	799,0	829,0	30,0	3,8%	....	
Barn og unge friidrettsbane pr. time	kr	179,0	186,0	7,0	3,9%	↗	
Barn og unge gress pr. time	kr	350,0	363,0	13,0	3,7%	....	
Kamp gress, pr. økt	kr	1 599,0	1 658,0	59,0	3,7%	....	
Senior, friidrettsbane pr. time	kr	358,0	371,0	13,0	3,6%	....	
Senior, gress pr. time	kr	721,0	748,0	27,0	3,7%	....	

Kulturhuset, innenbygds lag og foreninger

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Garderober (betaling pr. gang/døgn)	kr	279,0	289,0	10,0	3,6%	↘	
Lydutstyr (betaling pr. arrangement)	kr	1 116,0	1 157,0	41,0	3,7%	....	
Offentlig fest	kr	7 810,0	8 099,0	289,0	3,7%	....	
Øving inkl. flygel, talelyd, prosjektor (hel dag)	kr	390,0	404,0	14,0	3,6%	↘	
Øving inkl. flygel, talelyd, prosjektor (pr. gang- dag el. kveld)	kr	223,0	231,0	8,0	3,6%	↘	
Øving inkl. flygel, talelyd, prosjektor (pr. time)	kr	60,0	62,0	2,0	3,3%	↘	

Kulturhuset, utenbygds lag og foreninger

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Garderober (betaling pr. gang/døgn)	kr	948,0	983,0	35,0	3,7%	....	
Lydutstyr (betaling pr. arrangement)	kr	2 661,0	2 759,0	98,0	3,7%	....	
Offentlig fest	kr	7 810,0	8 099,0	289,0	3,7%	....	

Handlings- og økonomiplan for 2023-2026, budsjett for 2023

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Øving inkl. flygel, talelyd, prosjektor (hel dag)	kr	3 012,0	3 123,0	111,0	3,7%	...	
Øving inkl. flygel, talelyd, prosjektor (pr. gang- dag el. kveld)	kr	2 008,0	2 082,0	74,0	3,7%	...	
Øving inkl. flygel, talelyd, prosjektor (pr. time)	kr	558,0	579,0	21,0	3,8%	...	

Kulturhuset, private næringsdrivende og privatpersoner

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Lydutstyr (betaling pr. gang)	kr	2 661,0	2 759,0	98,0	3,7%	...	
Mindre konserter/arrangement inntil 70 personer inkl. flygel og talelyd (pr. gang)	kr	2 455,0	2 546,0	91,0	3,7%	...	
Offentlig fest	kr	7 810,0	8 099,0	289,0	3,7%	...	
Salgsmesse (private næringsdrivende)	kr	4 909,0	5 091,0	182,0	3,7%	...	
Større konserter/arrangement over 70 personer inkl. flygel og talelyd (pr. gang) konsert med lett servering inkl.	kr	3 905,0	4 049,0	144,0	3,7%	...	

Kommunestyresalen, innenbygds lag og foreninger

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Inkl. piano og talelyd (hel dag)	kr	279,0	289,0	10,0	3,6%	↓	
Inkl. piano og talelyd (pr. gang- dag eller kveld)	kr	223,0	231,0	8,0	3,6%	↓	
Inkl. piano og talelyd (pr. time)	kr	61,0	63,0	2,0	3,3%	↓	

Kommunestyresalen, utenbygds lag og foreninger

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Inkl. piano og talelyd (hel dag)	kr	1 674,0	1 736,0	62,0	3,7%	...	
Inkl. piano og talelyd (pr. gang- dag eller kveld)	kr	1 339,0	1 389,0	50,0	3,7%	...	
Inkl. piano og talelyd (pr. time)	kr	279,0	289,0	10,0	3,6%	↓	

Kommunestyresalen, private næringsdrivende og privatpersoner

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Inkl. piano og talelyd (pr. gang)	kr	1 897,0	1 967,0	70,0	3,7%	...	
Salgsmesse eller annet inntektsgivende arrangement	kr	3 682,0	3 818,0	136,0	3,7%	...	

Skoleanlegg

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Leie av skolelokaler, pr. kveld	kr	320,0	332,0	12,0	3,8%	...	
Leie av skolelokaler, pr. semester	kr	802,0	832,0	30,0	3,7%	...	

Landbruk

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Forenklet jordlovsbehandling	kr	1 000	1 000	0	0%	↓	
Forenklet konsesjonsbehandling	kr	2 000	2 000	0	0%	↓	
Gebyr for skjønn ved forpakting	kr	0	5 000	5 000	0%	↓	Gebyret er nytt fra 2023.
Jordlovsbehandling § 12 Jordloven	kr	2 000	2 000	0	0%	↓	
Ordinær konsesjonsbehandling	kr	5 000	5 000	0	0%	↓	

Utleie- og omsorgsboliger

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
1-roms	kr per måned	3 963,0	4 232,0	269,0	6,8%	↑	
2-roms	kr per måned	6 228,0	6 651,0	423,0	6,8%	↑	
3-roms	kr per måned	7 928,0	8 467,0	539,0	6,8%	↑	
4-roms	kr per måned	9 060,0	9 675,0	615,0	6,8%	↑	
5-roms	kr per måned	9 626,0	10 280,0	654,0	6,8%	↑	
TILLEGG FELLESAREAL	kr per måned	1 698,0	1 813,0	115,0	6,8%	↑	
TILLEGG GARASJEPLASS	kr per måned	539,0	576,0	37,0	6,9%	↑	
TILLEGG STRØM (OMSORG)	kr per måned	567	1 000	433	76%	↑	Oppjusteres til kr 1.000 på grunn av den store økningen i strømpris.

Handlings- og økonomiplan for 2023-2026, budsjett for 2023

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Utleiesatsene er justert opp med 6,8% i henhold til KPI for perioden juli 2021 – juli 2022.							

Pleie- og omsorg

Pleie og omsorg

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Behandling hos fysioterapeut for hjemmeboende pasienter (20 min)	kr	138,0	143,0	5,0	3,6%	...	
Behandling hos fysioterapeut. Tillegg for behandling ut over 20 min. per påbegynte 10. min. (gjelder inntil frikortgrensen)	kr	43,0	45,0	2,0	4,7%	↗	
Dag/nattopphold sykehjem	kr	100,0	100,0	0,0	0,0%	↘	Satsen kan bli endret i 2023. Satsen er fastsatt i §4 i Forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester
Dagsro dagsenter for hjemmeboende (inkluderer opphold, transport, kaffe og middag)	kr	97,0	163,0	66,0	68,0%	↗	Nytt fra 2023 er at transport og opphold er samlet i samme sum. Summen er satt sammen slik: opphold med måltider kr 104, transport kr 59.
Hjemmehjelp for brukere med inntekt >5 G	kr	4 211,0	4 367,0	156,0	3,7%	...	
Hjemmehjelp for brukere med inntekt mellom 2G – 3G	kr	895,0	928,0	33,0	3,7%	...	
Hjemmehjelp for brukere med inntekt mellom 3G – 4G	kr	2 105,0	2 183,0	78,0	3,7%	...	
Hjemmehjelp for brukere med inntekt mellom 4G – 5 G	kr	3 158,0	3 275,0	117,0	3,7%	...	
Hjemmehjelp for brukere med inntekt under 2G*	kr	215,0	223,0	8,0	3,7%	...	*Sats for hjemmehjelp for brukere under 2G følger av forskrift, og kan bli endret. Økningen på 3,7 % er et anslag.
Korttidsopphold sykehjem	kr	180,0	180,0	0,0	0,0%	↘	Satsen kan bli endret i 2023. Satsen er fastsatt i §4 i Forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester.
Kurdøgnpris	kr	3 491,0	3 639,0	148,0	4,2%	↗	Kurdøgnprisen angir hvor mye en kommunal sykehjemsplass koster

Handlings- og økonomiplan for 2023-2026, budsjett for 2023

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
							per døgn. Kommunen kan maksimalt kreve dette beløpet i vederlag fra beboere med vedtak om langtidsplass.
Langtidsplass sykehjem		-	-				Satsen er avhengig av den enkeltes inntekt/utgift. Beregningen er hjemlet i § 3 i Forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester.
Mat. Frokost/kveldsmat, pr. porsjon	kr	30,0	31,0	1,0	3,3%	↘	
Mat. Full kost, bofelleskap m.v., pr. måned	kr	3 384,0	3 509,0	125,0	3,7%	...	
Mat. Middagsporsjoner til hjemmeboende, pr. porsjon	kr	86,0	89,0	3,0	3,5%	↘	
Servicepakke HDO per mnd	kr	5 248,0	5 442,0	194,0	3,7%	...	
Timesats hjemmehjelp	kr	450,0	467,0	17,0	3,8%	...	
Trygghetsalarm, pr. måned	kr	335,0	381,0	46,0	13,7%	↗	Satsen ble på grunn av en skrivefeil justert ned i 2022. Den justeres derfor opp igjen til korrekt nivå i 2023.
Vask av privattøy for hjemmeboende pasienter. Sats per maskin	kr	87,0	90,0	3,0	3,4%	↘	

Kurdøgnpris

Ingen av beboerne ved sykehjem i Gausdal har eller har hatt så høye inntekter at de er i nærheten av å bli avkrevd en så høy vederlagsbetaling. For at det likevel ikke skal være tvil om dette, blir det beregnet og fastsatt kurdøgnpris i forbindelse med behandlingen av kommunens årsbudsjett.

Rehabilitering

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Skyss dagsenter tur/retur	kr	56,0	59,0	3,0	5,4%	↗	Transport oppjusteres med 6% i henhold til prisøkning fra transportør (Taxi).

Omsorgslønn

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Timesats	kr	211,0	218,0	7,0	3,3%		

Vann, avløp, slam, renovasjon, feiing

Vann

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Abonnementsgebyr bolig/næring pr. år, pr. abonnement.	kr inkl mva	1 436	2 154	718	50%		
Abonnementsgebyr hytter	kr inkl mva	2 150	3 225	1 075	50%		
Forbruksgebyr, all bebyggelse per m3	kr inkl mva	14,38	21,57	7,19	50,00%		
Tilknytningsgebyr hytter pr, m2	kr inkl mva	490	735	245	50%		
Tilknytningsgebyr høy sats per m2	kr inkl mva	347	521	174	50%		
Tilknytningsgebyr lav sats per m2	kr inkl mva	135	203	68	50%		

Avløp

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Abonnementsgebyr bolig/næring pr. år, pr. abonnement	kr inkl mva	1 500	1 725	225	15%		
Abonnementsgebyr hytter	kr inkl mva	2 250	2 588	338	15%		
Forbruksgebyr, all bebyggelse pr m3	kr inkl mva	18,75	21,56	2,81	14,99%		
Tilknytningsgebyr hytter pr, m2	kr inkl mva	464	534	70	15%		
Tilknytningsgebyr høy sats pr m2	kr inkl mva	464	534	70	15%		
Tilknytningsgebyr lav sats pr m2	kr inkl mva	181	208	27	15%		

Slam

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Stoppgebyr	kr inkl mva	1 000,0	1 037,0	37,0	3,7%		
Tømming av septikslam, pr m ³ .	kr inkl mva	544,0	564,0	20,0	3,7%		

Renovasjon

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Ekstra restavfall UTOVER stort abonnement + 140 liter	kr inkl mva	1 735	1 970	235	14%	↗	
Ekstra restavfall UTOVER stort abonnement + 240 liter	kr inkl mva	2 975	3 365	390	13%	↗	
Ekstra restavfall UTOVER stort abonnement + 360 liter	kr inkl mva	4 465	5 120	655	15%	↗	
Renovasjon 240 liter hermetikk/glassemb.	kr inkl mva	300	335	35	12%	↗	
Renovasjon 240 liter matavfall	kr inkl mva	300	335	35	12%	↗	
Renovasjon 240 liter papir	kr inkl mva	300	335	35	12%	↗	
Renovasjon 360 liter papir	kr inkl mva	500	560	60	12%	↗	
Renovasjon ekstrasekk 100 liter restavfall	kr inkl mva	100	115	15	15%	↗	
Renovasjon ekstratømming pr. 5 beholdere	kr inkl mva	525	595	70	13%	↗	
Renovasjon ekstratømming pr. stk. fellesløsning	kr inkl mva	820	930	110	13%	↗	
Renovasjon etableringsgebyr pr. abonnement	kr inkl mva	2 360	2 600	240	10%	↗	
Renovasjon fellesløsning liten	kr inkl mva	2 405	2 595	190	8%	↗	
Renovasjon fellesløsning middels	kr inkl mva	3 460	3 895	435	13%	↗	
Renovasjon fellesløsning stor	kr inkl mva	5 940	6 970	1 030	17%	↗	
Renovasjon fritid kategori I	kr inkl mva	985	1 095	110	11%	↗	
Renovasjon fritid kategori II	kr inkl mva	2 710	3 085	375	14%	↗	
Renovasjon henting 10 - 30 meter. (Forutsetning at bil kan kjøre inntil og godkjennes av GLØR).	kr inkl mva	925	1 040	115	12%	↗	
Renovasjon henting 3 - 10 meter	kr inkl mva	555	625	70	13%	↗	
Renovasjon levering restavfall gjenvinningstasjoner	kr inkl mva	3 285	3 695	410	12%	↗	
Renovasjon liten 140 l restavfall	kr inkl mva	2 405	2 595	190	8%	↗	
Renovasjon middels 240 l restavfall	kr inkl mva	3 460	3 895	435	13%	↗	
Renovasjon sambruk 2 ab. 140 liter restavfall (ny i 2022)	kr inkl mva	2 200	2 460	260	12%	↗	
Renovasjon sambruk 2 ab. 240 l restavfall (ny i 2022)	kr inkl mva	2 300	2 570	270	12%	↗	
Renovasjon sambruk 2 ab. 360 l restavfall	kr inkl mva	2 960	3 320	360	12%	↗	

Handlings- og økonomiplan for 2023-2026, budsjett for 2023

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Renovasjon sambruk 3 ab. 360 l restavfall (ny i 2022)	kr inkl mva	2 300	2 570	270	12%	↗	
Renovasjon stor 360 l restavfall	kr inkl mva	5 940	6 970	1 030	17%	↗	

Feiing

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Feieavgift pr. pipe	kr inkl mva	513	513	0	0%	↘	
Gassfyringsanlegg	kr inkl mva	375	375	0	0%	↘	
Øvrige tjenester utført av feiervesenet betales etter medgått tid og følgende timepris	kr inkl mva	684	684	0	0%	↘	

Byggesaksbehandling

Pkt 1 Tiltak § 20-1 og 4, tiltaksklasse 1

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Søknad om tiltak 0 - 50 m2	kr	6 384,0	6 620,0	236,0	3,7%	...	
Søknad om tiltak 101 - 200 m2	kr	21 402,0	22 194,0	792,0	3,7%	...	
Søknad om tiltak 51- 100 m2	kr	14 752,0	15 298,0	546,0	3,7%	...	
Tillegg pr påbegynt 100 m2 over 200 m2	kr	2 085,0	2 162,0	77,0	3,7%	...	

Pkt 1 Tiltak § 20-1 tiltaksklasse 2

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Søknad om tiltak 0-50 m2	kr	10 549,0	10 939,0	390,0	3,7%	...	
Søknad om tiltak 101 - 200 m2	kr	27 682,0	28 706,0	1 024,0	3,7%	...	
Søknad om tiltak 51 - 100 m2	kr	19 030,0	19 734,0	704,0	3,7%	...	
Tillegg pr påbegynt 100 m2 over 200 m2	kr	2 085,0	2 162,0	77,0	3,7%	...	

Pkt 1 Tiltak § 20-1 tiltaksklasse 3

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Søknad om tiltak 0 - 50 m ²	kr	16 793,0	17 414,0	621,0	3,7%	...	
Søknad om tiltak 101 - 200 m ²	kr	30 975,0	32 121,0	1 146,0	3,7%	...	

Handlings- og økonomiplan for 2023-2026, budsjett for 2023

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Søknad om tiltak 51 - 100 m ²	kr	25 285,0	26 221,0	936,0	3,7%	....	
Tillegg pr påbegynt 100 m ² over 200 m ²	kr	2 085,0	2 162,0	77,0	3,7%	....	

Pkt 2 Reduksjon på grunn av tiltak/sakstype

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
A. Søknad etter § 20-4 uten ansvarsrett		-50%	-50%				
B. Kaldtlager, garasje mv		-50%	-50%				
C. Redskapshus over 100 m ²		-75%	-75%				
D Bruksendring		-50%	-50%				
E. Rammetillatelse		0%	0%				
F. Igangsettingstillatelse		75%	75%				

Pkt 3 Tillegg

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
A. Oppstart før godkjenning		100%	100%				
B. Ufullstendig søknad		50%	50%				

Pkt 4 Varige konstruksjoner og anlegg

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Tiltaksklasse 1	kr	6 383,0	6 619,0	236,0	3,7%	....	
Tiltaksklasse 2	kr	10 549,0	10 939,0	390,0	3,7%	....	
Tiltaksklasse 3	kr	16 793,0	17 414,0	621,0	3,7%	....	

Pkt 5 Tekniske installasjoner

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Tiltaksklasse 1	kr	1 036,0	1 074,0	38,0	3,7%	....	
Tiltaksklasse 2	kr	4 008,0	4 156,0	148,0	3,7%	....	
Tiltaksklasse 3	kr	8 225,0	8 529,0	304,0	3,7%	....	

Pkt 6 Riving

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
A. Riving 0 - 100 m ²	kr	1 065,0	1 104,0	39,0	3,7%	....	

Handlings- og økonomiplan for 2023-2026, budsjett for 2023

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
B. Riving Over 100 m2	kr	2 662,0	2 760,0	98,0	3,7%	....	

Pkt 6 Andre tiltak

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
A. Skilt	kr	2 037,0	2 112,0	75,0	3,7%	....	
B. Skilt i strid med vedtekter og som krever behandling i PU	kr	6 283,0	6 515,0	232,0	3,7%	....	
C. Innhegning mot veg	kr	1 012,0	1 049,0	37,0	3,7%	....	
D Endring av tillatelse	kr	2 046,0	2 122,0	76,0	3,7%	....	
E. Fasadeendring	kr	2 037,0	2 112,0	75,0	3,7%	....	
F. Bruksendring fra bolig til hytte	kr	838,0	869,0	31,0	3,7%	....	
G. Bruksendring mellom hytte og bolig der den omsøkte bruken har vært godkjent tidligere og alle krav åpenbart er oppfylt	kr	838,0	869,0	31,0	3,7%	....	
H. Forlengelse av utgått tillatelse der plangrunnlaget ikke er endret	kr	2 037,0	2 112,0	75,0	3,7%	....	

Pkt 7 Dispensasjon/unntak/oversendelse

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
A. Enkel dispensasjonsbehandling	kr	2 037,0	2 112,0	75,0	3,7%	....	
B. Dispensasjon middels	kr	8 205,0	8 509,0	304,0	3,7%	....	
C. Tyngre dispensasjon	kr	14 144,0	14 667,0	523,0	3,7%	....	
D. Gebyr pr oversendelse til andre myndigheter	kr	2 037,0	2 112,0	75,0	3,7%	....	

Pkt 8 Søknad om ansvarsrett

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
A. Første behandling pr funksjon	kr	1 331,0	1 380,0	49,0	3,7%	....	
B. Personlig godkjenning pr funksjon	kr	1 711,0	1 774,0	63,0	3,7%	....	

Pkt 9 Ferdigstillelse

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
A. Midlertidig brukstillatelse	kr	2 200,0	2 281,0	81,0	3,7%	....	
B. Ferdigattest mindre tiltak §20-4	kr	922,0	956,0	34,0	3,7%	....	
C. Ferdigattest	kr	2 037,0	2 112,0	75,0	3,7%	....	

Pkt 10 Fradeling

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
A. Enkelttomter i hht reg.planen	kr	2 037,0	2 112,0	75,0	3,7%	....	
B. Andre fradelingssaker	kr	4 302,0	4 461,0	159,0	3,7%	....	
C. Jordlovsbehandling § 12 Jordloven	kr	2 000,0	2 074,0	74,0	3,7%	....	
D. Forenklet jordlovsbehandling	kr	1 000,0	1 037,0	37,0	3,7%	....	

Pkt 11 Seksjonering

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
A. Seksjonering 2 seksjoner	kr	6 655,0	6 901,0	246,0	3,7%	....	
B. Tillegg pr seksjon over 2	kr	550,0	570,0	20,0	3,6%	....	
C. Reseksjonering	kr	6 655,0	6 901,0	246,0	3,7%	....	
D. Tillegg for medgått tid utover 5 t	kr per time	0	450	450	0%	↓	Dette gebyret var ved en feil satt i null i gebyrlisten for 2022. Dette korrigeres for 2023
E. Tinglysingsgebyr (papirbasert innsending)	kr	585,0	585,0	0,0	0,0%	↓	*Tinglysingsgebyr kan bli endret ved forskrift i løpet av planperioden.

Pkt 12 Utslippstillatelse

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
A. Behandlingsgebyr	kr	3 177,0	3 295,0	118,0	3,7%	....	
B. Grunnundersøkelse	kr	3 995,0	4 143,0	148,0	3,7%	....	
C. Foruresningssak etter saksbehandlerforskrift	kr	41 014,0	42 532,0	1 518,0	3,7%	....	

Pkt 13 Fradrag

Handlings- og økonomiplan for 2023-2026, budsjett for 2023

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
A. Overskridelse av 12 ukers saksbehandlingsfrist: 25 % reduksjon pr påbegynt uke.							
B. Avslag på søknad. 25 % reduksjon, og maksimalt behandlingsgebyr 8631,-.							
C. Trekking av sak før behandling: -50 %							
D. Urimelig gebyr: Fastsettes av enhetsleder.							

Arealplanlegging

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Behandling av planforslag (pbl § 12-3). Fast gebyr for planer inntil 10 daa	kr	84 095	105 119	21 024	25%	↗	
Behandling av planforslag (pbl § 12-3). Tillegg pr. påbegynt daa for planareal over 10 daa.	kr	3 131	3 914	783	25%	↗	
Behandling av planprogram (pbl. § 12-9 tredje ledd).	kr	5 950	7 438	1 488	25%	↗	
For behandling av private forslag til endring av detaljregulering jf. pbl. § 12-14 første ledd betales 50% av satsene i plangebyret.							
For endring i medhold av pbl. § 12-14 andre og tredje ledd, samt planforslag som kun medfører endring i bestemmelsene.	kr	27 397	34 247	6 850	25%	↗	
Framleggelse med politisk forhåndsvurdering (pbl. § 12-8 første ledd)	kr	5 951	7 439	1 488	25%	↗	
Framleggelse med politisk og administrativ forhåndsvurdering (pbl. § 12-8 andre ledd)	kr	8 067	10 084	2 017	25%	↗	
Plangebyr skal være innbetalt før saken legges ut til offentlig ettersyn/høring.							

Unntak fra arealberegningen - Følgende reguleringsformål unntas fra beregninger av gebyr:

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Areal iht. pbl § 12-5 pkt 3 Grønnstruktur							
Areal iht. pbl § 12-5 pkt 5 Landbruks-, natur- og friluftsmål, samlet eller hver for seg							

Handlings- og økonomiplan for 2023-2026, budsjett for 2023

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Areal iht. pbl § 12-5 pkt 6 Bruk og vern av sjø og vassdrag med tilhørende strandsone							

Skjenkebevilging

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Arrangementer som varer 1 - 2 dager	kr	704,0	730,0	26,0	3,7%	...	
Behandlingsgebyr ambulerende bevilling	kr	249,0	258,0	9,0	3,6%	...	
Større arrangementer (eks festivaler, russetreff og større konserter med høy omsetning av alkoholholdig drikk). Sats for 2022 hittil ikke kjent.		-	-				Denne satsen fastsettes med forskrift. Foreløpig ukjent sats for 2023. Se utdypende beskrivelse.

Større arrangementer (eks festivaler, russetreff og større konserter med høy omsetning av alkoholholdig drikk). Sats for 2022 hittil ikke kjent.

Faktureres i henhold til gjeldende satser i alkohollovens § 6:

https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2005-06-08-538/KAPITTEL_6#%C2%A76-2 skal fastsettes som for faste skjenkebevillinger i henhold til alkohollovens § 7-1. Gebyret blir fastsatt etter innlevering av omsetningsoppgave, med et minstegebyr.

Kart og oppmåling

Satsene er redusert med 5% fra 2022 til 2023.

6.1.1 Oppretting av grunneiendom og festegrunn	2023
areal fra 0 – 250 m ²	4 750
areal fra 251– 500 m ²	9 025
areal fra 501 – 2000 m ²	13 300
areal fra 2001 m ² – økning pr. påbegynt da. (areal ut over 5000 m ² faktureres etter medgått tid, d.v.s. 18.500 kr eller timesats etter medgått tid hvis dette overstiger 18.500 kr).	1 425
punktfeste med oppmålingsforretning.	3 325
Grunneiendom og festegrunn uten oppmålingsforretning gjelder hvis vilkår i matrikkellovens § 10 fjerde ledd er oppfylt. Hvis deler av grense likevel må måles/merkes, faktureres evt. oppmåling av disse grensene etter medgått tid, dvs. 3.500 kr, eller timesats etter medgått tid hvis dette overstiger 3.500 kr.	

Punktfeste uten oppmåling. Gjelder f.eks. der bygning er kartfestet.	kr 2 850
6.1.2 Matrikulering av eksisterende umatrikulert grunn	
areal fra 0 – 500 m ²	2 956
areal fra 501 – 2000 m ²	4 437
areal fra 2001 m ² – økning pr. påbegynt da.	0
6.1.3 Oppmåling av uteareal på eierseksjon	
areal fra 0 – 250 m ²	4 750
areal fra 251 – 500 m ²	9 025
areal fra 251 – 2000 m ²	13 300
areal fra 2001 m ² – økning pr. påbegynt da.	1 425
6.1.4 Oppretting av anleggseiendom	
Volum fra 0 -2000m ³	17 740
Volum fra 2001 m ³ -økning påbegynt 1000m ³	1 480
6.1.5 Registrering av jordsameie	
Gebyr for registrering av eksisterende jordsameie faktureres etter medgått tid.	
Minstegebyr	3 800
6.2 Oppretting av matrikkelenhet uten fullført oppmålingsforretning	
Viser til 6.1.1, 6.1.2, 6.1.4 og 6.1.5. Tillegg for oppretting av matrikkelenhet på grunn av at oppmålingsforretning må utsettes på grunn av klimatiske forhold, opparbeidelse av veger m.m	
Matrikkelloven §6 andre ledd kr.	0
6.2.1 Avbrudd i oppmålingsforretning eller matrikulering	
Gebyr for utført arbeid når saken blir trukket før den er fullført, må avvises, ikke lar seg matrikkelføre på grunn av endrede hjemmelsforhold eller av andre grunner ikke kan fullføres, settes til 1/3 av gebyrsatsene etter 6.1 og 6.2	
6.3 Grensejustering	
6.3.1 Grunneiendom, festegrund og jordsameie	

Ved gebyr for grensejustering kan arealet for involverte eiendommer justeres med inntil 5 % av eiendommens areal. (Maksimalgrensen er satt til 500m ²). En eiendom kan imidlertid ikke avgi areal som i sum overstiger 20% av eiendommens areal før justeringen, For grensejustering til veg eller jernbaneformål kan andre arealklasser gjelde.	
areal fra 0 -250 m	4 750
areal fra 251 - 500 m ²	9 025
6.3.2 Anleggseiendom	
For anleggseiendom kan volumet justeres med inntil 5 % av anleggseiendommens volum, men den maksimale grensen settes til 1000 m ³	
volum fra 0 -250m ³	5 913
volum fra 251 - 500m ³	8 870
6.4 Arealoverføring	
6.4.1 Grunneiendom, festegrunn og jordsameie	
Ved arealoverføring skal oppmålingsforretning og tinglysing gjennomføres. Arealoverføring utløser dokumentavgift som kommer i tillegg. Det gjelder ikke arealoverføring til veg- eller jernbaneformål	
areal fra 0 - 250 m ²	4 750
areal fra 251 - 500 m ³	9 025
areal fra 501 - 1000 m ²	13 300
arealoverføring per nytt påbegynt da medfører gebyrøkning på:	1 425
Areal utover 5000 m ² faktureres etter medgått tid, dvs 18.500 kr eller timesats etter medgått tid hvis dette overstiger 18.500 kr	
6.4.2 Anleggseiendom	
For anleggseiendom kan volum som skal overføres fra en matrikkelenhet til en annen, - ikke være registrert på en tredje matrikkelenhet. Volum kan kun overføres til en matrikkelenhet dersom vilkårene for sammenføring er til stede. Matrikkelenheten skal utgjøre et sammenhengende volum.	
Volum fra 0 -250m ³	4 750
Volum fra 251 - 500m ³	9 025
Volumoverføring pr. nytt påbegynt 1000 m ³ medfører en gebyrøkning på kr	1 425

6.5 Klarlegging av eksisterende grense der grensen tidligere er koordinatbestemt ved oppmålingsforretning	
For inntil 2 punkter	1 900
For overskytende grensepunkter, pr. punkt	285
6.6 Klarlegging av eksisterende grense der grensen ikke tidligere er koordinatbestemt / eller klarlegging av rettigheter	
Gebyr for klarlegging av eksisterende grenser faktureres etter medgått tid.	
Minstegebyr er	1 900
6.7 Privat grenseavtale	
For inntil 2 punkter eller 100 m grenselengde	2 218
For hvert nytt punkt eller påbegynt 100 m grenselengde	0
Billigste alternativ for rekvirent velges. Alternativt kan gebyr fastsettes etter medgått tid.	
6.8 Urimelig gebyr	
Dersom gebyret blir urimelig i forhold til det arbeidet kommunen har, kan enhetsleder teknisk enhet fastsette et passende gebyr. Vedtaket kan påklages.	
6.9 Betalingstidspunkt	
Kommunen vedtar at gebyret skal kreves etterskuddsvis.	
6.10 Forandringer i grunnlaget for matrikkelføring av saken	
Gjør rekvirenten under sakens gang forandringer i grunnlaget for matrikkelføring av saken, opprettholdes likevel gebyret.	
6.11 Utstedelse av matrikkelbrev	
Tjeneste	2023
Matrikkelbrev inntil 10 sider	0
Matrikkelbrev over 10 sider	0
Endring i maksimalsatsene reguleres av Statens kartverk i takt med den årlige kostnadsutviklingen	
Timesatser	
Timesats oppmålingsingeniør	950

Handlings- og økonomiplan for 2023-2026, budsjett for 2023

Timesats for et målelag	1 710
I en del saker kan det være flere matrikkelenheter som skal opprettes samtidig, f.eks. i bolig- og hyttefelt.	
Her gis det rabatt under visse forutsetninger:	
-markarbeider og oppmålingsforretning med merking og måling kan utføres uten avbrudd.	
-infrastruktur som veg, vann/avløp og el. er ferdig.	
-det foreligger godkjent digital tomte- /regulerings plan og delingstillatelse.	
-matrikkelenheter som skal opprettes ligger i samme teig med samme hjemmelshaver	
Kvantumsrabatt:	
2 eller flere enheter gir følgende rabatter:	
2 enheter: 10%	
3-5 enheter: 20%	
6-9 enheter: 30%	
10 eller flere enheter: 40%	
Hvordan beregnes rabatten og når skal den gis?	
Rabatten beregnes ut fra innlevert skjema krav om matrikulering, rekvisisjon av oppmålingsforretning. Hvis ikke forutsetningene oppfylles faktureres restbeløpet før matrikkelføring eller hvis matrikkelenhetene alt er opprettet ved utsatt oppmålingsforretning faktureres restbeløpet før matrikkelføring av endelig oppmålingsforretning.	

KOSTRA og begrepsforklaringer

I dette kapitlet kan du lese mer om blant annet KOSTRA, og hvordan man leser KOSTRA-analysen i denne handlings- og økonomiplanen.

KOSTRA-tall per tjenesteområde

Begrepet tjenesteområde i KOSTRA-sammenheng er sammenlignbart med Gausdal kommunes planområder. Planområdene er sammensatt av KOSTRA-funksjoner innen hovedområder. De har for eksempel samlet alle utgifter til pleie om omsorg i ett tjenesteområde. Her inngår alle utgifter til institusjoner, hjemmeboende, aktivisering, KAD-senger og institusjonslokaler. I Gausdal kommune er dette splittet i flere planområder. Tjenester til hjemmeboende er delt på planområde 11 Helse og 12 Omsorg. Institusjonslokaler legger i planområde 7 Bygg/eiendom/areal. Slik vil det være i de fleste av tjenesteområdene brukt i KOSTRA.

For alle områder ser vi netto driftsutgifter inkludert avskrivninger etter at driftsinntektene, som blant annet øremerkede tilskudd og brukerbetaling er trukket fra. Innbyggertall er per 31.12 i rapporteringsåret. Hvilke KOSTRA-funksjoner som er inkludert er beskrevet under hvert enkelt område. Vi bruker også mange tall som er korrigert med deflator (lønn- og prisvekst) og for utgiftsbehov. Du finner en nærmere forklaring av disse, og andre begreper, lenger ned på denne siden.

Sammenligningskommuner

Gausdal kommune har brukt Innlandet (tidligere Oppland) og kommunegruppe 1 (ny inndeling fra 2020 hos SSB) som sammenligningsgrunnlag. Innenfor Innlandet er variasjonene store i størrelse og drift, og nytten av å sammenligne oss med disse områdene er begrenset. Kommunegruppe 1 (K01) er sammensatt av 39 kommuner som er sammenlignbare med Gausdal. I SSBs definisjon av K01 ser vi at gruppa består av "Kommuner med 2.000-9.999 innbyggere, lave bundne kostnader og lave korrigerte inntekter.". Vi benytter derfor K01 som sammenligningsgruppe. I tillegg har vi valgt ut fire andre kommuner som vi mener er relevante:

- Øyer: God nabo i øst med tilsvarende utfordringer som Gausdal, og en kommune vi samarbeider mye med. Scorer godt i Kommunebarometeret. Kommunegruppe K02.
- Oppdal: Reiselivs- og hyttekommune i Trøndelag. Gir gode tjenester med lave utgifter ifølge KOSTRA og Kommunebarometeret. Kommunegruppe K02.
- Tynset: Kommune i gamle Hedmark med lave utgifter og gode tjenester ifølge KOSTRA og Kommunebarometeret. Kommunegruppe K02.
- Hole: Tidligere Robek-kommune i gamle Buskerud, nå Viken. En kommune som etter store økonomiske grep fortsatt er blant kommunene som gir best tjenester ifølge Kommunebarometeret. Hole er også i kommunegruppe K01.

Noen begreper brukt i KOSTRA-analysene i planområdene

Mange av tallene som beskriver økonomi er av typen "Netto driftsutgifter per innbygger justert med deflator og utgiftsbehov" I tillegg står det på enkelte indikatorer (B) bak slik som i bildet under

Handlings- og økonomiplan for 2023-2026, budsjett for 2023

	Gausdal 2017	Gausdal 2018	Øyer	Tynset	Oppdal	Hole	Kostragruppe 11
Prioritet							
1 Institusjoner (#253+254) - andel av netto driftsutgifter til pleie (B) ^(*)	53,7 %	47,9 %	42,8 %	40,9 %	38,6 %	40,5 %	41,0 %
2 Netto driftsutgifter pr. innbygger til Pleie og omsorg (B) ^(*)	19 731	20 263	18 431	17 715	17 479	18 331	18 397
3 Netto driftsutgifter pr. innbygger 253 helse- og omsorgstjenester i institusjon (B) ^(*)	9 385	8 585	5 970	6 557	5 551	6 565	6 605
4 Netto driftsutgifter pr. innbygger 254 helse- og omsorgstj. til hjemmeboende (B) ^(*)	7 748	9 199	9 164	4 039	9 670	9 745	9 931
5 Tjenester til hjemmeboende (#254) - andel av netto driftsutgifter til pleie (B)	39,3 %	45,4 %	49,7 %	22,8 %	55,3 %	53,2 %	55,0 %
Produktivitet							
6 Korrigerte brutto driftsutgifter, institusjon, pr. kommunal plass (B) ^(*)	1 317 403	1 185 809	935 485	1 154 870	1 091 661	1 216 976	1 172 605
Dekningsgrad							
7 Andel brukerreteidde årsverk i omsorgstjenesten m/ helsefagutdanning (prosent)	41,5 %	39,1 %	53,8 %	37,0 %	29,5 %	19,5 %	29,8 %
Kvalitet							
8 Andel brukerreteidde årsverk i omsorgstjenesten m/ helsefagutdanning (prosent)	76,5 %	74,0 %	79,9 %	72,1 %	75,7 %	76,9 %	75,4 %
9 Årsverk i brukerreteidde tjenester m/ fagutdanning fra høyskole/universitet (antall)	48,2	48,6	48,8	68,3	79,2	45,3	4 809,5

^(*) Inflasjonjustert med deflator
^(**) Justert for utgiftsbehov

Netto driftsutgifter: Driftsutgifter inkludert avskrivninger etter at driftsinntektene, slik som øremerkede tilskudd og brukerbetaling er trukket fra.

Antall innbyggere: For hvert år er det innbyggertallet per 31.12 som er brukt.

Deflator: Deflatoren for kommunesektoren er en sammenveiling av prisene på det kommunene kjøper; lønn, produktinnsats (driftskostnader) og investeringer.

Utgiftsbehov: Dette sier noe om hvor mye en kommune, eller en tjeneste i en kommune, koster å drive sammenlignet med andre kommuner. I en kommune med stor tilflytting vil man naturlig ha større utgifter per innbygger til barnehage og skole enn i en kommune med fraflytting. For å beregne en kommunes frie midler fra staten brukes beregningen av utgiftsbehov. Når man skal sammenligne kommuner justerer man også for utgiftsbehov for å kunne sammenligne kommuner som har forskjellig demografi.

(B): Dette betyr at tallet er beregnet av Framsikt. Tallene er beregnet ut fra kommunenes KOSTRA-tall hos SSB.

Kommunegruppe 01 (K01): En sammensetning av 39 mellomstore kommuner med 2.000-9.999 innbyggere, lave bundne kostnader og lave korrigerte inntekter. SSB definerer at en mellomstor kommune har mellom 5000 og 19.999 innbyggere.

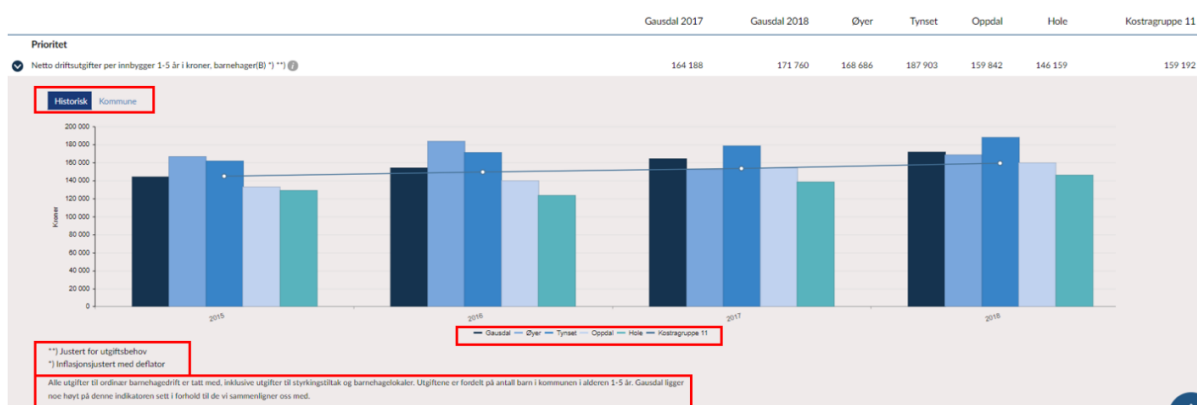
Du kan lese mer om gruppering av kommuner i denne rapporten: [Gruppering av kommuner etter folkemengde og økonomiske rammebetingelser 2020](#)

Hvordan man leser KOSTRA-tallene i handlings- og økonomiplanen

I bildet under ser vi et eksempel fra handlings- og økonomiplanen. Framfor hver indikator er det en pil til høyre. Når man trykker på den så kommer det fram en graf som viser tallene for Gausdal og sammenligningskommunene de siste fire årene. Forklaring av indikatoren ligger nederst i bildet. For mange av indikatorene kan man velge forskjellig visning av grafene opp til venstre. I dette tilfellet kan man velge mellom "Historisk" og "Kommuner". I bildet ser vi historisk visning, der kommunene står sammen i blokker per år. Hvis man velger "Kommuner" vil hver kommune ha sin egen blokk med resultatene for siste fire år.

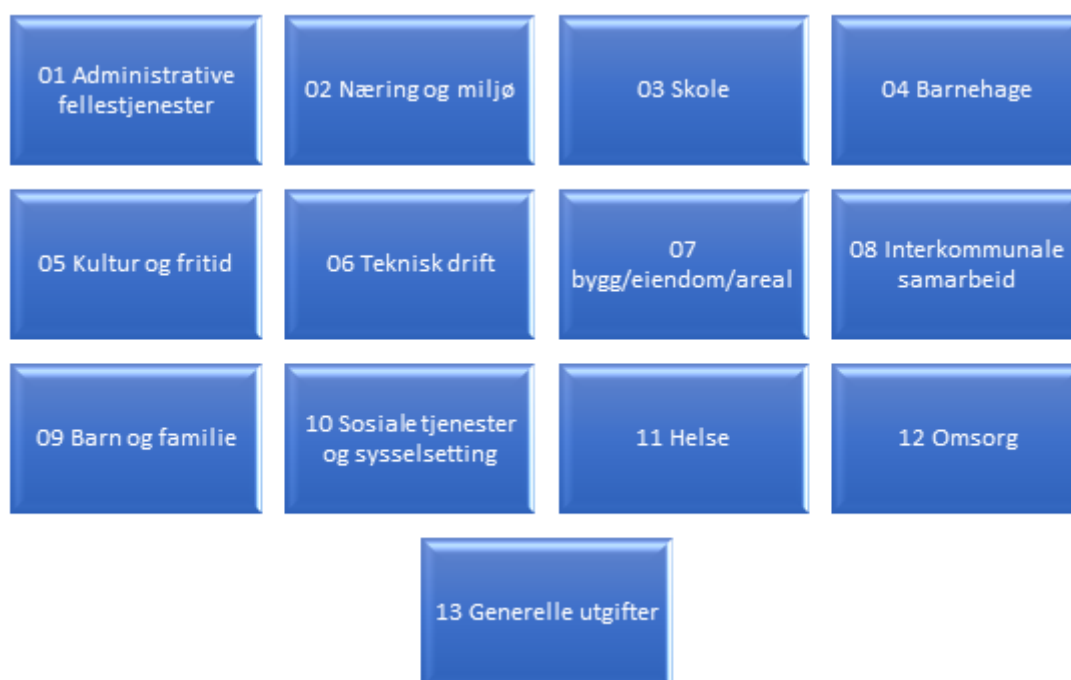

Handlings- og økonomiplan for 2023-2026, budsjett for 2023

Planområder og enheter

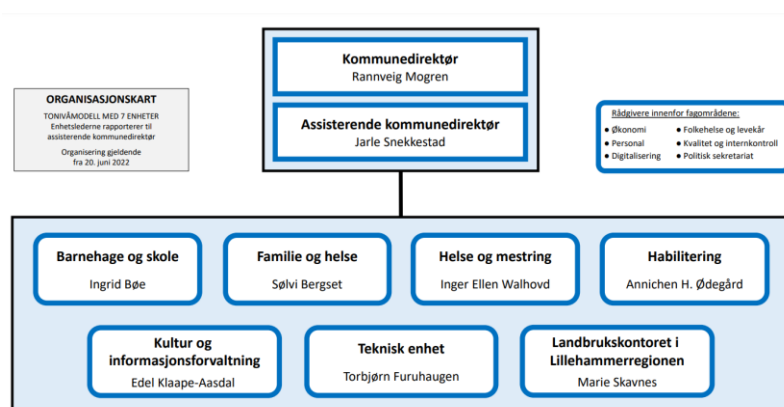
I Gausdal har kommunestyret vedtatt at det skal være en tjenestebasert inndeling når det gjelder budsjett og økonomiplan. Kommunestyret fordeler budsjettmidlene på 13 planområder. Planområdene er bygd opp av tjenester som ble sett som naturlig å samle på de enkelte områdene. På alle planområdene i strategiplanen er det en innledende beskrivelse av hvilke tjenester som inngår. Både gjennom året og ved årsslutt, rapporterer kommunedirektøren til kommunestyret på status og avvik knyttet til de mål som kommunestyret har satt for det enkelte planområde. Her er de planområdene som kommunen i dag har:

Den nåværende inndelingen av planområder har vært uendret i mange år, og det har både administrativt og fra politisk hold blitt stilt spørsmål ved om denne inndelingen burde bli endret. Dette er imidlertid et omfattende arbeid og det vil rukke ved mange av de strukturene som kommunen i dag benytter til rapportering. Det må derfor være en nøye overveid handling når/dersom dette skal endres.

Handlings- og økonomiplan for 2023-2026, budsjett for 2023

Administrativt er den praktiske utøvelsen av tjenestene inndelt i enheter. En enhet kan ha tjenester som fordeler seg på flere planområder. Enhetslederne rapporterer til kommunedirektøren. Organisasjonskartet slik det var ved utgangen av juni 2022 ser du her:

Kommunens administrative organisasjonskart slik det er i dag finner du her: [Organisasjonskart](#)

Satsingsområder i kommuneplanens samfunnsdel

Kommuneplanens samfunnsdel er det viktigste styringsdokumentet i kommunen. Planen for Gausdal kommune ble vedtatt i kommunestyret 25. februar 2021, og har et 12 års perspektiv.

Kommuneplanen består av to deler, samfunnsdelen og arealdelen, jfr. plan- og bygningsloven. Samfunnsdelen inneholder kommunens overordnede politiske mål og strategier innenfor prioriterte samfunns- og tjenesteområder. Samfunnsdelen inneholder også en arealstrategi som igjen legges til grunn for utarbeidelse av den juridisk bindende arealdelen. Kommuneplanen skal også samordnes med kommunens økonomiplan (jfr. kommuneloven), I Gausdal kommune vil de prioriterte satsingsområdene i samfunnsdelen følges opp i det årlige arbeidet med handlings- og økonomiplan, i arealplan, i andre planer, utredninger og politiske saker.

Sammen om et aktivt og nært lokalsamfunn.

Mål for kommunen

Hovedmål

Kommunen som organisasjon inviterer til og tilrettelegger for god samskaping og bred deltakelse i utviklingen av Gausdalssamfunnet.

Delmål

Et kulturliv som bidrar til fellesskap og glede, gir gode opplevelser og varierte sosiale møteplasser for alle aldersgrupper.

Videreutvikling av det systematiske samarbeidet mellom frivillige organisasjoner, enkeltpersoner og kommunen. Det bidrar til et sosialt bærekraftig lokalsamfunn med høy deltakelse og trivsel.

Å bruke vår rolle som nasjonalparkkommune til å legge til rette for at befolkningen og næringslivet kan ha glede og nytte av Langsua og nærliggende verneområder.

Å legge til rette for dialog og samarbeid med innbyggere, næringsliv og frivillige organisasjoner.

Samskaping og samarbeid bidrar til viktig og nødvendig utvikling i kommunen.

Vi tar vare på fellesskapet og lokaldemokratiet.

Aktiv tilrettelegging for at barn og unge deltar i utviklingen av lokalsamfunnet, og at de gjennom utdanningsløpet får demokrati-opplæring og en bred forståelse av samfunnet.

Aktivt arbeid for å få flere til å bruke stemmeretten sin og delta i lokalpolitikken.

Et kulturliv som bidrar til fellesskap og glede, gir gode opplevelser og varierte sosiale møteplasser for alle aldersgrupper.

Oppdrag for å nå mål

Hovedmål

Kommunen som organisasjon inviterer til og tilrettelegger for god samskaping og bred deltakelse i utviklingen av Gausdalssamfunnet.

Oppdrag

Det utarbeides en frivilligstrategi for det frivillige arbeidet og samarbeidet mellom lag/organisasjoner og Gausdal kommune.

Hovedmål

Kommunen som organisasjon inviterer til og tilrettelegger for god samskaping og bred deltakelse i utviklingen av Gausdalssamfunnet.

Oppdrag

Etablere prosjekt for bærekraftig utvikling av Langsua nasjonalpark og Gausdal nasjonalparkkommune som besøksmål i samarbeid med nasjonalparkforvaltningen, Gausdal fjellstyre, Randsfjordmuseet, Visit Lillehammer og øvrig næringsliv.

Kommunen som organisasjon inviterer til og tilrettelegger for god samskaping og bred deltakelse i utviklingen av Gausdalssamfunnet.

Følge opp forpliktelsene som ligger i partnerskapsavtalen med Gausdal Næringsforening.

Kommunen som organisasjon inviterer til og tilrettelegger for god samskaping og bred deltakelse i utviklingen av Gausdalssamfunnet.

I samarbeid med Gausdal næringsforening skal vi arrangere ulike møte- og samskappingsarenaer med næringslivet gjennom året.

Kommunen som organisasjon inviterer til og tilrettelegger for god samskaping og bred deltakelse i utviklingen av Gausdalssamfunnet.

Som ledd i arbeidet med "Gausdal 2042" skal det utarbeides en innovasjonsstrategi innen utgangen av 2023.

Sammen om bærekraftig arealbruk.

Mål for kommunen

Hovedmål

Arealet vårt skal forvaltes på en balansert og bærekraftig måte.

Delmål

At arealstrategiene legges til grunn ved utarbeidelse og vedtak av alle tema- og arealplaner og i byggesaksbehandlingen.

Arealplanene våre skal legge til rette for gode bo- og oppvekstmiljøer, god folkehelse, reiselivs- og næringsutvikling og annen verdiskaping.

Vår arealbruk skal gi et så lite klima- og miljøavtrykk som mulig.

Oppdrag for å nå mål

Hovedmål

Arealet vårt skal forvaltes på en balansert og bærekraftig måte.

Oppdrag

I 2023 skal det gjøres en karlegging av kommunens bygningsmasse/ formålsbygg.

Arealet vårt skal forvaltes på en balansert og bærekraftig måte.

I 2023 skal det gjøres en kartlegging av kommunens bygningsmasse/ formålsbygg.

Arealet vårt skal forvaltes på en balansert og bærekraftig måte.

Naturmangfoldsplan for Gausdal skal legges frem til første gangs behandling.

Vår arealbruk skal gi et så lite klima- og miljøavtrykk som mulig.

Vi vil innarbeide kartleggings- og måleverktøy for å beregne kommunens klimaavtrykk.

Sammen for Lillehammer-regionen

Mål for kommunen

Hovedmål

Lillehammerregionen skal gjennom kunnskap, innovasjon og samarbeid videreutvikle regionen som et attraktivt sted å bo og leve, være fritidsinnbygger, arbeide, studere, besøke, investere og drive virksomhet i.

Delmål

Aktiv eierskapspolitikk.

At samarbeid utvikles for fremtidsrettede og effektive løsninger i kommunal tjenesteyting.

Helhetlig og samordnet samfunnsutvikling. Samarbeid gir Lillehammer-regionen en sterkere stemme som samfunnsaktør.

En organisasjon som samskaper

Mål for kommunen

Hovedmål

Vi er en attraktiv arbeidsgiver som legger til rette for å tiltrekke og utvikle kompetente og initiativrike medarbeidere og ledere. Vi samhandler og samskaper for å finne løsninger og utvikle tjenestene, og bidrar til at innbyggerne har tillit til kommunen.

Delmål

Vi arbeider målrettet med likestilling i et inkluderende arbeidsmiljø som ivaretar ulike livsfaseutfordringer.

Å videreutvikle kommunen som en arbeidsplass med ansvarsbevisste, myndiggjorte og kompetente medarbeidere som er kjent med og bruker handlingsrommet.

Å arbeide aktivt med god økonomistyring og effektiv tjenesteproduksjon i hele organisasjonen.

Ledere som arbeider styrkebasert og bygger kultur for læring, forenkling og forbedring.

Å sikre de ansattes rettigheter og fremmer et trygt arbeidsmiljø for alle. Ansatte og tillitsvalgte medvirker aktivt i utviklingsarbeid.

Godt samspill, god rolleavklaring og respekt for hverandres roller som

folkevalgte/ledere/ansatte/tillitsvalgte/verneombud.

Å utvikle nye løsninger sammen med andre, ikke bare internt i kommunen, men også med innbyggere, næringsliv, frivillige organisasjoner og forsknings- og utviklingsmiljøer.

Oppdrag for å nå mål

Oppdrag

Hovedmål

Vi er en attraktiv arbeidsgiver som legger til rette for å tiltrekke og utvikle kompetente og initiativrike medarbeidere og ledere. Vi samhandler og samskaper for å finne løsninger og utvikle tjenestene, og bidrar til at innbyggerne har tillit til kommunen. Delta aktivt i videreføringen av KS-nettverket om innovativ bemanningsledelse, for å dra nytte av KS sin kompetanse og av erfaringer fra andre kommuner i Innlandet.

Vi er en attraktiv arbeidsgiver som legger til rette for å tiltrekke og utvikle kompetente og initiativrike medarbeidere og ledere. Vi samhandler og samskaper for å finne løsninger og utvikle tjenestene, og bidrar til at innbyggerne har tillit til kommunen. Prøve ut alternative arbeidstidsordninger. Dette skjer i samarbeid mellom ledere og tillitsvalgte.

Sammen om gode hverdagsliv

Mål for kommunen

Hovedmål

Delmål

I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.

Et aktivt samarbeid mellom lokalsamfunnet og kommunen som organisasjon, for et godt og bærekraftig velferds- og tjenestetilbud.

Et tilgjengelig lokalsamfunn for alle, ved å legge universell utforming til grunn i alle kommunale planer.

Flere gode leveår for alle, ved at eldre og innbyggere med funksjonsnedsettelse kan bo hjemme lengst mulig, med nødvendige tjenester for å mestre hverdagen.

Kommunale planer som legger aktivt til rette for ulike type boliger for alle livsfaser i varierte bomiljøer.

Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.

Elevene tilegner seg grunnleggende ferdigheter og kunnskap som de kan bruke i praksis.

Å være opptatt av barn og unges gode egenskaper, og bygge på hverandres ressurser. Det styrker fellesskap, læring og mestring i barnehagen, på skolen, hjemme og på fritidsarenaene.

Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.

Et aktivitetsvennlig lokalsamfunn for alle. Det skjer ved å legge til rette for lett tilgjengelige fysiske omgivelser, åpne møteplasser for organisert og uorganisert aktivitet, aktive og trygge skoleveier.

Et aktivt samarbeid mellom lokalsamfunnet og kommunen som organisasjon, for et godt og bærekraftig velferds- og tjenestetilbud.

Kommunale planer som legger aktivt til rette for ulike type boliger for alle livsfaser i varierte bomiljøer.

Systematisk arbeid for at alle skal ha like muligheter. Redusert sosial ulikhet og forskjeller i levekår gjennom tiltak rettet mot lavinntektsfamilier.

Oppdrag for å nå mål

Hovedmål	Oppdrag
Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.	Bidra til å følge opp plan for forebygging av atferdsvansker og omsorgssvikt, med vekt på systematikk og samarbeid.
Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.	Bidra til å følge opp plan for forebygging av atferdsvansker og omsorgssvikt, med vekt på systematikk og samarbeid.
I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.	Bygge og utvikle kompetansen på området brukerstyrt personlig assistanse (BPA)
Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.	Fellesskap og inkludering er utviklingsområder barnehagene arbeider med. Det gjennomføres barnehagebaserte utviklingsprosesser med veiledning fra høgskolen i Innlandet.
Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.	Fellesskapende didaktikk og inkludering er utviklingsområder for skolene. Det gjennomføres skolebaserte utviklingsprosesser med veiledning fra høgskolen i Innlandet
Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.	Følge opp plan for forebygging av atferdsvansker og omsorgssvikt, med vekt på systematikk og samarbeid.
I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.	Gjennomføre pilot for testing av digitalt tilsyn.
I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.	Kartlegge og planlegge for framtidens botilbud og tjenester i habilitering
Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.	Når det gjelder aktivitetstilbudet til personer med nedsatt funksjonsevne må vi styrke fagkompetansen blant de ansatte, og utvikle arbeidsportefølje i takt med gjeldende behov og generell samfunnsutvikling.
I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.	Revidere rehabiliteringsplan for kommunale bygg med særlig fokus på universell utforming.
Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.	Utprøving av nye arbeidsmåter i møte med unge med psykiske utfordringer.
I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.	Utrede/kartlegge behov og mulighet for boliger til ulike målgrupper innen psykiske helse og rus
I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.	Utvikle en langsiktig strategi for velferdsteknologi.
Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.	Vi vil i 2023 rapportere på antall klagesaker til Statsforvalteren knyttet til Opplæringslova kap 9A. Målet er at det skal være 0 slike saker.
Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.	Vi vil i 2023 rapportere på oppnådde grunnskolepoeng. Målet er stabilt høye grunnskolepoeng, det vil si 41 poeng eller høyere.
I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.	Videreføre prosess med å innarbeide hverdagsrehabilitering og utvikling av tankesett som bidrar til egenmestring hos tjenestemottakerne.
I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.	Videreføre prosess med å innarbeide hverdagsrehabilitering og utvikling som bidrar til egenmestring hos tjenestemottakerne.
I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.	Videreutvikle og implementere nye velferdsteknologiske løsninger.

Sammen om en grønnere kommune

Mål for kommunen

Hovedmål

Gausdal er en viktig aktør i det grønne skiftet.

Vi skal jobbe aktivt gjennom det grønne skiftet for å bli klimanøytrale innen 2030.

Vi tar vare på naturen, planlegger helhetlig, tar bærekraftige valg og handler klimavennlig.

Delmål

At de regionale temaplanene for næring og landbruk bygger godt opp under målsetninger for det grønne skiftet. Det gjøres blant annet ved å motivere til investeringer i klimatiltak for å redusere utslipp og øke karbonbinding.

At planene for næring inkludert landbruk støtter opp om ambisjoner for bærekraft. Det gjøres blant annet ved at vi aktivt legger til rette for at de kan tjene på det grønne skiftet.

Bruk av fornybar energi og lokale ressurser til «Stuttreist energi». Vi har råstoffene og bør foredle dem i Gausdal ved for eksempel å motivere til utbygging av fjernvarmeanlegg.

Klimavennlig transport med gode kollektivtilbud for alle, bedre gang- og sykkelveier og god tilrettelegging for el-biler.

At de regionale temaplanene for næring og landbruk bygger godt opp under målsetninger for det grønne skiftet. Det gjøres blant annet ved å motivere til investeringer i klimatiltak for å redusere utslipp og øke karbonbinding.

At kommunen er pådriver for framtidsrettede løsninger som bidrar til lavere klimagassutslipp, bedre energieffektivitet og tilrettelegging for ny teknologi (karbonnøytral utvikling). Dette skal gjøres gjennom aktiv medvirkning fra innbyggere, næringsliv inkludert landbruk slik at de kan dra nytte av det grønne skiftet.

At kommunen reduserer energibruk og klimagassutslipp fra egen drift. Vi arbeider målrettet med energieffektivisering, kjøp av strøm med fornybar opprinnelsesgaranti og reduksjon av utslipp fra kommunens bilpark. Klimabevissthet skal være gjennomgående for alle tjenester.

At planene for næring inkludert landbruk, støtter opp om ambisjoner for bærekraft. Det gjøres blant annet ved at vi aktivt legger til rette for at de kan tjene på det grønne skiftet.

Bedre utbygging av bredbånd, for å redusere behov for bil- og jobbreiser og ta i bruk ny teknologi.

Å sørge for at det bygges der det er trygt, godt tilpasset landskapet og slik at det gir minst mulig klimagassutslipp.

Balanse i videre fritidsboligutvikling med fokus på naturens tålegrense, ved blant annet å fastsette markagrense. Markagrense innføres ved revisjon av kommunedelplanen for Skei. Fjellområdene våre er, og skal fortsatt være, attraktive for fastboende, fritidsinnbyggere og besøkende.

Å ta hensyn til biologisk mangfold ved å legge naturmangfoldlovens prinsipper til grunn i alle beslutninger. Dette inkluderer prioriterte arter, utvalgte naturtyper og bekjempelse av uønskede arter.

Å sørge for at det bygges der det er trygt, godt tilpasset landskapet og slik at det gir minst mulig klimagassutslipp.

Oppdrag for å nå mål

Hovedmål	Oppdrag
Gausdal er en viktig aktør i det grønne skiftet.	Arrangere etablererkurs og aktivt rekruttere deltagere.
Vi skal jobbe aktivt gjennom det grønne skiftet for å bli klimanøytrale innen 2030.	Det gjennomføres en kartlegging av alle kommunens formålsbygg for å ha grunnlag for en vurdering av om byggene kan utnyttes mer effektivt.
Vi skal jobbe aktivt gjennom det grønne skiftet for å bli klimanøytrale innen 2030.	Gjennom bredbåndsprosjektet i Lillehammer-regionen skal mulige utbyggingsområder kartlegges og utredes for eventuelt å kunne søke statlige/offentlige midler.
Vi tar vare på naturen, planlegger helhetlig, tar bærekraftige valg og handler klimavennlig.	Gjennomføre åpent møte før første gangs behandling av revidert kommunedelplan Skei
Gausdal er en viktig aktør i det grønne skiftet.	Igangsette mobilitets-forprosjekt/-pilot på Skeikampen i samarbeid med Visit Lillehammer, hvis tilbakemeldingen fra interessenter tilsier det.
Gausdal er en viktig aktør i det grønne skiftet.	Legge fram en årlig tiltaksplan innen klima og miljø i henhold til regional landbruksplan
Gausdal er en viktig aktør i det grønne skiftet.	Reasfaltering av gang- og sykkelveg mellom Herredshuset og undergangen ved Coop Prix i Forset.
Vi tar vare på naturen, planlegger helhetlig, tar bærekraftige valg og handler klimavennlig.	Revidere gjeldende beitebruksplan for Gausdal.
Gausdal er en viktig aktør i det grønne skiftet.	Støtte opp under, og bidra i både enkeltbedrifters og regionale utviklingsprosjekter for bruk av bærekraftige forretningsmodeller.
Vi skal jobbe aktivt gjennom det grønne skiftet for å bli klimanøytrale innen 2030.	Utredning og vurdering av investering i solcelleanlegg på kommunale bygg.
Vi skal jobbe aktivt gjennom det grønne skiftet for å bli klimanøytrale innen 2030.	Ved utskifting av biler i hjemmetjenesten erstattes dieselbilene med mer klimavennlige biler.
Vi skal jobbe aktivt gjennom det grønne skiftet for å bli klimanøytrale innen 2030.	Ved utskifting av biler innen eiendomsforvaltningen, skal dette være elbiler.

Sammen om samfunnssikkerhet og god beredskap

Mål for kommunen

Hovedmål	Delmål
Gausdal er et trygt lokalsamfunn med god beredskap.	En godt organisert kommunal kriseledelse med psykososialt kriseteam.
	Helhetlig planlegging for å sikre at areal blir disponert på en bærekraftig måte, og ivaretar hensynet til sikkerhet og beredskap og folkehelse.
	Målrettet arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap for å ivareta menneskene og verdiene.
	Oppdatert planverk innen samfunnssikkerhet og beredskap.
	Vi forsyner kommunens innbyggere med nok drikkevann av god kvalitet, og vi sørger for bortledning og rensing av avløpsvann på en miljømessig god måte.
	Vi skal unngå hendelser der overvann gjør skade på mennesker og dyr, og nye flomsikringstiltak skal motstå flom med det gjentakingsintervallet det er dimensjonert for.
	Å prioritere trafiksikkerhet høyt, bla. gjennom godkjenningsordningen Trafikksikker kommune.

Oppdrag for å nå mål

Hovedmål	Oppdrag
Gausdal er et trygt lokalsamfunn med god beredskap.	I 2023 skal vi ferdigstille revidering av trafikksikkerhetsplan.
Gausdal er et trygt lokalsamfunn med god beredskap.	Vi vil i 2023 gå til anskaffelse av nødstrømsaggregat.
Gausdal er et trygt lokalsamfunn med god beredskap.	Vi vil i 2023 rapportere på eventuelle avvik knyttet til drikkevann.
Gausdal er et trygt lokalsamfunn med god beredskap.	Vi vil i 2023 rapportere på eventuelle avvik knyttet til overvann.

Bærekraftig økonomi

Mål for kommunen

Hovedmål	Delmål
Vi er en økonomisk robust og bærekraftig kommune.	At kommunen løser oppgavene sine ved å prioritere, drive kontinuerlig forbedringsarbeid og finner nye og bedre løsninger (innovasjon).
	Vi har en helhetlig tilnærming til saker og planer som krever økonomisk innsats .

Oppdrag for å nå mål

Hovedmål	Oppdrag
Vi er en økonomisk robust og bærekraftig kommune.	For «Gausdal kommune 2042» skal det i løpet av 2023 utarbeides et program med en oversikt over prosjekt og utredninger mv. Dette skal inkludere en prosess for effektivisering/omstilling/gevinstrealisering med effekt fra 2025.
Vi er en økonomisk robust og bærekraftig kommune.	I 2023 skal det gjøres en karlegging av kommunens bygningsmasse/ formålsbygg.
Vi er en økonomisk robust og bærekraftig kommune.	I 2023 skal det gjøres en kartlegging av kommunens bygningsmasse/ formålsbygg.
Vi er en økonomisk robust og bærekraftig kommune.	Som ledd i arbeidet med "Gausdal 2042" skal det utarbeides en innovasjonsstrategi innen utgangen av 2023.